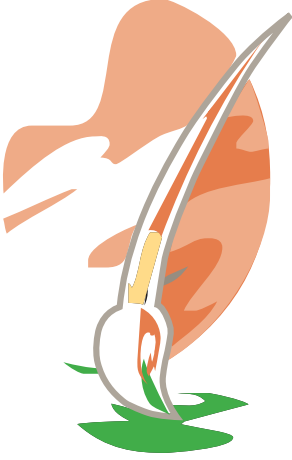

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİ

İKİ BOYUTLU SANAT ATÖLYE 11

YAZARLAR

KOMİSYON

DEVLET KİTAPLARI

BEŞİNCİ BASKI

....., 2014

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....: 4922
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 336

14.?.Y.0002.4045

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir suretle alınıp yayımlanamaz.

Editör	: Prof. Aydın AYAN
Dil Uzmanı	: Güney ÖZKILIÇ
Program Geliştirme Uzmanı	: Fatma YILMAZ
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı	: İsmail ŞENER
Rehberlik Uzmanı	: Sedat DAĞ
Görsel Tasarım Uzmanı	: Özge KORKMAZ

ISBN 978-975-11-3439-4

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 25.06.2010 gün ve 4239 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.03.2014 gün ve 1310094 sayılı yazısı ile beşinci defa 2.298 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

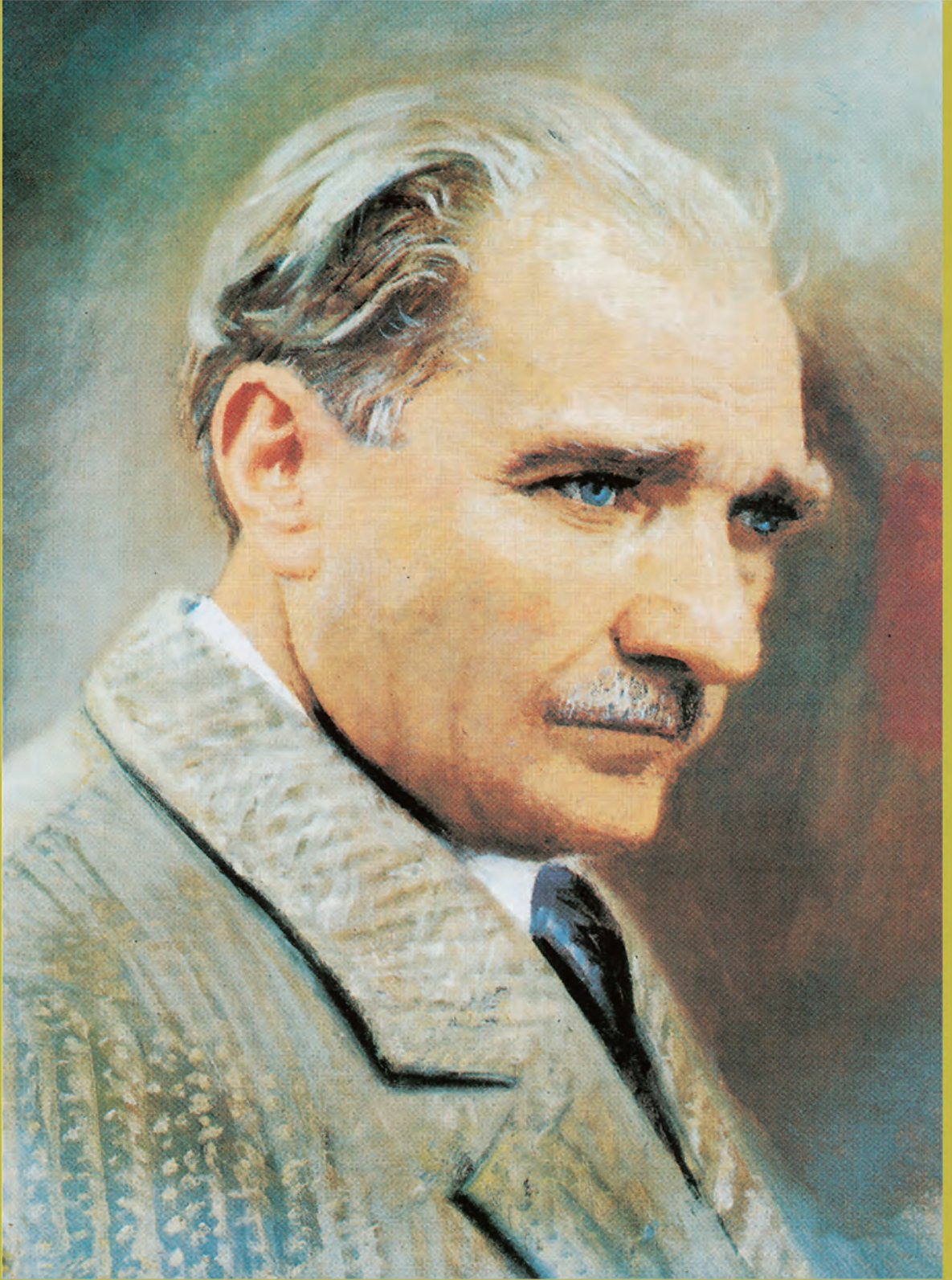
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÖĞRENME ALANI: GÖRSEL SANATLAR

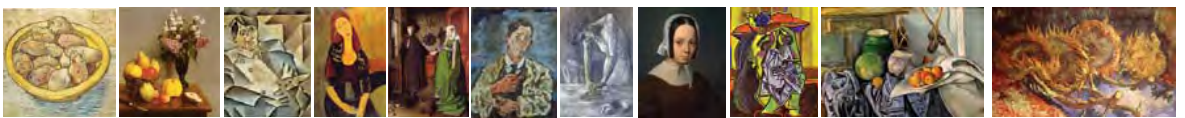
I. ÜNİTE: YÖRESEL SANATTAN EVRENSEL SANATA DOĞRU	11
1. Yöresel Sanatların Özelliklerini Öğrenme	11
2. Sanatın Evrensel Dilini Fark Etme	16
II. ÜNİTE: GÖRSEL SANATLAR VE MÜZE	18
1. Müzenin İşlevini Fark Etme	18
2. Görsel Sanatlarda Müzeciliğin Önemini Fark Etme	19
3. Türkiye'de ve Dünyada Müze ve Müzecilik Tarihi	20

2. ÖĞRENME ALANI: BİÇİMİ ALGILAMA VE OLUŞTURMA

I. ÜNİTE: RENKLİ OBJE ETÜDÜ	23
1. Renk Armoni Bilgisinin Obe Etüdünde Uygulama Alanları	23
2. Rengin Biçiminde Hacim ve Doku Etkisi Tespit Etme	26
3. Obe Mekân İlişkisi	31
4. Resim Yüzeyinde Leke Dengesi	34
II. ÜNİTE: DEFORMASYON	37
1. Deformasyonu Tanıma	37
2. Resim Sanatında Stili Tanımlama	42
3. Biçimde Deformasyonun Kompozisyona Katkısı	47

3. ÖĞRENME ALANI: SANATSAL DÜZENLEMEDE KURGU

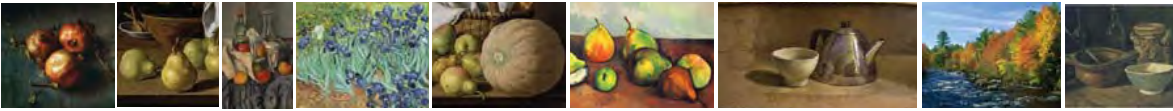

I. ÜNİTE: ESER İNCELEME YÖNTEMİYLE KOMPOZİSYON ARAŞTIRMALARI	51
1. Plastik Açıdan Eser İnceleme Yöntemleri	51
2. Kompozisyon Öge ve İlkelerini Hatırlama	53
3. Kompozisyon Çeşitlerini Saptama	54
II. ÜNİTE: SANATSAL DÜZENLEMEDE RENK	62
1. Resim Yüzeyinde Renk Uyumu	62
2. Renk ve Leke Değerlerini Resim Yüzeyinde Düzenleme Kurallarına Uygun Kullanma	69

4. ÖĞRENME ALANI: RENK BİLGİSİ

I. ÜNİTE: RENK VE HACİM	77
1. Işık Kaynağı ve Renk	77
2. Doğadaki Nesnelerin Görünüş Özellikleri	82
II. ÜNİTE: RENGİN PSİKOLOJİK İFADESİ	93
1. Renklerin Yan Yana Durumları	93
2. Rengin Doğadaki Oluşumu ve Zenginliği	95
3. Renkteki Fiziki Değişim Özellikleri	97
4. Renk Titreşim ve Enerjisinin İnsan Ruhuna Etkisi	98

5. ÖĞRENME ALANI: RESİMDE KONU

I. ÜNİTE: PORTRİT	103
1. Yüz Anatomisini Araştırma	103
2. Yüzün Farklı Cephelerden Görünüşü	106
3. Yüzde Kişisel Özellikler	110
4. Oto Portreyi Tanıma	113
II. ÜNİTE: RESİMDE ÇOKLU FİGÜR	117
1. Resimde İnsan Figürünün Özellikleri	117
2. Birden Fazla Figürün Bir Mekânda Leke Değerleri ile Resim Yüzeyinde Kompoze Etme.....	124
III. ÜNİTE: RESİMDENESNEFİGÜRMEKÂNİLİŞKİSİ	129
1. Nesne ve Figürün Mekânda Görsel Algılaması	129
2. Resimde İlgi Merkezi	131
3. Plastik Sanatlarda Yer Değiştirme Prensipli Uygulama	138

SÖZLÜK 140

KAYNAKÇA 144

İNTERNET ADRESLERİ 145

KİTAPTA KULLANILAN SİMGELER VE ANLAMLARI

Dikkat Çekme

Öğrencilerin derse ilgi ve dikkatlerini çekmek için kullanılan vurgulayıcı söz ve görsellerden oluşur.

Hazırlık Çalışması

Öğrencilerin önceden edindiği bilgileri kullanmasını araştırma, inceleme, gözlem yapma, düşünme ve fikir yürütmesini sağlayacak çalışmalar bu bölümde yer alır.

Etkinlik

Öğrencilerin resim yapma, tartışma ve inceleme becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlarını destekleyen sınıf içinde yapılacak uygulama çalışmaları bu bölümde yer alır.

Kullanılacak Malzemeler

Öğrencilerin etkinliklerde kullanabileceği malzemelere yönelik açıklamalar bu bölümde yer alır.

İnceleme

Öğrencilerin bireysel veya grup olarak yapacağı inceleme, araştırma, gözlem ve uygulamaları kapsayan uzun veya kısa süreli çalışmalar bu bölümde yer alır.

Okuma Metni

Konuyu destekleyen bilgi, olay, anı, makale ve bilimsel çalışmaları kapsar.

Bilgi Notu

Bilimsel nitelik taşıyan, konuyu desteklemeye yönelik bilgiler bu bölümde yer alır.

Ölçme ve Değerlendirme

Öğrencilerin verilen konularla ilgili bilgi ve becerilerinin ölçüldüğü, dönüt sağlayan çalışmalar bu bölümde yer alır.

ÖĞRENME ALANI GÖRSEL SANATLAR

1. ÜNİTE: YÖRESEL SANATTAN EVRENSEL SANATA
DOĞRU
2. ÜNİTE: GÖRSEL SANATLAR VE MÜZE

I. ÜNİTE: YÖRESEL SANATTAN EVRENSEL SANATA DOĞRU

1. Yöresel Sanatların Özelliklerini Öğrenme

2. Sanatın Evrensel Dilini Fark Etme

1. Yöresel Sanatların Özelliklerini Öğrenme

Hazırlık Çalışması

- Yaşadığınız çevrede el sanatlarının uygulandığı atölyeleri araştırınız. Bu atölyelerde hangi el sanatlarının yapıldığını inceleyiniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

- Yukarıda verilen görselleri inceleyiniz. Bu görsellerin hangi el sanatlarına ait olduğunu söyleyiniz.

Dikkat Çekme

İnsanlar beğenilme güdüsüyle süsü ve süslenmeyi sevmiş, bunun için daima yenilik peşinde koşmuştur. Giydiği ve kullandığı eşyaları dikerken bezemek ve süslemek amacından el işlemleri doğmuştur.

(Mustafa ARLI)

Köklü bir geçmişin ürünü olan ve çok zengin çeşitliliğe sahip Türk el sanatları, maddi kültür varlığımızın en değerli belgeleridir. İnsanlığın çağlar boyunca yaratıp ürettiği kültür varlıkları gelişim ve değişim içinde sürekli olarak geleceğe aktarılır.

El sanatları, bütün halk sanatları gibi bir ulusun kültürel kişiliğinin en canlı ve anlamlı belgeleridir.

(Taciser ONUK)

Bilgi Notu

El Sanatları Nedir? Nasıl Gelişmiştir? Özellikleri Nelerdir?

El sanatları, insanoğluyla birlikte ortaya çıkmıştır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak, örtünmek ve korunmak amacıyla ilk el sanatı örnekleri verilmiştir. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişim gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hâle gelerek “geleneksellik” özelliği kazanmıştır.

Geleneksel Türk el sanatları, Anadolu’nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir mozaik oluşturmuştur.

Geleneksel Türk el sanatları; halıcılık, kilimcilik, cicim, zili, sumak, kumaş dokumacılığı, yazmacılık, çinicilik, seramik-çömlek yapımıcılığı, işlemecilik, oya yapımıcılığı, deri işçiliği, müzik aletleri yapımıcılığı, taş işçiliği, bakırcılık, sepetçilik, semercilik, maden işçiliği, keçe yapımıcılığı, örmecilik, ahşap ve ağaç işçiliği, arabacılık vb. sıralanabilir.

Geleneksel el sanatlarımızdan dokumalarda hammadde olarak yün, tiftik, pamuk, kıl ve ipek kullanılmaktadır. Eğirme veya başka yollarla üretilen iplik ya da birbirine değişik metotlarla tutturulan elyafın bir bütün oluşturmasıyla elde edilen her cins kumaş, örgü, döşemelik, halı, kilim, zili, cicim, keçe, kolon vb. dokuma sanatı içinde yer almaktadır.

Dokumacılık, Anadolu’da çok eskiden beri yapılagelen, çoğu yörede geçim kaynağı olmuş ve olmaya devam eden bir el sanatıdır.

El sanatlarımızın zarif örneklerinden oyalar; süslemek, süslenmek amacından başka taşıdıkları anlamlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılmaktadır. Günümüzde Anadolu’da tığ, iğne, mekik, firkete/filkete gibi araçlarla yapılan oyaların ya bordür ya da bir motif olarak tasarlanmış olanları, yapımında kullanılan araca ve teknikliğine göre değişik adlar almaktadır. Bunlar; iğne, tığ, mekik, firkete, koza, yün, mum, boncuk ve kumaş artığı olarak sıralanabilir.

Kastamonu, Konya, Elazığ, Bursa, Bitlis, Gaziantep, İzmir, Ankara, Bolu, Kahramanmaraş, Aydın, İçel, Tokat, Kütahya gibi şehirlerimizde daha yoğun olarak yapılan oyalar, eski önemini kaybettiğinden varlığını çeyiz sandıklarında korumaktadır.

Geleneksel kıyafetlerle birlikte kullanılan oyaların yanı sıra takılar da dikkat çekici aksesuarlardandır. Anadolu’da yaşamış tüm uygarlıklar, değerli veya yarı değerli taşlarla metali birlikte veya ayrı işleyerek sanatsal nitelikli eserler üretmiştir. Selçuklularla birlikte gelen değişik üslupların en önemlisi Türkmen takılarıdır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise imparatorluğun gelişimine paralel olarak mücevhercilik önem kazanmıştır.

Anadolu'da Tunç Çağında bakıra kalay katılarak tuncun elde edilmesinden sonraki dönemlerde bakır, altın, gümüş gibi madenler de dövme ve dökme tekniğiyle işlenmiştir. En çok kullanılan maden olan bakır, kalaylanarak multifak eşyalarında önemli bir yer tutar.

Maden işçiliğinde dövme, telkâri, kazıma (kalemkâr), çekiç işi, kakma, savatlama gibi teknikler uygulanmaktadır. Bakırın yanı sıra pirinç, altın, gümüş gibi metallerle yapılan el sanatları, günümüzde üstün işçilik ve çeşitli tasarımlarla yaşatılmaya çalışılmaktadır

Barınma gereğinden doğan mimari, bölgelerin coğrafi koşullarına göre biçimlenmiş, çeşitlenmiştir. Buna bağlı olarak gelişen ahşap işçiliği Anadolu'da Selçuklu döneminde gelişip özgün bir niteliğe ulaşmıştır. Selçuklu ve Beylikler Döneminde mihrap, cami kapısı, dolap kapağı gibi mimari öğeler üstün bir ahşap işçiliğiyle eser niteliği kazanmıştır.

Osmanlı Döneminde sadeleşen ahşap işçiliği; daha çok sehpa, kavukluk, yazı takımı, çekmece, sandık, kaşık, taht, kayık, rahle, Kur'an muhafazası gibi gündelik kullanım eşyaları ve pencere, dolap kapağı, giriş, konsol, tavan, mihrap, minber, sanduka gibi mimari parçalarında uygulanmıştır.

Ağaç işçiliğinde daha çok ceviz, elma, armut, sedir, abanoz ve gül ağacı kullanılmaktadır. Kakma, boyama, künde-kârız, kabartma, oyma, kafes, kaplama, yakma gibi teknikler, günümüzde de Zonguldak, Bitlis, Gaziantep, Bursa, İstanbul-Beykoz, Ordu gibi illerde sürdürülmektedir.

Müzik aletleri yapımı ülkemizde eskiden beri devam etmektedir. Ağaçlardan, bitkilerden veya hayvanların deri, bağırsak, kıl, kemik ve boynuzlarından yapılan bu aletler; telli, yaylı, nefesli ve vurmali çalgılar olarak gruplandırılmaktadır.

Mimariye bağlı olarak gelişen diğer bir sanat kolu olan çini, Anadolu'ya Selçuklularla girmiştir. Sanat eserlerinde figür kullanmaktan çekinmeyen Selçuklu sanatkarlar, özellikle hayvan tasvirlerinde çok başarılı olmuştur. 14. yüzyılda İznik, 15. yüzyılda Kütahya, 17. yüzyılda Çanakkale'de başlayan seramik sanatı, özgün renk, desen, form özellikleriyle Osmanlı sanatına yeni yorumlar getirmiştir. 14-19. yüzyıllar arasında eser veren Türk çini ve seramik sanatı, olağanüstü yaratıcı işçiliğiyle dünya çapında üne kavuşmuştur.

Anadolu uygarlıklarının buluntularından elde edilen cam işçiliği örnekleri, camın tarihî gelişimine ışık tutmaktadır. Çeşitli model ve formlarda yapılan vitray, Selçuklular Döneminde gelişmiştir. İstanbul, fethedildikten sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda cam sanatının merkezi olmuştur. Çeşmibülbül ve Beykoz işi, bu dönemden günümüze ulaşabilen tekniklerden bazılarıdır.

İzmir'in Görece köyündeki ustalar, Anadolu'da camı işleyerek ilk kez nazar boncuğu üretmiştir. Anadolu'nun her tarafında temelinde nazar inancı olan cam boncukları görmek mümkündür. Canlıya veya nesneye yönelen bakışların nazarlık yoluyla başka bir nesneye yöneltilmesi inancı yaygındır. Bu nedenle nazar boncuğu, canlının veya nesnenin görünen bir yerine takılır.

Geleneksel mimaride dış cephe ve iç mekân süslemesinde taş işçiliği de önemli bir yer tutmaktadır. Kullanılan süsleme öğeleri; bitkisel, geometrik motifler ile yazı ve figürlerdir. Hayvansal figür azdır. İnsan figürlerine ise Selçuklu Dönemi eserlerinde rastlanmaktadır. Taş işçiliğinin mimari dışında en çok kullanılan alanı olan mezar taşlarında oyma, kabartma, kazıma (profito) gibi teknikler uygulanmaktadır.

Günümüzde işlevini hâlâ sürdüren sepetçilik, atalardan öğrenildiği gibi yine saz, söğüt ve fındık dallarından örülerek yapılmaktadır. Sepetler; eşya, yiyecek vb. taşıma amacıyla başka ev dekorasyonunda da kullanılmaktadır.

Hayvancılıkla uğraşan kırsal kesimlerde yaygın olarak kullanılan keçe, çul ve ağaçtan yapılan semer, kullanıldığı dönem boyunca geleneksel sanatların bir kolunu oluşturmuştur. Günümüzde başta endüstrileşme olmak üzere değişen yaşam şartları ve değer yargılarına bağlı olarak semercilik kaybolmak üzeredir.

Bilgi Notu

Sanat ve Zanaat

Sanat ile zanaat aynı kökten türemiş olsa da farklı anlamlar için kullanılır. Fakat somut olarak birbirine yakın göründüklerinden zaman zaman kavram karmaşası yaşanmakta ve aynı anlamda kullanılmaktadır.

Avrupa'da 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar seramikçilikten oymacılık ve dokumacılığa kadar her tür el işçiliği için kullanılan zanaat sözcüğü, Rönesans'la birlikte farklı bir boyut kazanmıştır. Bu döneme kadar güzel sanatlar dışında kalan tüm becerilere tek bir kategori altında "zanaat" denmiş; ikinci derecede önem verilmiştir. Bu anlayışla bugün sanat olarak kabul edilen maden işleri, ahşap oymacılığı gibi sanatlar dikkate değer nitelikte değildir. Aynı dönemde ülkemizde de durum Avrupa'dan farklı değildir. Türkiye'de sanat-zanaat ayrımı, ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru, Batılı anlamda güzel sanatlar kavramının gelişmesiyle ortaya çıkmıştır.

Günümüzde çağdaş sanat anlayışı artık estetik özelliği olan her tür üretimi, endüstri tasarımı, mimarlık, halıcılık, seramik, oymacılık vb. çok sayıda el beceri ve tasarımlarını da kapsamaktadır.

Sanat: Estetik, beceri ve yeteneği hayal gücüyle harmanlayıp ortaya bir eser koymak için çaba harcamak; bu çabayı notaya, tuvale, taş, kâğıda vb. aktarıp sonuçta bir eser meydana getirmektir. Zanaat ise sözcük olarak aynı anlama gelmekle birlikte el becerisiyle herhangi bir şeyi inşa veya tamir etmek için kullanılmaktadır. Zanaat, eğitimle olduğu gibi usta-çırak ilişkisiyle de öğrenilir. Sanatı andıran estetik unsurlar olsa da sanatta olduğu gibi özel bir kabiliyet, yeni duygular, değişik tat ve zevklerle farklı ufuk derinlikleri ortaya koymayı gerektirmez.

Zanaat, insanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren bir işidir.

Biçim verilen malzeme değiştikçe sanatın değişik adlara ayrılması da mümkündür. Ancak sanatı çeşitlendirirken sadece malzeme yönüyle sınıflandırmak mümkün değildir. Malzemenin yanı sıra, ifade ediliş biçimi veya daha kapsamlı bir ifadeyle yaratıcılık, bu sınıflandırmada önemli bir etkidir.

Sözgelimi, bir heykeltıraş da ağaca biçim verebilir, bir marangoz da... Fakat heykeltıraşın ağaca biçim verişteki ifade tarzıyla marangozun biçimlendirmesi aynı değildir. Heykeltıraş, biçimlendirmesini alışılmışın dışında, yeni ve özgün bir biçimde yaparken marangoz ise alışılmış, bilinen veya tekrar edilen bir biçimlendirme yapar.

Zanaatkâr ve Sanat

Ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu, Anadolu gezilerinin birinde, yanlış hatırlamıyorsam Amasya'da karşılaştığı yazar ve bakır işleminin işçiliğine bakıp şöyle demiştir: "Senin yaptığının zanaat diyorlar, İstanbul'dakilerin yaptıklarına da sanat. Senin yeteneğine bir baksalar ne büyük bir sanatçı olduğunu anlayacaklar."

Televizyon ve gazetelerin ilgisi, halkın özellikle de turistlerin yoğun ziyaretleriyle yaptıkları işin önemini kavramış olmalı ki daha bir keyifle vuruyorlar çekiçleri, oyma aletlerini ve baskı kalıplarını. Usta-çırak ilişkisi üzerine kurulu, kendi içinde muhafazakâr ve koruyucu bir işlevi olan zanaatkârlık, aslında en önemli örgütlenme biçimlerinden biridir. Günümüzde pek çok esnaf ve meslek odası bulunuyorsa da "Onların ancak kendi odalarına ve salonlarına faydaları dokunur." diye sitemde bulunuyorlar. Aydın'dan, Kütahya'dan, Eskişehir'den, Kilis'ten, Kastamonu'dan, Van'dan kalkıp da buralara kadar küçük tezgahlarını da beraberlerinde getirip İstanbullulara hünerlerini sergilemekteler.

Bedri Rahmi, akademideki ilk yıllarından sonra temel bilgilerini Paris'te Andre Lhote (Lot)'tan edinmesine karşın onun kübist ve konstrüktif (yapıcı) yaklaşımını benimsememiş, Dufy (Dafi) ve Matisse (Matis)'i kendine daha yakın bulmuştur. Paris'ten döndükten sonra Anadolu ve Trakya gezilerinde yaptığı resimlerle İstanbul görünümünde Dufy'nin renk ve çizgi anlayışının etkileri görülür. Zamanla bu etkiden sıyrılan Bedri Rahmi, halk sanatını sağlam bir kaynak olarak görmeye başlamıştır. Halk sanatından yola çıkarak yeni anlatım biçimleri aramış; minyatürlerden de esinlenmiştir. Anadolu kilimlerinin geometrik, soyut biçimleri, çini, cicim, heybe, yazma ve çorapların bezeme düzeni ve renk uyumlarını kaynak olarak kullanmış, motifin ağırlık kazandığı süslemeci bir tutumla resimler yapmıştır. Ancak, yalnızca motifleri resme uygulamakla yetinmemiş, renk ve malzeme araştırmalarına da girmiştir. Çeşitli teknikleri deneyerek gravür, mozaik, heykel ve seramik alanlarında birçok ürün vermiştir. Yine bir halk sanatı olan yazmacılığa da yönelmiş, kumaş üstüne baskı çalışmalarını öğrencileriyle birlikte de yürütmüştür.

Erkan Doğanay, Milliyet gazetesi

Tophane, Bedri Rahmi Eyüboğlu

2. Sanatın Evrensel Dilini Fark Etme

Hazırlık Çalışması

- Dünyanın yedi harikası olarak kabul edilen sanat eserlerini araştırınız. Bu eserlerin dünyanın yedi harikası olarak kabul edilmesini sağlayan niteliklerini belirleyiniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

Genç Georg Gisze'nin Portresi, Hans Holbein (Holbeyn), Berlin Müzesi

Ayrıntı

Verilen görselde "Holbein halısı" olarak bilinen 15. yüzyıl Türk halısından ayrıntı görülmektedir. İnceleyiniz.

- Evrensel sanatın oluşmasında farklı kültürlerin etkisiyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Bu eserin tüm dünyada tanınmasının temel sebeplerinin neler olabileceğini söyleyiniz.

Bilgi Notu

Ulus kavramı, ilkel toplumlardaki klandan başlayarak gelişen ve evrimleşen, aynı topraklar üzerinde yaşayanları simgeler. Bu birlik, ortak tinsel ve maddesel değerler yaratarak her ulusun kendine özgü değerlerini oluşturur.

Tarihsel gelişim süreci içinde bir arada ya da ayrı yerlerde yaşayan toplumlar, kendi yaşam ve düşünce biçimlerine göre bir sanat ortaya çıkarır. Sanat, yapıldığı koşullarda toplumun dinsel, kültürel, ekonomik ve politik yaşamıyla ilgili yönlerini ortaya koyar.

Sanat, yaşamda ve çalışmada her zaman güç kaynağı olmuştur. Toplamların sanatlarının kaynağı, o toplumu oluşturan tüm halk yığınlarının ortaklaşa geliştirdiği folklorü, gelenek ve görenekleriyle yaşam biçimleridir.

İnsan, yaratıcı yönüyle sanatın biçimlenmesinde önemli bir varlıktır. Doğada var olanları bulmak, olmayanları tasarlamak, çeşitli olanaklardan yararlanarak sağlanabilir. İnsanın kişiliğine bağlı öznel güçler, insanın dışındaki nesnel değerler ve diğer insanların sanat yapıtına kattığı değerler onun oluşmasında önemli rol oynar. Çağlar boyunca ortaya konan bilim, teknik ve sanat ürünleri, bu güçlerin kullanılmasıyla ortaya konmuştur. Ancak bu oluşum için gerekli ortam, toplum tarafından hazırlanmıştır. Bunun sonucunda uluslararası yaşam gelişimleri için çeşitli ulusal, özgün biçimleri ortaya çıkmıştır. Hiçbir ulusu tarihsel gelişim sürecinde salt kendine özgü yaşam koşullarıyla değerlendirmek mümkün olamaz. Uluslararası ilişkiler, ulusal kültürlerin öz yapısını değişime uğratmaktadır. Sanat, yaşamı yansıttığına göre yaşamın ulusal özgürlüğünü yansıtmaması ve halkların ulusal karakterlerinin değişimine uğramasıyla birlikte sanatın da değişime uğraması doğaldır. Bir sanatçı ortaya koyduğu yapıtta yaşadığı toplumun yaşamını ve sorunlarını, o ulusun o günkü toplumsal gelişiminin özelliklerine dayanarak verir.

Sanatta ulusal özgürlük, önce içerikte belirir; sanatçı, halkla aynı yaşamı paylaştığı, onun gibi hissettiği zaman ulusun genel karakterinin taşıyıcısı ve temsilcisi olabilir.

Uluslar arasında ekonomik, kültürel, siyasal ve ahlaki ilişkiler vardır. Sanatın toplumsal bir ürün olduğu düşünülürse bu ilişkilerin insan ve toplum gibi sanatı da etkilediği onun değişimine sebep olduğu anlaşılır. Bu etkileşim, farklı ulusların sanatçılarında ve sanatlarında da görülür. Sanatçı ve toplum, beğendiği sanatçıların etkisinde kalır. Bu isteyerek veya istemeden gelişen bir durumdur. Çünkü sanat, kendiliğinden hareket ve etki yaratan bir etkinliktir.

Sanat, başlangıçta halk yığınlarının ortaklaşa geliştirdiği, folklor biçiminde görülen bir olgudur. Her ulusun halk sanatı, o ulusun sanatçıları için kaynak olarak büyük önem taşır ancak sanat, bireyi ilgilendirdiğine göre dünyanın her yerinde insan olgusu evrensel boyutlara yaklaşır. Çünkü sanatın anlatım dili, her ulus ve insan için ortak özellikler gösterir. İnsanların yaşamları birbirinden farklı olmasına karşın dünyasal yaşam biçimi birbirine az çok benzemektedir. Özünde ulusal değer ve özelliklerin yer aldığı bir sanat yapıtı, diğer ulusların insanlarına da bir şeyler vermektedir. Çünkü insan her yerde aynı şekilde yaşar ve hisseder. Örneğin: Yaşar Kemal'in romanları, Türk toplumunun belli bir kesiminin bir zaman sürecindeki yaşamını anlattığı hâlde, bir Fransız ya da Japon okura da kendi yaşamından kesitler gösterebilir. Balzac'ın romanlarındaki insan tiplerine bugün kendi yaşadığımız çevrede de rastlamak mümkündür. Oysa sanatçı, kendi toplumunun sadece belli bir dönemini anlatmaya çalışmıştır. O hâlde sanat, kendi ulusal özelliklerini taşıyabilir ancak bu onun diğer uluslar tarafından anlaşılmayacağı sonucunu getirmez. Tam tersine kendi ulusal yaşam biçimi ve düşüncesi içinde bütün insanlığa ulaşarak evrensel olabilir.

Doğanın ve içinde yaşadığı sosyal gerçekliğin yorumlayıcısı olan sanatçı, yapıtlarında kendi toplumunun özelliğini ve genel sanat anlayışını vurgular çünkü o toplumun bir parçasıdır. Sanatçı, halktan aldığı halka geri verir, ulusal sanat anlayışı bu aşamada ortaya çıkar. Ancak sanatçının işlediği konu ve temalar, ulusaldır; insanların o konuyla ilgili heyecan ve özlemleri bütün insanlığa ait olduğu için evrensellik kazanmış olur. Sanatçı, kendi toplumunun kültürel yapısını özümseyerek evrenselliği hedeflemelidir.

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

- 1) El sanatları, bütün halk sanatları gibi bir ulusun en canlı ve anlamlı belgeleridir.
- 2) Zanaat, insanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim ve gerektiren bir iştir.
- 3) Sanatçı kendi toplumunun kültürel yapısını hedeflemelidir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

- 1) Aşağıdakilerden hangisi geleneksel Türk el sanatlarından biri **değildir**?
A) Halıcılık B) Çömlekçilik C) Bakırcılık D) Dokumacılık E) Heykel
- 2) Aşağıdaki illerden hangisi Anadolu'da camın ilk kez nazar boncuğu olarak üretildiği ildir?
A) İzmir B) İstanbul C) Adana D) İzmit E) Sinop
- 3) Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da yaşamış uygarlıkların geleneksel el sanatlarında en çok kullandığı madendir?
A) Demir B) Bakır C) Altın D) Gümüş E) Kalay

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

- 1) El sanatları nedir?
- 2) Sanat ve zanaat nedir? Karşılaştırınız.
- 3) Sanatın evrensel dili nedir? Açıklayınız.

II. ÜNİTE: GÖRSEL SANATLAR VE MÜZE

1. Müzenin İşlevini Fark Etme

2. Görsel Sanatlarda Müzeciliğin Önemini Fark Etme

3. Türkiye’de ve Dünyada Müze ve Müzecilik Tarihi

1. Müzenin İşlevini Fark Etme

Hazırlık Çalışması

- Çevrenizdeki müzeler hakkında araştırma yapınız. Bu müzelerin çeşitlerini belirleyerek yazılı ve görsel malzemelerle bir dosya hazırlayınız.
- Çevrenizde bulunan uzmanlarla “görsel sanatlarda müzeler ve sanat galerileri” konulu röportaj yapınız. Çalışmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Notu

21. yüzyılda müze, her ulusun kendi kültür, sanat değerlerini sergileme ve muhafaza etme amacının çok ötesinde toplama, belgeleme (arşivleme) ve eğitim işlevleriyle de görevini sürdürür. Müzeler; tarih öncesi ve tarih devirlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili yer üstünde, yer altında ve su altındaki tüm taşınır ve taşınmaz belgeler olarak nitelenen kültür varlıklarını saptayan, bilimsel metotlarla açığa çıkartan, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, çalışmaların bilimsel sonuçlarını yayınlayan, halkın ve özellikle gençliğin kültür ve tabiat varlıkları konusundaki ilgisini ve sanat zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede etkin bilim ve eğitim kurumlarıdır. Müzelerin bu işlevlerinin yanında görsel sanatlar eğitimi içinde estetik duygunun, yaratıcılığın ve hayal gücünün gelişmesinde etkin rolleri de bulunmaktadır.

Etkinlik

İnceleme yaptığınız müzede;

- Ne tür eserlerin bulunduğu,
- Bu eserlerin hangi döneme ait olduğunu,
- En çok ilginizi çeken eserin hangisi olduğu belirleyiniz.
- İlginizi çeken eser hakkında bir araştırma çalışması yapınız.
- Müzedeki eserlerin, serbest ise fotoğrafını çekiniz, değilse eskizini çizin. Çalışmalarınızı sınıf ortamında arkadaşlarınızla paylaşınız.

Prado Müzesi, Madrid

British (Biritiş) Müzesi, İngiltere

2. Görsel Sanatlarda Müzeciliğin Önemi Fark Etme

Hazırlık Çalışması

- Müze ve galeri arasındaki farkların neler olduğunu araştırınız.
- Görsel sanatlar eğitiminde müzenin önemini belirten makale örnekleri toplayınız.

Bilgi Notu

Görsel sanatlar eğitiminde müze ve galeriler en etkili ve verimli çalışma ortamlarıdır. Bir sanat yapıtını geniş bir zaman dilimi içinde görmek, düşünmek ve onu farklı açılardan anlamak için günlük yaşantımızda kullanılan mekânlar arasında yer alan müzeler, gerçek değerini bulacaktır. Müzelerin eğitim amaçları arasında, insanların yaşam biçimleriyle kültürler arası bir bağ kurmalarını sağlamak da vardır. Çünkü müzeler, kültür ve sanat hazineleridir; bu hazineleri yani kültürleri insanlara somut olarak sunar. Böylece insanların görerek, dokunarak, hissederek ve uygulayarak öğrenme isteklerini canlı tutar ve kalıcı olmasını sağlar. Müze ziyaretlerini bir yaşam biçimi hâline getirmek, iletişim ve öğrenmeyi bu mekânlarda yoğunlaştırmakla gerçekleşecektir.

Etkinlik

Bir sanat yapıtının ait olduğu dönemde yaşanan toplumsal ve tarihsel olaylarla ilgisini araştırınız. Bu araştırmada aşağıdaki sorulardan yararlanınız.

- İncelediğiniz sanat eseri ne zaman, nerede yapılmıştır?
- Eserde kullanılan malzeme ve teknikleri belirleyiniz.
- Bu eser hangi amaçla yapılmıştır?
- İncelediğiniz sanat eserinin yapıldığı dönemdeki değeriyle bugünkü aynı mıdır?
- Eserin sanatçısı ya da sanatçıları kimlerdir?
- Eser, yapıldığı zamanda gelişen tarihî olaylardan etkilenmiş midir?
- Bu sanat eserinin aktarmaya çalıştığı öykü ya da simgeler nelerdir?
- Araştırmamız sonucunda eser hakkındaki düşünceleriniz değişti mi? Nasıl?
- Bu sanat eserini daha iyi değerlendirebilmek için başka ne gibi sorular sorabilirsiniz?

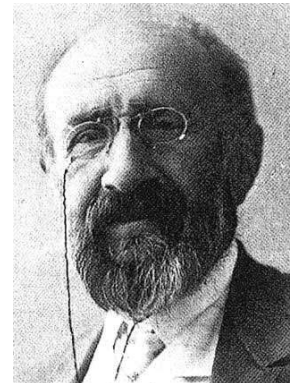
Okuma Metni

Osman Hamdi Bey

1842'de İstanbul'da doğdu. 1860'da hukuk öğrenimi için gittiği Paris'te o dönemin ünlü ressamalarının atölyelerinde çıraklık yaparak iyi bir resim eğitimi de aldı.

1869'da Bağdat Yabancı İşler Müdürlüğüne atandı. 1871'de İstanbul'a geri dönünce sarayda çalıştı. 1881'de Müze-i Hümayun (İmparatorluk Müzesi)'a atandı. Bu göreviyle Türk müzeciliğinin parlak dönemleri başladı. 1883'te Güzel Sanatlar Akademisi Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi'ni ve İstanbul Arkeoloji Müzesi'ni kurdu ve müdürlüklerini üstlendi. 1884'te o güne kadar hiç gündeme gelmemiş ve çokça kayıp verilen bir zaafı, antik eserlerin yurt dışına çıkarılmasını yasaklayan Asr-ı Atîka Nizamnamesini çıkarttırarak yürürlüğe soktu.

Osman Hamdi Bey, Nemrut Dağı, Lagina ve Sayda'da arkeolojik kazılar gerçekleştirdi. Sayda'da yaptığı kazılarda bulduğu, arkeoloji dünyasının başyapıtlarından sayılan, aralarında İskender lahitinin de bulunduğu birtakım antik eserler çıkardı. Burada bulunan eserler, bugün Osman Hamdi Bey'in bulunduğu birçok eser gibi temellerini kendisinin attığı İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Öz Portre, Osman Hamdi Bey

(www.hafif.org'tan alınarak komisyon tarafından düzenlenmiştir.)

3. Türkiye’de ve Dünyada Müze ve Müzecilik Tarihi

Hazırlık Çalışması

- Çeşitli Türk ve dünya müzelerini araştırınız. Araştırma sonucunda elde ettiğiniz dokümanları sınıf panosunda sergileyiniz. Görsel materyaller kullanarak arkadaşlarınızla sunum yapınız.
- Türkiye ve dünyada müze ve müzecilik tarihiyle ilgili kaynakları araştırınız. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Müzedeki eserlerin kopya ve çoğaltımının hangi koşul ve amaçla yapılabileceğini araştırınız. bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Notu

Arkeolojik kalıntılar incelendiğinde sanat eseri toplama içgüdüsünün çok eskilere dayandığı görülmektedir. Mezopotamya’da MÖ 9. yüzyılda Asur şehirlerinde sergiler düzenlendiği, MÖ 12. yüzyıla dayalı kaynaklardan anlaşılmaktadır. Daha sonraları Roma İmparatorluğu’nda zenginlerin başlattığı koleksiyonlar, Rönesans Döneminde de devam ettirilmiş, bu da müzeciliğin temelini kuvvetlendirmiştir.

17. yüzyılda Avrupa’nın çeşitli kentlerinde açılmaya başlanan müzeler, tarihsel gelişimini günümüzün çağdaş müzelerine kadar sürdürmüştür. Dünyanın önemli müzeleri arasında Londra’daki British Müzesi, Paris’teki Louvre (Luvr) Müzesi, Madrid’deki Prado Müzesi, Berlin Müzesi, Rusya’daki Hermitage (Ermitaj) Müzesi, New (Niv) York Guggenheim (Gugenhaym) Müzesi vb. yer alır

Türkiye’deki müzecilik çalışmaları ise Topkapı Sarayı’nda bulunan kutsal emanetleri, savaş ganimetlerini, silah ve değerli eşyaları toplama ve sergileme düşüncesiyle oluşmuştur. Bu eserlerin Aya İrini Kilisesi’nde sergilenmesi, ülkemizdeki ilk müzecilik girişimidir.

İskender Lahiti, Arkeoloji Müzesi, İstanbul

Türk ressamlarından Osman Hamdi Bey, 1882'de müze müdürü olarak göreve atandığında eski eserler tüzüğünü hazırlayarak yürürlüğe koymuştur. Aynı zamanda arkeolojik kazılarda görev alan sanatçı, Türk müzeciliğinin gelişmesinde çok önemli çalışmalara imza atmıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin kurulmasında, bu müzenin önemli eserleri arasında yer alan İskender Lahiti'nin ülkemizde kalması ve onun etkin çalışmaları önemli bir etkidir.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra sosyoloji, kültür ve eğitim alanlarında gerçekleştirilen yenilik ve gelişmeler toplumsal yapımızı hızla değiştirmiştir.

Atatürk'ün kültür ve sanata verdiği önem; tarih, arkeoloji ve müzecilikte temellerin oluşması sağlamıştır. Birçok müzenin kurulması, yeniden düzenlenmesi, anıtların ve ören yerlerinin korunması, onarılması, Türk bilim adamlarınca kazıların yapılması, araştırma yapacak kurumların oluşturulması, müze uzmanları ve arkeologların yetiştirilmesi Atatürk'ün sanat sevgisinin sonucudur. Müzeciliğin gelişmesinde onun millî kültüre, kültür varlıklarına, bunların araştırılmasına verdiği önemin payı büyüktür.

Günümüzde pek çok konuda olduğu gibi müzecilik alanında da çeşitli atılımlar yapılmıştır. Müzecilik bir bilim, teknik, eğitim ve kültür işidir.

Louvre Müzesi, Paris

Arkeoloji Müzesi, İstanbul

Etkinlik

- Sanal ortamda dünyadan ve ülkemizden müzeleri ziyaret ediniz. Ülkemiz ve dünya müzeleri arasındaki benzerlik ya da farklılıkları belirleyiniz. Bu müzelerde yer alan sanat eserlerini inceleyiniz.

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

- 1) Müzelerin işlevleri nelerdir? Maddeleyiniz.
- 2) Müzecilik anlayışının nasıl ortaya çıktığını açıklayınız.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

- 1) Aşağıdakilerden hangisi ilk müzecimizdir?
A) Ahmet Mithat B) Osman Hamdi Bey C) H. Zekai Paşa
D) İbrahim Çallı E) Ruhi Arel
- 2) İskender Lahiti'nin sergilendiği müze aşağıdaki illerden hangisinde bulunmaktadır?
A) İzmir B) Bursa C) İstanbul D) Ankara E) Gaziantep

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

- 1) Arkeolojik kalıntılar incelendiğinde sanat eseri toplama içgüdüsünün çok da yandığı görülmektedir.
- 2) Görsel sanatlar eğitiminde en etkili ve verimli çalışma ortamlarıdır.

ÖĞRENME ALANI

BİÇİMİ ALGILAMA VE OLUŞTURMA

1. ÜNİTE: RENKLİ OBJE ETÜDÜ

2. ÜNİTE: DEFORMASYON

I. ÜNİTE: RENKLİ OBJE ETÜDÜ

- 1. Renk Armoni Bilgisinin Obje Etüdünde Uygulama Alanları**
- 2. Rengin Biçiminde Hacim ve Doku Etkisini Tespit Etme**
- 3. Obje-Mekân İlişkisi**
- 4. Resim Yüzeyinde Leke Dengesi**

1. Renk Armoni Bilgisinin Obje Etüdünde Uygulama Alanları

Hazırlık Çalışması

- Farklı renkteki objelerin valörlerinde meydana gelen değişimin doğal ve yapay ışık altında fotoğraflarını çekiniz. Çektiğiniz fotoğrafları dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Gölgeler hiçbir zaman tümüyle ışıktan yoksun değildir.
- Ressam objeleri inceleyerek, onları etüt ederek usta olur; onları kopya ederek değil.

J. Ronchetti

Nicolas Poussin

Etkinlik

Verilen görseli inceleyiniz.

- Objelerin aydınlatılmasında hangi ışık kaynağı kullanılmış olabilir? Söyleyiniz.
- Işıklandırmanın türünü söyleyiniz?
- Kullanılan ışık renginin objelerin rengine olan etkisini görsel üzerinde göstererek açıklayınız.

Bilgi Notu

Bir rengin açıktan koyuya kadar uzanan değerlerine valör denir. Valör ışıkla ilgilidir. Rengin ışığı arttıkça parlaklığı artar, renkler açılır, deformasyon oluşur. Rengin ışığı azaltılırsa parlaklık kaybolur, renkler sönükleşir, orta ve koyu değerler oluşur. Renk valörlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Karmen Kırmızı

Vermilon Kırmızı

Kadmiyum Kırmızı

Kobalt Mavi

Prusya Mavi

Ultramarin Mavi

Permanent Limon Sarı

Koyu Sarı Kadmiyum

Açık Sarı Kadmiyum

Işık, doğayı algılamamızı sağlar. Nesnelerin biçim, renk ve dokularını ortaya çıkarır. Nesneleri algılamada ışığın türü çok önemlidir. Yumuşak, sert, zayıf ya da güçlü ışık nesnelerin renklerinde farklı değerlerin (valör) oluşmasına yol açar. Valördeki bu değişimin sebebini anlayabilmek için iki ışık türünü de incelemek gerekir.

1. Doğrudan Işıklandırma

Işığı doğrudan kompozisyona ya da figüre yönlendirmektir. Bu ışıklandırma floresan ışığı dışındaki bütün yapay ışıklandırmaları kapsar. Bir odada hazırlanan kompozisyona ya da figüre küçük bir pencereden gelen doğal ışık da bu ışığın özelliklerini taşır. Doğrudan ışıklandırmanın en belirgin özelliği, açık-koyu farklılığının yani zıtlıkların kolay algılanabilmesidir.

2. Yaygın Işıklandırma

Bulutlu bir havadaki gün ışığı ya da floresan lambanın ışığı ve şiddeti azaltılan yapay ışıklandırmalar bu türe girer. Yaygın ışıklandırmada nesnelere gelen ışık yumuşaktır, her noktada aynı yoğunluktadır, sert zıtlıklar oluşmaz. Açık ve koyu değerler arasındaki geçişler yumuşaktır. Atölye çalışmalarında bu ışıklandırmayla çok iyi sonuçlar alınabilir.

Etkinlik

- Yapay ve doğal ışık altında önceden fotoğrafını çekerek dosyaladığınız farklı renklerdeki çalışmalarınızdan birer tane seçiniz.
- Fotoğraflara bakarak çizim yapınız.
- Çizimlerinizi sulu boya veya pastel boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken doğal ve yapay ışığın obje renklerine etkisini göz önünde bulundurunuz.
- Bitirdiğiniz çalışmaları karşılaştırarak doğal ve yapay ışığın obje renklerindeki valörü nasıl etkilediğini açıklayınız.

pastel boya, sulu boya, 35x50 cm boyutunda fon kartonu veya sulu boya kâğıdı, resim kalemi, su kabı, fırçalar, sünger, fiksatif

Kullanılacak Malzemeler

Etkinlik

Ayrıntı

Gümüş Tepsi, bardak, ekme ve şarap soğutma kovalı ölü doğa, Luiz Meléndez, Prado Ulusal Müzesi, Madrid

Verilen görseli inceleyiniz.

- Görselde hangi renk armonisinin kullanıldığını söyleyiniz.
- Obje renklerinin birbirini etkilediği alanları göstererek açıklayınız.
- Renkler birbirini etkilememiş olsaydı ortaya nasıl bir resim çıkardı? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Etkinlik

- Atölyenizde farklı renklerle boyanmış yapay objelerden oluşan bir kompozisyon düzenleyiniz.
- Düzenlemeyi yaparken farklı renklerdeki objelerin renk yansımaları oluşturmalarına dikkat ediniz.
- Doğal ve yapay ışıklı ortamlar hazırlayarak kompozisyonun çizimini yapınız.
- Çizimlerinizi sulu boya tekniğiyle renklendiriniz.
- Bitirdiğiniz çalışmaları karşılaştırarak farklı renk gruplarıyla boyanmış objeler doğal ve yapay ışık altında yan yana getirildiğinde birbirleri üzerinde ne tür yansımalar oluştuğunu arkadaşlarınıza açıklayınız.

Kullanılacak Malzemeler

sulu boya, fırçalar, 35x50 cm boyutunda sulu boya kâğıdı, su kabı, bez veya sünger

2. Rengin Biçiminde Hacim ve Doku Etkisini Tespit Etme

Hazırlık Çalışması

- Resim sanatında yer alan öncü sanatçıların objede renk yorumlarına ait yazı ve görsellerini araştırınız. Bulgularınızı dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Atölyeye girdiğiniz zaman sessiz olunuz. Çünkü resim yapmak muhakeme ve zekâ işidir. Mutlak sessizlik ve sükûnete ihtiyaç vardır.

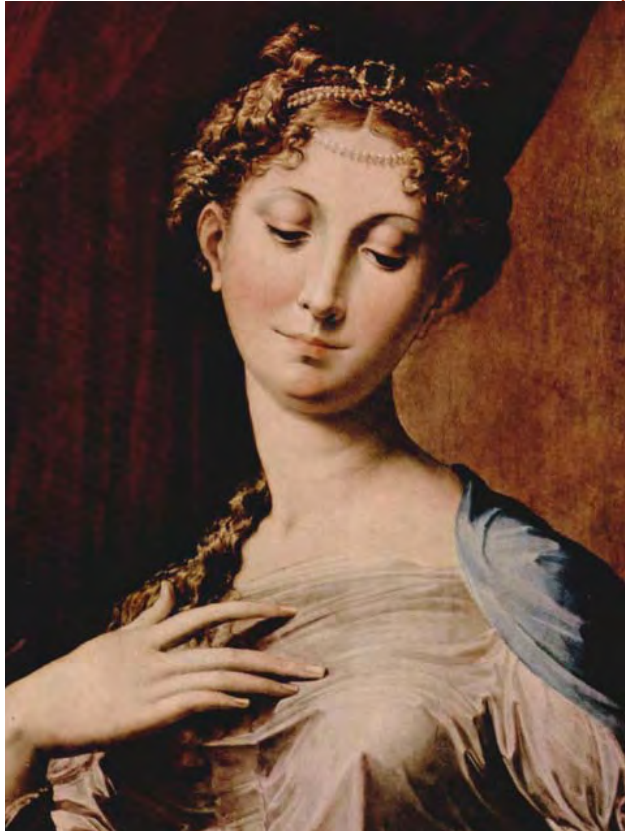
Henri Matisse

Bilgi Notu

Papa Leox (Lioks) ve İki Kardinal (ayrıntı), Rafaello Sanzio, Uffizi, Floransa

Rafaello SANZIO, Rönesans Döneminin en iyi portre ressamı arasında yer alır. Kusursuz formlar, denge, uyumlu oranlar, zarafet, gerçeklik ve güzellik, bu dönemin resim sanatında aranan özelliklerindendir. Verilen görselde ellerin, kumaş ile objelerin kusursuz gerçeklik ve güzellik arayışının bir sonucu olarak ortaya çıktığı, sanatçının, nesnelerin dokularını ve hacimselliğini ışık etkisiyle oluşan renk valörleriyle ustaca ve mükemmel bir şekilde yansıttığı görülmektedir.

Uzun Boyunlu Madonna (ayrıntı), Parmigianino, Uffizi Sanat Galerisi, Floransa

PARMIGIANINO (Parmacianno), maniyerizm sanat akımının önemli sanatçılarından. Ustalık dönemi eserlerinde uzatılmış insan figürleri, imkânsız uzunlukta boyunlar, helezonik perspektif ve boyutların çeşitliliği, o dönemin özelliğidir. Verilen görseldeki çizimleri enerji, hareket ve ışıkla doludur. Ten dokusunda ve renginde kumaş, mekân ve nesnelerin doku özelliğinin yansıtılmasında, ışığın renk üzerindeki etkisiyle oluşan valörlerin kullanımı mükemmeldir.

John CONSTABLE (Kanstıbıl), doğayla bire bir gözleme dayalı yeni bir tür açık hava resmine öncülük eden romantizm akımının en büyük manzara ressamlarından biridir. Eserlerinde renk ve ışık-gölgenin dramatik kullanımıyla duygulara hitap etmektedir. “Vazoda Çiçekler” adlı görselde belli belirsiz bir mekânda yer alan bir vazodaki çiçek ve dalların fona düşen gölgesiyle mekânda ışık-gölge oyunları ile yaratılan dramatik atmosfer, izleyicide karmaşık duygular ve heyecan yaratmaktadır. Mekânın belirsiz derinliği, vazo ve çiçeklerin çizgileri, dokuları, nesnelerin renk valörleriyle oluşturulan hacimselliğini sanatçının başarılı bir armoniyle yansıttığı görülmektedir.

CARAVAGGIO (Karavaciyo), Barok akımının en önemli sanatçılarından biridir. Kompozisyonları bir tiyatro sahnesini canlandırır gibidir; figür ve nesneleri ustalıkla bir kesintiyle vermiştir. Işık ve gölge zıtlığı çok dramatiktir. Mekân ve nesnelerde sanki karanlık bir odada aniden yanan bir mum ışığının etkisi görülür. “Emmaus (İmos)’ta Akşam Yemeği” adlı eseri bu tarzın en başarılı örneklerinden biridir. Natürmortları bazen sembolik anlamlar taşıyabilir. Sanatçının ten, kumaş ve objelerin rengini ifade etmede, valör ve armoniyi düzenlemede çok başarılı olduğu söylenebilir.

Vazoda Çiçekler, John Constable, Victoria Albert (Viktorya Alber) Müzesi, Londra

ta Akşam Yemeği, Caravaggio, Ulusal Galeri, Londra

Jean Françoise MİLLET

(Mile), realizm sanat akımının en önemli temsilcilerinden biridir. Bu dönemde sanatçılar, sosyal gerçeklerle ilgilenmiştir. İdeal ve estetik olanın yerinde gerçeği görmek istemişlerdir. Gerçekçiler, sadece sanatta değil toplumdaki yapaylığı da sona erdirmek gerektiğini savunmuştur. "Odun Kesenler" adlı görselde toplumun sıradan insanların gündelik ve iş hayatlarındaki zorluğu ve acımasızlığı, ışık-renk ilişkisiyle başarılı bir şekilde anlatmıştır. Sanatçının oluşturduğu armoniyle odun parçalarının ve insan bedeninin ktleselliği, mekân derinliği kumaşın insan bedenini ortaya çıkaran yumuşaklığı, toprakla ağacın dokusu renk ve fırça vuruşlarındaki ustalıkta görülmektedir.

Odun Kesenler, Françoise Millet, Victoria Albert Müzesi, Londra

Georges SEURAT (Sra), puantilizm ve divizyonizm sanat akımlarını başlatmıştır. Resimlerinin konuları modern hayat ve meknlardır. Eserleri ciddi hatta fazla katı görülebilir çünkü gördüklerine ya da hissettiklerine göre değil, çalışılmış teorilere göre resim yapmıştır. Renk ve optik karışım konusundaki en yeni tezleri uygulamıştır. Saf renkleri yan yana, nokta nokta boyayarak (puantilizm) bu renklerin seyircinin gözünde birleşip tek renk olacağını, ışığinki gibi bir etki vereceğini dşnmştir. Renk teorileri pratikte içe yaramaz çünkü pigmentler parlaklıklarını kaybeder ve sonunda görülen tek şey gri renkli bir karışım olur.

La Grande Jatte (Girant Cat) Adası'nda Bir Akşam şt, Georges Seurat, Metropolitan Sanat Müzesi, New York

Beş Şişeli Natürmort, Vincent Van GOGH, Galeri Belvedere, Viyana

Van GOGH (Goh)'un hemen fark edilen iç güdüsel, kendi kendine öğrenilmiş ve telaşlı bir üslubu vardır. Boyayı doğrudan tüpten kullanmış, saban izleri gibi kalın tabakalar hâlinde sürmüştür. Bir çocuğun çizimleri gibi keskin konturlar, kendi kendine hayat bulan canlı renkler kullanmıştır. Duygularını yansıtabilmek için renk ve biçimleri çarpıtmıştır. Görüntüleri olduğu gibi yeniden üretmektense daha simgesel ve daha dışa vurumcu bir senteze yönelmiştir. Van Gogh'un kıvrımlı fırça darbeleri, enerji ve duygusal yoğunlukla yüklüdür. Cansız nesnelere insan kişiliği kazandırmayı başarmıştır. Böylece sarı iskemlesi Van Gogh'un bir sembolü ya da bir imgesi hâline gelmiştir.

Birinci elden gözlemin önemine tutkulu bir inanç duymuş, aynı zamanda renk sembolizmine de başvurmuştur. Özellikle sarı, resimlerinde öne çıkan renktir. Post empresyonizmin önemli sanatçıları arasında yer alır. Verilen görsellerde Van Gogh'un bu heyecanla oluşturduğu armonileri, ışık ve renkleri kullanımıyla ortaya koyduğu mekân, doku ve hacimsel etkileri görülmektedir.

Van Gogh, Dört Ayçiçekli Ölü Doğa, Kroller-Müller Müzesi, Otterlo

CEZANNE (Sezan), resimlerinde, gözlemlediği şeye karşı belli bir sadakatle, verdiği duygusal tepkiyi birleştirmiştir. Paleti genelde toprak tonları, yeşil, kırmızı ve mavi renklerden oluşur. Yavaş çalıştığından bazen meyveler çürümüş ve bunları alçıdan kopyalarıyla değiştirmek zorunda kalmıştır. Cezanne, resimleri için yeni konular icat etmemiştir, onun yeniliği, görme ve boyama tarzındadır.

Zencefil Kavanozu ve Patlıcanlı Ölü Doğa, Cezanne, Metropolitan Müzesi, New York

Aynı skalada yer alan sıcak ve soğuk renkleri büyük bir uyumla yan yana sürmüş ve buna da modülasyon adını vermiştir. Bu, nesnelere hacim etkisi vermede yeni bir yöntemdir. Verilen görselde de mekân, renk ve hacim etkilerinde bu özellik görülmektedir.

Juan GRİS (Giris), kübizmin kurucuları arasında üçüncü sıradadır. Çoğunlukla natürmorda odaklanmıştır. Geleneksel natürmort resimlerini ustaca yorumlamıştır. Natürmortları şık, özenli ve ustalıklı yapılmış dekoratif resimlerdir. Koyu renklerin, özellikle siyah ve mavilerin hâkim olduğu paletini çok etkili biçimde kullanmıştır. Resim yüzeyinde figür ve nesneler, iki boyutlu olup hacimsellikten uzaktır. Parçalanan biçimlerin uyumu, verilen görsellerden de anlaşılacağı gibi renk, doku, biçim ilişkisiyle kompozisyon bütünlüğü içinde izlenebilmektedir.

Meyve Tabakası, Bardak ve Limon, Juan Gris, Philips (Filips) Koleksiyonu, Washington (Vaşington)

Pablo Picasso (Pikasso)'nın Portresi, Juan Gris, Chicago Sanat Enstitüsü

3. Obje-Mekân İlişkisi

Dikkat Çekme

“...iki tane de uzun sopa var; çerçeveyi bunlara ister dikey ister yatay tutturabilirim kalın tahta mandallarla... Böylece, deniz kıyısında olsun, çayırlarda ya da tarlalarda olsun, bunun aracılığıyla sanki pencereden bakarmış gibi bakabilirim herhangi bir görünüme...”

Theo (Teo)'ya Mektuplar, Van Gogh

Hazırlık Çalışması

- Yapay ve doğal objelerle farklı mekânlarda kompozisyonlar hazırlayarak fotoğraflarını çekiniz. Çektiğiniz fotoğrafları çalışmalarınızda kullanmak üzere dosyalayınız.
- Armoni oluşturmada yapay ve doğal objelerin gösterebilecekleri farklılıkları sebepleriyle araştırınız. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

Ölü Doğa, Henri Fantin Latour (Latur)

Verilen görseli inceleyiniz.

- Görselde kullanılan renk armonisinin türünü söyleyiniz.
- Görselde oluşturulan armoninin objelerin gerçek renklerine etkisini söyleyiniz.
- Kompozisyonda kullanılan ışığın obje renklerine etkisini söyleyiniz.
- Ressam, objeleri mekâna yerleştirirken hangi kurallara dikkat etmiş olabilir? Açıklayınız.
- Obje-mekân ilişkisi göz önüne alındığında,ressamın yaptığı düzenleme hakkında neler söyleyebilirsiniz.

Bilgi Notu

Kompozisyonda mekânın renk, çizgi, gölge, ışık, perspektif vb. öğelerle arasında işlevsel bir bağ vardır. Bu öğelerin farklı sanat akımlarına göre kullanım biçimlerinde değişimler olmuş, bu nedenle mekânın resim sanatındaki işlevselliği de değişime uğramıştır.

Resimden söz edilirken kimse öncelikle mekânı dikkate almaz. Resimsel mekânın ortaya çıkabilmesi için çizgi, renk, perspektif, açık, orta, koyu leke değerleri gibi kompozisyon öge ve ilkelerini uygun biçimde kullanarak mutlak boşluğun görünür hâle getirilmesi gerekir. Mekân, nesnelerin birbiriyle olan ilişkilerini düzenler. Mekânın doğrudan resmi yapılamaz; o, kendisi dikkate alınarak resmedilmiş nesneler aracılığıyla var olur.

19. yüzyılda fotoğraf makinesinin icadı; nesne, figür ve çevresinin resimsel yorumuna yepyeni bir boyut kazandırmıştır. Betimlemeci tavrın düzlem ve derinlik yanılması adına yaşadığı serüven, fotoğrafın bu değerleri kolayca tespit etmesiyle anlamını kaybetmiştir. Resim sanatında amaç ve yöntemler açısından yeni değerlendirme ve düşünce açılımları ortaya çıkmıştır.

Sanata bilimsel açıdan bakılarak yapılan gözlemlerde, “perspektif”e dayalı “ölçülebilir ve içinde var olunabilen mekân” kavramının Rönesans düşüncesine ilişkin bir keşif olduğu bilinmektedir. Konu üzerine yapılan araştırmalar, mekân kavrama düzeylerinin farklılaşmasına yol açmış, düşünce ve bilinç dünyasındaki gelişmelere koşut bir kapsam büyümesi olmuştur. Örneğin Cezanne ile büyük ivme kazanan modern resim düşüncesi, izlenimcilerle başlayan yüzeysel etkideki mekân algılamasını resim düzlemindeki parçalama eğilimiyle sonraki dönüşümlere hazırlamıştır (Sağlam s.56-57 1995).

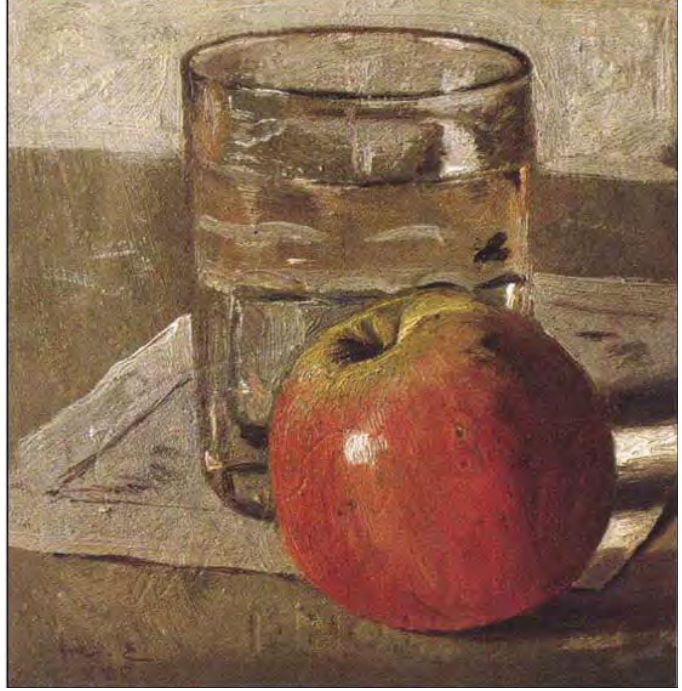
Gustave Geffroy'un Portresi, Paul Cezanne, Özel Koleksiyon

Provence (Pirouens)'ten Görünü (ayrıntı), Paul Cezanne, Ulusal Sanat Galerisi, Washington

Verilen görselleri inceleyiniz.

- Görsellerin hangi renk armonileri kullanılarak yapıldığını söyleyiniz.
- Atölyenizde doğal ve yapay objeleri kullanarak bir düzenleme yapınız. Daha önce dosyaladığınız fotoğraflardan da faydalanabilirsiniz. Düzenlemeyi yaparken obje-mekân ilişkisini göz önünde bulundurunuz.
- Düzenlemenin desenini çiziniz.
- Çiziminizi sulu boya tekniğiyle, sıcak renk armonisini kullanarak renklendiriniz.
- Çalışmanızı tamamladıktan sonra doğal ve yapay objelerin armonilerini düzenlerken karşılaştığınız güçlükleri anlatınız.
- Aynı düzenlemeyi bu kez farklı mekânlarda, farklı boyama teknikleriyle soğuk, zıt ve nüans renk armonilerini kullanarak çalışınız.
- Bitirdiğiniz çalışmalarınızı yan yana getirerek karşılaştırınız. Armoni oluşturma, obje-mekân ilişkisi ve boyama teknikleriyle ilgili karşılaştığınız sorunları arkadaşlarınızla paylaşınız. Çözüm yolları üretiniz.

Elma ve Bardaklı Ölü Doğa, Hoca Ali Rıza

Seftaliler ve Elmalar, Claude Monet (Mone) Chicago Sanat Enstitüsü

Kullanılacak Malzemeler

sulu boya, sulu boya kâğıdı, kalem, su kabı, sünger, farklı kalınlıkta fırçalar

4. Resim Yüzeyinde Leke Dengesi

Hazırlık Çalışması

- Resim sanatı tarihinin öncü sanatçılarına ait taslak çalışmaları araştırarak çalışmalarınıza örnek olabilecek görselleri dosyalayınız.

Etkinlik

Verilen görseller Cezanne'ın çalışmalarına altyapı oluşturmak amacıyla hazırladığı sulu boyalıdır.

Atölyenizde yapay ve doğal objeleri kullanarak bir kompozisyon düzenleyiniz. Düzenlemeyi yaparken obje-mekân ilişkisini göz önünde bulundurunuz.

- Daha önce araştırarak dosyaladığınız öncü sanatçılara ait taslakların bire bir kopyalarını da yapabilirsiniz.
- Çiziminizi yaparken resim kalemı yerine fırça ya da pastel boya kullanınız.
- Seçtiğiniz bir armonideki renkleri, çizgi ve leke şeklinde kullanarak kompozisyonun kurgusunu (objeleri ve içinde bulundukları mekânı) ortaya çıkarınız.
- Aynı kompozisyonu farklı mekânlarda tasarlayarak boyayınız.
- Bitirdiğiniz çalışmalarda, resim yüzeyinde obje-mekân ilişkisini renkli kurgularken karşılaştığınız güçlükleri arkadaşlarınızla paylaşınız ve çözüm yolları üretiniz.

Kullanılacak Malzemeler

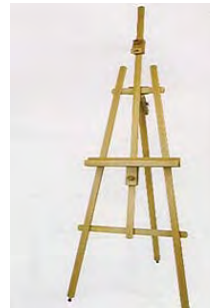
sulu boya kâğıdı veya fon kartonu, sulu boya veya pastel boya, fırçalar, su kabı, sünger

Bilgi Notu

Yağlı Boya Tekniği

Keten ve haşhaş yağı ile toz boyaların karışımıyla yapılan boyalara yağlı boya denir. Bu karışımın içine katılan diğer maddeler boyanın kalitesini belirlemektedir. Yağlı boyanın içinde örtücü olarak toz boya veya üstübeç, bağlayıcı olarak bezir yağı, inceltici olarak terebentin ve ayrıca kurutucu maddeler bulunur. Rönesans'tan günümüze kadar en çok uygulanan ve kabul gören teknik olan yağlı boya, uygulama sırasında kısmen hata kabul eden bir tekniktir. Gereklili yerler sonradan değiştirilebilir. Yapılan resimler, uzun ömürlüdür, temizlik ve bakımı kolaydır.

Yağlı boyada aranan en önemli özelliklerden biri renklerin solmaması diğeri de üzerinin kabuk yapmadan kuruması ve kapatıcı olmasıdır. Yağlı boya tekniğinde iyi sonuç almak için resim yapılacak yüzeyin iyi hazırlanmasına, kaliteli boya kullanılmasına, incelticilerin kaliteli olmasına, boya paleti, resim sehpa ve fırçaların kullanışlı olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca çok sayıda çalışma yapmak da tekniğin öğrenilmesi açısından önemlidir.

Okuma Metni

Jan Van Eyck (1380-1441)

Yağlı boya ile resim yapmayı Jan Van Eyck (Ayk)'ın bulduğu söylenir fakat yağlı boyanın bu büyük ressamdan önce de kullanıldığını bilinmektedir. Ancak Jan Van Eyck'in bu tekniği mükemmelliğe ulaştırdığı söylenebilir.

Jan Van Eyck, Flemenk okulunun ilk dönem sanatçısıdır. 1422-1424 yılları arasında La Haye (Hey)'de çalışmıştır. 1425'te Burgundy (Burgundi) Dükü'nün saray ressamlığına getirilmiş, 1429'da Bruges (Bürüc)'e yerleşerek ve 1441'de bu kentte ölmüştür.

Jan Van Eyck genç bir ressamken tempera ile yaptığı ve üzerine yağ sürüp kuruması için güneşe bıraktığı bir resmin boyalarının çatladığını üzülerek görmüştür. Sanatçı, bundan sonra gölgede kuruyan bir yağ bulabilmek için araştırmalar yapmıştır. Pek çok deneyden sonra bezir yağı ve "beyaz Bruges verniği" karışımından oluşan bir madde bulmuştur. Sanatçı, bu karışıma boya pigmentleri katmış, kalınlığı inceliği duyarlılıkla denetlenebilen, rötuş yapmaya olanak tanıyan, yavaş kuruyan bir boya elde etmiştir.

Türbanlı Adam, Van Eyck, Ulusal Galerî, Londra

Van Eyck'in resimleri, bir sanatçının teknik becerilerini sergilemektedir. Işığın nesneler üzerindeki hareketi, büyük bir incelikte gösterilmiştir. Kumaşlar, çiçekler, yer döşemesi vb. en ince ayrıntılarıyla verilmiştir. En başarılı portrelerinden birinde sanatçı, imzasının yanına Latince olarak "Yapabileceğimin en iyisi." yazmıştır.

Jan Van Eyck ile dönemin diğer Flemenk ustası Hugo Van Der Goes (Gos) ve Rogier Van Der Weyden (Veyden) Kuzey Rönesansı'nın yeni gerçekçi görünüşünü yansıtan ressamlardır. Van Eyck'a göre "Kadınlar ve erkekler, ağaçlar ve kuşlar gerçekte görüldüğü gibi resimlenmelidir." Ressamların gerçekçiliğe yönelmesiyle Flemenk ve Hollanda okulunun büyük resim geleneği doğmuştur. Memling, Bouts (Bots), Bosch (Boş), Breughel (Biroygel), Rubens, Van Dyck (Dik) ve Rembrandt, bu iki okulun temsilcisi büyük ressamlardır.

Flemenk okulu, yalnızca kendi coğrafyasıyla sınırlı kalmamış, kuzey İtalya ve İspanya'daki Rönesans resmini de etkilemiştir. Hatta bazı yazarlar Velanquez (Velasquez)'in de belirli Flemenk yapıtlarını incelediğini belirtmiştir. Bunların arasında Van Eyck'in bazı yapıtları da vardır.

(www. wikipedia. org'tan alınarak komisyon tarafından düzenlenmiştir.)

Giovanni Arnolfini ve Giovanna Cenami'nin Evlenmesi, Jan Van Eyck, Ulusal Galerî, Londra

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

1) Aşağıdaki ressamalardan hangisi Maniyerizm Dönemi sanatçısıdır ?

- A) Rafaello B) Parmigianino C) John Constable D) Millet E) Seurat

2) “Kompozisyonları bir tiyatro sahnesini canlandırır gibidir, ışık-gölge zıtlığı çok dramatiktir. Sanki karanlık bir odada aniden yanan bir mum ışığının figürler ve nesneler üzerindeki etkisi görülür.”
Yukarıda resimlerinin özelliği anlatılan ressam aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Leonardo B) Rafaello C) Caravaggio D) Seurat E) Rembrandt

3) Sarı renk, aşağıdaki ressamalardan hangisinin bir simgesi hâline gelmiştir ?

- A) Cezanne B) Van Gogh C) Seurat D) Millet E) Courbet

4) Yağlı boya ile resim yapmanın onun tarafından bulunduğuy söylenir, bu tekniğı mükemmeliğe ulaştıran ressam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Jan van Eyck B) Leonardo Da Vinci C) Caravaggio
D) Vincent Van Gogh E) Rafaello

Aşağıdaki ifadelerin sonuna doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1) Işık, renklerin valörlerini ortaya çıkarır, onları algılamamızı sağlar. ()

2) Doğrudan ışıklandırmanın en belirgin özelliğı açık-koyu farklılığının yani zıtlıkların kolay algılanabilmesidir. ()

3) Yaygın ışıklandırmada nesnelere gelen ışık yumuşaktır, her noktada aynıdır, sert zıtlıklar oluşmaz. ()

4) Yaygın ışıklandırmada açık-koyu değerlerdeki geçiş serttir. ()

II. ÜNİTE: DEFORMASYON

1. Deformasyonu Tanıma

2. Resim Sanatında Stili Tanımlama

3. Biçimde Deformasyonun Kompozisyona Katkısı

1. Deformasyonu Tanıma

Hazırlık Çalışması

- Çevrenizdeki organik veya inorganik maddelerin parçalanma, çürüme, küflenme, kırılma gibi fiziksel ve kimyasal değişimlerini gözleyiniz. Bulgularınızla ilgili görselleri çalışmalarınızda kullanmak üzere dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Bence ressam, eşyayı olduğu gibi değil, hissettiği gibi resmedendir.
- Resimde her şey geometriktir; koni, silindir ve küreye benzer.

Van Gogh

Paul Cezanne

Etkinlik

Jeanne Hebuterne (Hibürten)'in Portresi, Modigliani, Özel Koleksiyon

Pauline Virginie (Polin Virjin)'in Portresi, Millet, Boston Güzel Sanatlar Müzesi

- Verilen görselleri inceleyiniz.
- Görselleri karşılaştırarak dikkatinizi ilk çeken farklılığı söyleyiniz.
- Bu farklılığın sebeplerini açıklayınız.

Bilgi Notu

Deformasyon

İzlenimcilik, realizme bir tepki olarak ortaya çıkması, çağdaş sanatların da başlangıcı sayılır. Ressamlar için ışığın ve rengin doğada ve nesneler üzerindeki etkilerini resimlemek en büyük yenilik olmuştur. Ressamlar, yaklaşık on yıllık bir sürede tekrara düşen izlenimciliğe tepki olarak renk ve ışıkla ilgili bilimsel teoriler etrafında doğayı taklit etmeyi bir kenara bırakarak düşündüklerini, hissettiklerini resmetmeye başlamışlardır. Seurat, Signac (Sinyak), Van Gogh, Gauguin (Gogen). Cezanne gibi sanatçılar resim sanatında yeni anlayışların (fovizm, fütürizm, kübizm vb.) doğmasına yol açmışlardır.

Dr Gachet'nin Portresi, Van Gogh, Orsay Müzesi Paris

Resim sanatında deformasyon (biçim bozma) böyle başlamıştır. Deformasyonla ilgili tanımlamalar özetle şöyle ifade edilebilir:

Sanat yapıtında yer alan doğal biçimlerin özelliklerini olduğundan fazla abartarak temel biçimlerini, özelliklerini ortadan kaldırmadan yapılan yüzeysel veya hacimsel bozulmalara **deformasyon** (biçim bozma) denir.

Resim ve heykel sanatında model olarak alınan nesnenin görüntü ve biçimini yapılan yoruma uygun hâle getirmektir.

Sanat yapıtında yer alan betimlemeler, gönderme yaptıkları dış gerçekliğe benzer olmakla birlikte biçimlerin doğada rastlanmayacak şekilde değiştirilmesidir.

Saint Victoire (Sen Victor) Dağı, Cezanne, Courtauld Sanat Enstitüsü, Londra

Cezanne, izlenimcilerden farklı olarak resmi bir kurgu olarak düşünmüştür. Mantık, sağlamlık ve birlik, onun için kompozisyonun ön koşulları, renk ve ton ise alt öğeleridir. Resmin gerçeklerden, gerçeklerin de resimden ayrı şeyler olduğunu söylemiştir. Cezanne için cisimler kopya edilmeye değer şeyler değildir. Ama resim kurallarına uygun şekilde değiştirildikleri zaman kullanılmaya değer birer malzeme olurlar.

Cezanne'ın eserleri, onun resimsel sorunları ele alış biçimini yansıtmaktadır. Doğanın koni, küre ve silindiri gibi temel geometrik biçimlere benzetilerek ele alınması gerektiğini söylemiştir. Manzara ve natürmortlarında bu düşüncesini uygulamıştır. Bu yöntemle doğadaki nesne ve figürler, sanatçının düşünce süzgecinden geçer; gereksiz ayrıntılardan sıyrılarak resim yüzeyinde yeniden biçimlenir.

Böylece sanatçılar, doğayı yorumlamaya, figür ve nesnelerin biçimlerinde (kompozisyona uygun fakat asıl olanı koruyarak) farklılıklara ve bozulmalara yönelmiştir.

Pembe Bulutlar, Paul Signac, Louvre Müzesi, Paris

Deformasyon, doğaya ve nesnelere farklı bir pencereden bakmaktır. Sanatçının, somut olanı yani sanatın görünen yüzünü değil, görünmeyeni, soyut olanı görmeye çalışmasıdır. Sanatçının mantığını, hislerini, önsezilerini ve bilgisini kullanarak doğayı yeniden düzenlemesidir. Böylece sanatçı, soyut sanata doğru giden ilk adımı atmış olur.

Farklı mekânlarda yapılan gözlemlerle ayırdına varılabilen ayrıntılar, kelebek kanadındaki motifler, ağaç kabuğundaki çatlaklar, çürümüş bitkiler, kırılan cam dokusu aslında doğanın birer soyut gerçeğidir. Önemli olan bunları araştırmak, görmek ve kompozisyona uygun hâle getirmektir.

Etkinlik

Verilen görselleri inceleyiniz.

- Ağaç kabuğundaki çatlaklar, kelebek kanadındaki motifler, çürümüş bitkiler gibi daha önce araştırarak dosyaladığınız görsellerden birini seçiniz.
- Seçtiğiniz görselin kompozisyona uygun bir bölümünü kadrāja alınız.
- Kadrāja aldığınız görüntüyü serbest düzenlemelerle (ekleme ve çıkarmalar, biçimleri abartma, renk, leke düzeninde oynamalar vb.) çiziniz.
- Çiziminizi guaj boya tekniğini kullanarak renklendiriniz.
- Birden fazla yapacağınız çalışmalarda farklı boyama teknikleri kullanınız.
- Bitirdiğiniz çalışmalarınızda deformasyonu nasıl düzenlediğinizi arkadaşlarınıza anlatınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm boyutunda resim kâğıdı, guaj boya, resim kalem, fırçalar, su kabı, sünger ya da bez

Masa Üzerinde Tabaklar (ayrıntı), Henri Matisse, Hermitage Müzesi, Rusya

Tabaklar ve Meyveler, Henri Matisse, Hermitage Müzesi, Rusya

Patatesli Ölü Doğa, Van Gogh, Kroller-Müller Müzesi Almanya

Verilen görsellerde nesnelerin nasıl deformasyona uğratıldığını inceleyiniz.

- Atölyenizde farklı biçim, renk ve büyüklükteki doğal ve yapay objelerle bir kompozisyon oluşturunuz.
- Resim kâğıdına kompozisyonu çizerken kompozisyon kurgusuyla ilgili bilgilerinizi, mantığınızı, hislerinizi ve önsezinizi kullanarak deformasyon yapınız.
- Çiziminizi guaj boya tekniğiyle boyayınız. Boyamanızı yaparken nesnelerin renklerine bağlı kalmaksızın, tamamen de göz ardı etmeden serbestçe düzenleyiniz.
- Bitirdiğiniz çalışmalarınızı dosyalayınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm boyutunda resim kâğıdı, guaj boya, resim kalemi, fırçalar, su kabı, sünger ya da bez

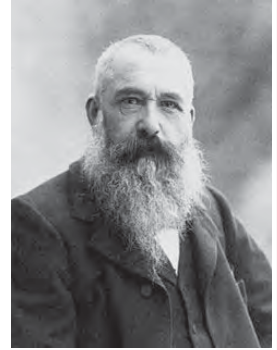
Okuma Metni

Claude Monet (1840-1926)

Fransız ressam, önceleri 10-12 Fransız frangına sattığı kara kalem karikatürleriyle tanınmıştır. İlk çizgi derslerini, Jacques-Louis David (Deyvit)'in öğrencisi olan Jacques-Francois Ochar'dan almıştır. Bu dönemde tanıştığı Eugène Boudin (Boden), Monet'ye yağlı boya kullanmayı ve açık ortamlarda resim tekniğini öğretmiştir.

Louvre'u ziyaret etmek için Paris'e geldiğinde pek çok ressamın eski ustaları taklit ettiğine tanık olan Monet, bir pencerenin yanına oturup gördüklerini resmetmekten gereçlerini yanına alıp dışarıda resim yapmayı tercih etmiştir. Paris'te geçirdiği yıllarda Édouard Manet (Mane) gibi pek çok empresyonist ressamla arkadaş olmuştur.

1862'de, Paris'te Charles Gleyre (Giley)'in öğrencisiyken üniversitedeki geleneksel resim anlayışı, Monet'de hayal kırıklığı yaratmıştır. Ressam, bu dönemde tanıştığı Pierre-Auguste Renoir (Renoa), Frederic Bazille (Bazil) ve Alfred Sisley ile tanışmıştır. Resimdeki yeni yaklaşımlarını paylaşarak ışığın açık havada yarattığı etkiyi, resme parçalanmış renkler ve seri fırça darbeleriyle aktarmışlardır. Bu anlayış daha sonraları empresyonizm olarak adlandırılmıştır.

Nilyüferler, Monet, Marmatton Müzesi, Paris

Gün Doğumu, Claude Monet, Marmatton Müzesi, Paris

Monet, 1870-1871'de İngiltere'ye gitmiş, orada John Constable, Joseph Mallord ve William Turner (Törnır)'ın resimleri üzerinde çalışmıştır. Bu ressamlar, renk kullanımında Monet'nin yenilikçi buluşlarına ilham kaynağı olmuşlardır.

Fransa'ya döndüğünde çocukluğunun geçtiği La Havre (Havr)'da bir manzarayı yansıtan İzlenim: Gün Doğumu adlı tablosuyu yaparak 1874'te ilk izlenimci sergide yer almıştır. Sanat eleştirmeni Louis Leroy (Liro), aşağılamak amacıyla resmin adından yola çıkarak empresyonizm (izlenimcilik) terimini ilk kez ortaya atmıştır.

1874'te Manet, Degas (Döga), Renoir, Cezanne, Pissaro ve Sisley ile açtıkları sergi başarısız olunca ekonomik şartları kötüleşmiştir. Ancak Manet'in yardımıyla Argueille (Argul)'de kalmaya devam etmiş, bu dönemdeki resimleri hayatının başka hiçbir döneminde olmadığı kadar koyulaşmış ve kasvetli bir hâl almıştır.

Monet, 1883-1908 yılları arasında, Akdeniz'i dolaşarak pek çok doğa resmi yapmıştır. Önemli bir resim serisini Venedik'te yapmıştır. Ayrıca Londra'da Parlamento ve Charing Cross (Çeyring Kıros) Köprüsü gibi iki önemli resim serisi hazırlamıştır.

1883'te ailesiyle Giverny'e yerleşen Monet, geri kalan ömrünün büyük kısmını buradaki evinin bahçesini resmederek geçirmiştir. İlk önce "Saman Yığınları" serisini farklı yönlerden ve günün farklı saatlerinde yapmış; sonra da "Zambaklar" serisini hazırlamıştır.

Monet, 1923'te katarakt sebebiyle iki kez ameliyat olmuştur. Katarakt olduğu süreçte yaptığı resimlerin genel olarak kırmızı tonlarda olduğunu görülmektedir. Bu, katarakt hastalarının görüş biçiminin karakteristiğidir.

(www. wikipedia. org'tan alınarak komisyon tarafından düzenlenmiştir.)

2. Resim Sanatında Stili Tanımlama

Hazırlık Çalışması

- Barok, realizm ve empresyonizm sanat akımlarının öncü ressamlarından birini seçiniz.
- Bu sanatçıların önemli eserlerinden birer tanesinin birbirlerinden ayrılan teknik özelliklerini, benzerlik ve farklılıklarını araştırınız. Bulgularınızı dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- “Sanatçı için yaratma görüş ile başlar. Görmek, başlı başına yaratıcı bir olaydır ve gerçek bir çaba gerektirir.”

Henri Matisse

Etkinlik

Verilen görselleri inceleyiniz.

Bu tablolar, dünyanın en büyük müzelerinde özenle korunarak sergilenen resimlerdir.

- Eserlerin hangi ressamlar tarafından yapıldığını söyleyiniz.
- Bu sanat eserlerini özel kılan, binlerce ressam ve resim arasından ayırt etmemizi sağlayan özelliklerin neler olabileceğini açıklayınız.

Bilgi Notu

Üslup (Stil):

Bir sanat yapıtını yaratırken üç aşama göze çarpar: Önce taklit ederek doğa, insan ve nesneler öğrenilir. Sonra edinilen izlenimler yani sezgiler somutlaştırılarak ifade edilir. Son aşamada da ifade değerini artırmak için gerekirse gerçek ve biçimler değiştirilir.

Öz Portre, Oscar Kokoschka (Kokoška), Von Der Heydt (Hadit)
Müzesi, Viyana

Bir sanat yapıtından, onu yaratan sanatçının üslubunu anlamak mümkündür. Çünkü üslup, insan ruhunun derinliklerine yerleşmiş olan duyarlılığı saklar. Sanatçı yapıtında kendine özgü duyguları, nesnelerden edindiği izlenimlerle ifade etmeye çalışır. Her sanatçının kendine özgü sanatsal (renk, çizgi, kompozisyon vb.) duyusu, güç ve anlayışı vardır. İlgili araç ve gereci kullanım metot ve yöntemlerine ilişkin bu güç ve anlayış, sanatçının üslubunu ortaya çıkarır. Sanatsal anlamda üslubun karakterize edilmesinde özgünlük ve çaba ön koşuldur. Üslupla ilgili olarak anlamda bir kimlik kazanmanın yolunu özenti ve taklidin dışında aramak gerekir.

Üslup, sanatçının içinde bulunduğu toplumsal koşullarla biçimlenir. Toplumdaki teknik, kültürel ve politik gelişmelerle çeşitli özellikler kazanır. Bu bakımdan her dönemin kendine özgü bir üslubu vardır. Yaşam biçimi ve dünya görüşüne göre de üslupta değişiklik görülür. Üslup, o dönemin insanların ortak zevk ve estetik anlayışlarıyla belirlenir. Böylece barok, klasik ya da romantik üsluplar oluşmuştur.

Yunan, Bizans, Fransız, İtalyan ya da Türk sanatları farklı üslup özellikleri göstermektedir. Üslupları oluşturan ustalar; konu seçmekte, düşünce ve duygularını sergilemekte buluş üstünlüğüne sahiptir. Sanatçıların üslupsal evrimleri aynı zamanda sanat okullarının üslupsal evrimini oluşturmaktadır.

Üslubun ülkelere göre değişmesinde sanatçının kişiliğinin ve ülkelerinin payı büyüktür. Çünkü sanat eseri, onun üslubunu ortaya koyar. Üslup belirli bir içeriğe uygun olmasına rağmen biçimin yapısını oluşturan nitelikler gösterir. Yani üslup içerikle belirlenmiş, ona yardımcı olmasına rağmen içerikten farklı bir şeydir ve biçimin değişken niteliğini gösterir. Sanat yapıtını oluşturan biçimsel öğelerin sistematik kurgusu üsluptur. Sanat tarihinde belirli bir içeriğin sonucu olarak ortaya çıkan bir üslubun başka bir içeriğe de cevap vermesinin sebebi budur.

Üslup, çok anlamlı ve çok boyutlu bir terimdir. Bir sanatçının tek bir yapıtını olduğu gibi bütün yapıtlarını da ifade eder. Hatta bir grup sanatçıyı ya da bir dönemin tüm sanatçıları da kapsayabilir. Bireysel üslup olduğu gibi bir grubun ve dönemin de üslubu olabilir. Bu durum genel olan ile tek olan arasındaki diyalektiğin bir sonucudur.

Adele Bloch-Bauer (Buloh Boer)'in Portresi, Gustave Klimt, Özel Koleksiyon

İnceleme

İlkbahar, Millet, Orsay Müzesi, Fransa

Bahar Dansı, Camille Corot (Koro), Louvre Müzesi, Paris

Malare 'den G r n , Daubigny, Güzel Sanatlar Müzesi, Fransa

G r n , Theodore Rousseau, Orsay Müzesi, Fransa

Üslup , bir grup sanatçıyı ya da bir dönemin tüm sanatçılarını kapsayabilir. A a ı da realizm ve izlenimcilik arasında bir geçiş dönemi sayılan Barbizon Okulunun üslubuyla ilgili açıklamalar verilmiştir. İnceleyiniz.

1830-1850 yılları arasında, Fransa'da Fontainebleau (Fontenebulu) Ormanı kıyısındaki Barbizon köyüne yerleşen (Theodore Rousseau) ya da söz konusu köyde dönem dönem kalan manzara ve hayvan ressamları topluluğuna Barbizon Okulu adı verilmiştir. Akademik ve romantik anlayı taki manzara resmini  atafatlı ve yapmacıklı tarih ya da kahramanlık konularından uzaklaştırma ve manzara resmi sanatını yenileme isteği, 19. yüzyıl burjuva sanatına karşı çıkan sanatçıları bir araya getirmiştir. Barbizon'daki Ganne (Can) Baba'nın hanında uzun süre kalan ve orada ateşli tartışmalara giren bu ressamların en tanınmı ları Corot Daubigny (Dobini), Millet, Diaz ve Dupre (D pri)'dir. Hatta bir ara bu han öylesine ilgi görmüştü ki her ressam, orada bir süre kalmak zorunluluğunu duymuş,  nc  sanat öğretileri konusunda bilgi edinmek isteyenlerin oraya u ramaları alışkanlık durumuna gelmişti.  a da ları, Barbizon Okulu sanatçılarının resim sanatına getirdiği derin değişiklikleri, sonraki kuşaklara oranla daha iyi algıladılar. Söz konusu ressamlar, özellikle doğanın incelenmesine açık yürekli yeni bir gözlem getirmeleri açısından önemlidir.

 alı an köylülerin ya da hayvanların canlandırıldı ı, gerçek köy havası duyulan resimlerindeki nesnellik eğilimi nedeniyle bu ressamlar, Hollandalı ustaların izleyicileri sayılır. Açık yüreklilik ve dürüstlük özellikleriyle dikkati çeken bu ressamların 19. yüzyılda gerçekçi okul diye nitelenmeleri pek yerinde sayılmaz.  nce izlenimcilerin yarattığı olayların daha sonra da kendilerine duyulan hayranlı ın gölgesinde kalmış ve önemleri uzun süre anla ılmamı  olan bu ressamların ortaya koydukları akım, günümüzde daha iyi değerlendirilmektedir. Gerçekten bu ressamların izlenimcili in ilk belirtilerini taşıyan yapıtları, doğanın doğrudan ve içtenlikle incelenmesine dayanan ilk açık hava resimleridir.

Görselleri inceledi inizde eserlerin hangi özellikleriyle bir üslup benzerliği ta ıdı ınızı söyleyebilirsiniz? Açıklayınız.

Etkinlik

Selviler ve Başak Tarlası, Van Gogh, Metropolitan Müzesi, New York

Zeytin Ağaçları, Van Gogh, Modern Sanatlar Müzesi, New York

Vincent Van Gogh'un verilen görsellerini inceleyiniz.

- “Bir sanat yapıtından, onu yaratan sanatçının üslubunu anlamak mümkündür. Çünkü üslup, insan ruhunun derinliklerine yerleşmiş olan duyarlılığı saklar. Sanatçı yapıtında, kendine özgü duyguları, nesnelerden edindiği izlenimlerle ifade etmeye çalışır.”

Bu tanımlamayı da göz önünde bulundurarak sanatçının resimlerinde üslubu oluşturan özellikleri açıklayınız.

Yıldızlı Gece, Van Gogh, Modern Sanatlar Müzesi, New York

Etkinlik

Holi Ailesi, Rembrandt, Louvre Müzesi, Paris

Sevres (Sevr) İstasyonu, Alfred Sisley, Özel Koleksiyon

- Hazırlık çalışması için araştırarak dosyaladığınız barok, realizm, empresyonizm sanat akımlarında yer alan üç öncü ressamın önemli eserlerden birer tanesiyle ilgili sunum yapmak üzere üç gönüllü belirleyiniz.
 - Sanatçıların öz geçmişini ve sanat tarihindeki konumunu, sanatçının en önemli sanat eserinin yapıldığı dönemi, üslubunu, teknik özelliklerini ve sergilendiği müzeyi anlatınız. Sunumunuzu sanatçı ve sanat eseriyle ilgili görsellerle destekleyiniz.
 - Sunumların sonunda hazırladığınız sorularla bir tartışma ortamı oluşturunuz.
- Not: Her sunum 10 dk ile sınırlandırılmalıdır.

Fırtınalı Deniz, Gustave Courbet (Kurbe), Metropolitan Müzesi, New York

3. Biçimde Deformasyonun Kompozisyona Katkısı

Hazırlık Çalışması

- Atölyenizde çalışmak üzere yırtılmış, kırılmış, küflenmiş doğal ve yapay formlara birer örnek araştırınız. Bulduğunuz formların fotoğraflarını değişik açılardan çekerek dosyalayınız.

Etkinlik

Kadının Rüyası, Picasso, Guggenheim Müzesi, New York

Verilen görseli inceleyiniz.

- Bu resimdeki deformasyonu görsel üzerinde göstererek anlatınız.
- Sanatçının deformasyon yapmasının amacı ne olabilir?
- Deformasyonun kompozisyona olan katkıları hakkında çıkarımlarda bulununuz.

Bilgi Notu

Mekanik, Fernand Leger, Philadelphia Sanat Müzesi

Estate (Estak) Viyadüğü, Georges Braque, Modern Sanatlar Müzesi, Paris

Başak Tarlası, Van Gogh, Van Gogh Müzesi, Amsterdam, Hollanda

Plastik sanatlarda verilerini doğadan alan ve belirli normların ya da biçimlerin bulunduğu kabul edilen görünüşlerde biçimi abartarak sunma, doğal olanın görünüşünü tümüyle yok etmeden değiştirme, biçim bozmaya deformasyon denir. Deformasyonda amaç, daha güçlü bir etki yaratmak ve anlatım sağlamaktır. 20. yüzyılın modern sanat akımları, biçim olanaklarını artırmak için kaynakları doğa olsa bile deformasyonu bir araç olarak kullanmışlardır. Sanat akımları içinde dışa vurumculuk, sanatçılarda ise Picasso, bu anlayışla güzel örnekler üretmiştir.

- Sanatçı, belirtmek istediği bir fikri, kompozisyon elemanlarını (çizgi, renk biçim, oran vb.) abartarak verebilir. Amaç kompozisyonun açık ve etkili olmasını sağlamaktır (bakınız 2. resim).
- Sanatçı, kompozisyonun etkisini artırmak için ritim ve armonide abartıya gidebilir.
- Kompozisyonda hareketin etkisini vermek için deformasyon yapabilir. Hareket form değişiklikleriyle belirtilir. Burada yapılacak abartılar etkiyi artırabilir.
- Işık-gölge ile görmeyi etkilemek için deformasyon yapılabilir. Çok aydınlatılmış bir obje gölgede olandan daha iri görünür.
- Nesne veya figürlerin karakterlerini artırmak için deformasyon yapılabilir. Bir formun şeklini diğer şekillerden ayırmak, daha canlı ve anlatıcı yapmak, kararsızlığı belirlemek için kontur çizgileri abartılarak verilebilir.
- Sanatçı yapıtına kişilik kazandırmak, nesnelerin kendisinde bulunan karakteristik anlamı artırmak için deformasyon yapabilir.

Etkinlik

Verilen görselleri inceleyiniz.

- Hazırlık çalışması için araştırarak dosyaladığınız doğal ve yapay objelere ait fotoğraflardan (kırılma, yırtılma, çürüme vb.) birer tane seçiniz.
- Fotoğrafların çizimini yapınız.
- Yaptığınız çizimi guaj boya tekniğiyle renklendiriniz.
- Her çizimde farklı boyama tekniği kullanınız.
- Boyamanızı yaparken ilgiyi artırmak ve anlamı güçlendirmek istediğiniz yerlerde deformasyon yapınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm boyutunda resim kâğıdı, guaj boya, resim kalemi, fırçalar, su kabı, sünger ya da bez

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

1) Doğanın koni, küre ve silindir gibi temel geometrik biçimlere benzetilerek ele alınmasını söyleyen ressam aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Van Gogh B) Cezanne C) Seurat D) Gauguin E) Signac

2) Aşağıdaki ressamardan hangisi çalışmalarında deformasyon yapmıştır ?

- A) Leonardo Da Vinci B) Velazquez C) Rembrandt
D) Picasso E) Gustave Courbet

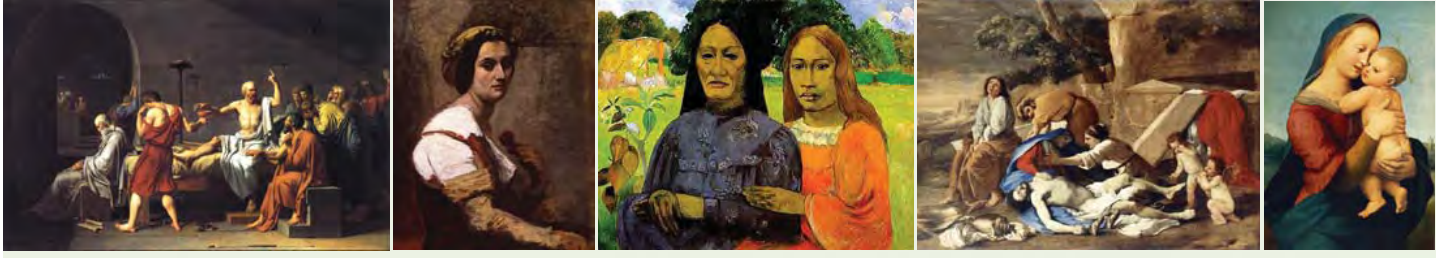
Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

1) Nesne veya figürlerin biçimsel özelliklerini olduğundan fazla abartarak meydana getirilen yüzeysel ve hacimsel bozulmalara denir.

2) Sanat yapıtını oluşturan öğelerin sistematik kurgusuna denir.

Aşağıdaki ifadelerin sonuna doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

- 1) Üslubun gelişmesinde teknik, kültürel ve politik gelişmeler etkilidir. ()
- 2) Üslup bireysel olabileceği gibi bir grubu veya bir dönemi de kapsayabilir. ()
- 3) Üslubun oluşmasında özgünlük ve çabanın bir rolü yoktur. ()
- 4) Işık-gölge ile deformasyon yapılmaz. ()
- 5) Deformasyonun kompozisyona etkisi yoktur. ()
- 6) Küflenme, kırılma, yırtılma birer deformasyondur. ()

ÖĞRENME ALANI SANATSAL DÜZENLEMEDE KURGU

1. ÜNİTE: ESER İNCELEME YÖNTEMİ İLE KOMPOZİSYON
ARAŞTIRMALARI
2. ÜNİTE: SANATSAL DÜZENLEMEDE RENK

I. ÜNİTE: ESER İNCELEME YÖNTEMİ İLE KOMPOZİSYON ARAŞTIRMALARI

1. Plastik Açıdan Eser İnceleme Yöntemleri
2. Kompozisyon Öge ve İlkelerini Hatırlama
3. Kompozisyon Çeşitlerini Saptama

1. Plastik Açıdan Eser İnceleme Yöntemleri

Hazırlık Çalışması

- Sanat eseri inceleme yöntemlerini araştırınız.
- Resimde kompozisyon öge ve ilkelerini görsel kaynaklardan yararlanarak örneklendiriniz.
- Çevrenizde bulunan sanat eserlerinde kompozisyon çeşitlerini görsel materyaller kullanarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Okulunuzda uygulanabilecek bir alan üzerinde çeşitli kompozisyon denemeleri yapınız.

Bilgi Notu

1. Plastik Açıdan Eser İnceleme Yöntemleri

Sanat eseri inceleme dört ayrı aşamadan oluşur:

A- Betimleme

Eserin adı nedir?

İncelediğiniz eser hangi sanat formudur (resim, heykel, seramik vb.) ?

Eserin konusu nedir?

Eser hangi malzemeden yapılmıştır (taş, mermer, pişmiş toprak, tahta, cam, maden vb.) ?

Eser ne zaman yapılmıştır?

B- Çözümleme

Eser hareketli midir?

Eser dengeli duruyor mu (daha büyük, daha küçük, yakın ölçülerde) ?

Eserde vurgulanan bir nokta var mıdır? Varsa nedir?

Eser nasıl bir dokuya sahiptir (pürüzlü, sert, yumuşak, düz vb.) ?

C- Yorumlama

Eserde nasıl bir ifade var?

Sanatçının bu eserde ne söylemeye çalıştığını düşünüyorsunuz?

Sanatçı bu sanat eserini neden yaratmıştır?

Eserin ne anlama geldiğini düşünüyorsunuz?

Bu esere baktığınızda sizde ne gibi duygular uyandırıyor?

D- Yargı

Bu sanat eserinden hoşlanıyor musunuz? Niçin?

Bu eser sizce önemli midir? Neden?

Bunun önemli bir sanat eseri olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

Bu eseri satın alıp evinize koymak ister miydiniz? Niçin?

Bu sanat yapıtı müzeye konacak iyi bir yapıt mıdır? Neden?

Bu esere yeni bir ad verseydiniz ne olurdu?

Bu eser sizin duygularınızı etkiledi mi? Neden?

İnceleme

SANAT ESERİ İNCELEME ÖRNEĞİ

1900'lerin Fenerbahçe'sine teknelerin demirlendiği koya, "Belvü Mevkii"nden belgesel bir bakış Hoca Ali Rıza'dan. Çiçeklerin coşkusu, en ön plandaki ağacın yerdeki gölgesi ve ressamın simge nesnelerinden sağ tarafta yer alan kayalardaki gölgeler, bir ilkbahar öğle vaktini düşündürmektedir.

İstanbul İmparatorluğu'nun onu yoracak ve yıkacak karmaşa ve savaş döneminin birkaç yıl öncesinden bir "doğa güzelleme", manzara sanatının Türk resim sanatındaki belki de en büyük ustasının fırçasından. Açıklarda yandan çarklı bir Şirket-i Hayriye vapuru ve birkaç yelken açmış kotra, şemsiyesiyle kendini güneşten koruyan şık bir hanımı taşıyan kıyıya yakın bir çifte kayık, koy içinde birkaç yelkenli ve balıkçı sandalı...

Fener kulesi, fenerci evi ve soldaki iki pencereli küçük bina resimde yer alan insan yapısı öğelerdir. Kulenin açıklarında küçük bir döküntü seçilebilmektedir. Ufuk çizgisiyle ağacın dikey gövdesinin kesişme noktasının solunda Burgaz Ada, sağında Kınalı Ada seçilebilmekte; daha sağda ise uzaklaşan vapurların birbirlerine karışan dumanları ve resmin beşte üçünü kaplayan gökyüzünü süsleyen, olası bir bahar yağmurunu saklayan bulut kümeleri yer almaktadır.

En ön plandaki çiçeklerin renk cümbüşünden en uzaklardaki ayrıntılara, yüzyıl öncesinin o bahar gününü imgelemimizde yaşatabilmemiz için tüm becerilerini göstermiş Üsküdarlı Ali Rıza Hoca; doğal yeteneği, hiç durmayan kıvrak bileği ve hiçbir renk tonun keskin bakışlarıyla.

Haşim Nur Gürel, Eczacıbaşı Sanal Müze

Belvü Mevkii, Hoca Ali Rıza, Özel Koleksiyon

Etkinlik

Bir sanat eseri seçiniz.

- Bu eserin yaratıldığı dönemde yaşanan önemli olaylar neler olabilir?
- Yapıttaki nesneleri (ağaçlar, insanlar, hayvanlar, dağlar, nehirler vb.) sıralayınız.
- Sanat yapıtında var olan sanatsal öğeleri inceleyerek tanımlayınız.

2. Kompozisyon Öge ve İlkelerini Hatırlama

Bilgi Notu

Tasarım ögeleri, iki ve üç boyutlu çalışmalarda kavramsal ögelerin yardımıyla algılanarak ması anlam kazanır. İki boyutlu bir çalışmada ögelerin düzenlenmesi, organizasyonu, ilgili düzlemin uzunluğu ve genişliği üzerinde meydana gelir. Esas amaç; düzeni ve uyumu sağlamak, görsel ilgi ve anlamı ifade etmektir. Bu yaratıcı süreç; çizim teknikleri, baskı, boya, fotoğraf ve tüm iletişim araçlarıyla ifade kazanır.

Organizasyon Ögeleri

- Durum
- Yöneliş (Konum)
- Alan kuvvetleri
- Mekân

Görsel Ögeler

- Biçim
- Ölçü
- Renk
- Doku

Kavramsal Ögeler

- Nokta
- Çizgi
- Düzlem
- Hacim

Kompozisyon İlkeleri

- Tekrar
- Uygunluk
- Zıtlık
- Korum
- Egemenlik/odak noktası
- Denge
- Birlik

Görsel Tasarım Ögeleri

- Nokta
- Çizgi
- Renk
- Doku
- Boyut
- Biçim
- Yüzey

Etkinlik

- Örnek olarak seçtiğiniz bir sanat eserinde uygulanan kompozisyon ilke ve ögelerini sanatçının nasıl kullandığını eser üzerinde inceleyerek arkadaşlarınızla tartışınız.
- Temel geometrik formlardan yeni formlar üreterek bu formları yüzey üzerine kompozisyon öge ve ilkelerine uygun olarak düzenleyiniz.
- Temel geometrik formlardan yeni formlar üreterek bu formları üç boyutlu olarak bir zemin üzerinde uygulayınız.
- Oluşturduğunuz kompozisyonun lavi tekniğiyle lekesele eskizlerini üç farklı açıdan çalışınız.
- Oluşturulan kompozisyonun üç ayrı açıdan, lavi tekniğiyle lekesele eskizlerini çalışınız.

3. Kompozisyon Çeşitlerini Saptama

Bilgi Notu

Kompozisyon Türleri

Dikey Kompozisyon: Bu tip kompozisyonlar daha çok bina ve yüksek ağaçların resimleri yapılırken kullanılır. Bu tür resimlerde, binaların kenar çizgileri yere doğru dik olarak iner.

Dik çizgiler yükseklik hissi verir. Ağaç gövdelerinin yere doğru dik inışı de aynı etkiyi bırakır.

Dikey kompozisyona ait fotoğraf görseli

Madonna Tempi, Raffaello, Pinakotek, Münih

Çapraz Kompozisyon: Resmin bir köşesinden diğerine uzanan çapraz çizgi, birçok kompozisyonun temelini oluşturur. Bazen ana çapraz çizgiye paralel ikinci bir çizgi de kullanılabilir ancak bu, asıl çizgiye göre daha az belirgindir.

Çapraz kompozisyon, genellikle dinamik hareketi akla getiren güçlü kurgusal bir yöntemdir. Rubens, "İsa'nın Çarmıha Kaldırılması" adlı eseri için çapraz kompozisyonu uygun bulmuştur. Güçlü hareket, yukarı ve sola doğru yönelmiştir. Buna karşılık küçük hareketler, dik açılarla kesişmektedir.

İsa'nın Çarmıha Kaldırılması, Rubens, Katedral, Antwerp, Belçika

St. Matthew ile Manzara, Nicolas Poussin, Ulusal Müze, Berlin

Kademeli Kompozisyon: Bu tür kompozisyonlarda yükseklikler aynı değildir. Figürler dağınık yerleştirilmiştir. Bütün yüksekliklere hâkim, yüksek bir nokta bulunur. Dikkat edilirse bu kompozisyonlardaki yükseklikler basamaklı bir merdiveni andırır. Oranlar bakımından bu basamakların gözü okşaması gerekir.

Poussin (Puzin)'in "St. Matthew (Matev) ile Manzara" adlı eseri dağınık kompozisyona örnek gösterilebilir.

Diyagonal Kompozisyon: Bu tür kompozisyonlar eğri çizgilerden oluşur. Kompozisyonda kullanılan eğri çizgiler, denge unsurudur.

Poussin'in "Mesih'in Gövdesi Üzerinde Ağıt" adlı resmindeki kişiler ahenkli bir grup hâlinde birbirlerine sıkışmıştır. Bu resimde kompozisyonun sağındaki iki melek figürü, üst ortadan gelen ağaç gövdesi ile birbirini bütünleyen diyagonal bir kompozisyon oluşturmaktadır.

Mesih'in Gövdesi Üzerinde Ağıt, Nicolas Poussin, Pinakotek, Münih

Sahilde Kayıklar, Monet, Özel Koleksiyon

Yatay Kompozisyon: Bu kompozisyon türünde daima durgunluğu ifade eden yatay çizgiler önemli bir rol oynamaktadır. Yatay çizgiler pek açık olurlarsa resmi sağdan, soldan çerçevenin dışına kaçırır. Bunu önlemek için resmin ortasına doğru parçalanmalıdır.

Bu kompozisyona Monet'in "Sahilde Kayıklar" tablosu örnek verilebilir. Bu resimde kompozisyon, su ve havadan ibarettir. Derinlik vermek için dalga çizgileri arası kısaltılarak denize bir yelkenli veya kayık, gökyüzüne birkaç bulut, kuşlar ve sahil ilave edilmiştir.

Sokrat'ın Ölümü, Jacques Louis David, Metropolitan Müzesi, New York

Zıt-Eğri Kompozisyon: Bu tür kompozisyonda karşılıklı kullanılan çizgiler birbirini yok eder. Aynı zamanda eşitlik de sağlar. Burada herhangi bir çizginin dominant olması önemli değildir.

Bu kompozisyon türüne örnek olarak David'in "Sokrat'ın Ölümü" eseri verilebilir.

Kavisli Kompozisyon: Bu kompozisyon türünde dikey sütunların çizgileri hariç kavisli, ritmik çizgilerin dominantlığı açık olarak görülür. Burada kompozisyon örgüsü, merkezden köşelere doğru yönelen kavisli çizgilerle kurulmuştur. Vücutlar, başlar, kollar, elbiseler, bütün hareketler kavisli çizgilerden meydana gelmiştir.

El Greco (Gireko)'nın "Bahçede İstirap" adlı tablosu bu kompozisyona örnek olarak verilebilir.

Bahçede İstirap, El Greco, Toledo Sanat Müzesi

Narni köprüsü, Corot, Louvre Müzesi, Paris

Helezonik Kompozisyon: Doğadan manzara resmi yaparken en çok kullanılan kompozisyonlardan biridir. Bu kompozisyonlarda manzarayı meydana getiren ana çizgiler soldan ve sağdan çıkıyormuş gibi görünürken aynı zamanda genişleyerek dönüyormuş izlenimi verir.

Bu kompozisyonda manzarayı meydana getiren ana çizgiler perspektifte olduğu gibi sanki bir kaçış noktasında birleşiyormuş gibi görünür.

Dengeli-Kareli Kompozisyon: Bu kompozisyon türünde karşıt köşegenler birbirine benzer ve eşittir. Bu kompozisyonda geometrik buluşların benzerliğini fark etmek önemlidir. Bu tür resimler kuruluşu bakımından çok sağlam matematiksel bir uyumla yapılmıştır. Bu kompozisyona Juan Gris (Giris)'in "Meyve Tabağı ve Gitar" adlı eseri örnek verilebilir.

Şehit St. Matthew, Caravaggio, Roma, İtalya

Gitar ve Meyve Tabağı, Juan Gris

Yıldız Kompozisyon: Bu tür kompozisyonlarda figürler bir merkezde toplanır gibi görünür. Ancak köşelere doğru da yayılmalar vardır. Barok sanatta bu tür kompozisyonlar hareketli konuları değerlendirme bakımından uygulanır. Caravaggio'nun "Şehit St. Matthew" adlı eseri yıldız kompozisyona örnek verilebilir.

Etkinlik

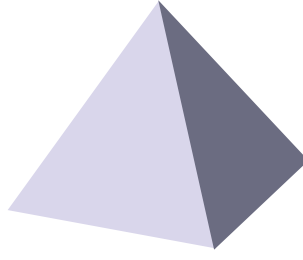
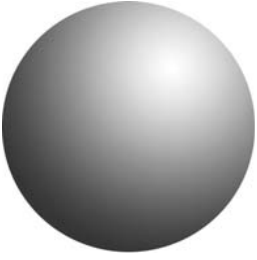
Flatford (Filetford) Mill, John Constable

- Yukarıda verilen görselde kompozisyon ilke ve öğelerini gösteriniz. Kompozisyonun türünü belirleyiniz.

Etkinlik

- Küp, koni, piramit ve prizma gibi geometrik formlardan oluşan nesnelerle çeşitli kompozisyon denemeleri yapınız. Çalışmalarınızı farklı resim teknikleri ile uygulayınız.

Etkinlik

Aşağıdaki görsellerden biri photoshop yöntemi kullanılarak farklılaştırılmıştır. Her iki görseli de plastik açıdan eser inceleme yöntemlerine göre inceleyerek soruları yanıtlayınız.

- İki resim arasında 7 fark vardır. Bu farklar nelerdir? Belirlediğiniz farkları renkli bir kalemle işaretleyiniz.
- İki resimden biri sanat tarihine mal olmuş önemli bir ressamın eseridir. Orjinal olan eser hangisidir?
- Eser hangi dönem ve sanatçıya ait olabilir? Ders öğretmeninizden de yardım alarak tespit ediniz.
- Kompozisyon türlerini hatırlayarak eserde uygulanan kompozisyon türünü söyleyiniz.

Çağdaş ressamlardan Chagall (Şagal), teknik hesapları ve güçlükleri çözümlmek isteyen bir espriyi yansıtmakla beraber, bir ruh temizliğini de bünyesinde korumayı bilmiştir. Ancak bu taze ruh, onu gerçekliğin dar yollarına sürüklemeyiz. Gerçeklik onu, yeryüzü ile gökyüzü arasında çekim yasalarının etkisini duyurmadığı, bir ara mekân arayışına yönlendirir. Resmindeki desen, dikey bir açı oluşturmaktan çok, kıvrımlı çizgiler üzerine kuruludur. Sanatsal grafolojide bu durum, sanatçının kendini şiirsel sezgilere bıraktığı özgür bir çalışma yöntemini düşündürür. Eğer Chagall, daha az derinlikli bir sanatçı olsaydı birçok tehlike bekliyor olacaktı onu. Ama o, bu tür tehlikelerden kendini uzak tutmasını biliyordu. Boşlukta gezinen insanların oluşturduğu mutlu bir dünya yorumu, plastik değişmezlikler kuralının benimsendiği bu ortamda onun kompozisyonlarını, plan üzerinde kırılmış gibi gösterir. Yüzeyi yok sayar çünkü çocuk resminde olduğu gibi o da, her şeyin kolayca ifade edilebileceği bir yerden, tuvalin altından bakar dünyaya. Düzenleyici resim mantığına gelince figürlerle onların devinimleri arasındaki genişlik, hayvanları bir arada sunan evcilleştirici yöntem, olağanüstü tekil bir yorumla, çok inandırıcı ve çekici bir değişime yol açar. Renk ise onun resminde her zaman göz kamaştırıcı bir özellik taşır. Belli bir anlayışa saplanan sanatçı açısından, Chagall'daki gibi yıldızlar arası fantezilerin peşinden gitmek yine de tehlikeli bir yoldur.

Doğum Günü, Marc Chagall, Modern Sanatlar Müzesi, New York

Kübist fenomene, güncel sanat eğilimleri içerisinde en canlı gelişmeyi açığa vuran bu akıma geçmeden önce, modern sanatta önemli işlevler üstlenmiş ve bu işlevlerini bugün de sürdürmekte olan sanatçılar üzerinde biraz daha durmak gerekir.

“Fizik resim”den söz ederken, Derain (Döran)’ın, eğer deyim yerindeyse, bir orkestra şefi kimliği taşıdığı söylenmelidir. Elbette bu fizik resim estetiği, sanatsal bir yapıt oluşturmak için devinimsiz nesneleri, devinim içinde göstermek ister. Leonardo Da Vinci, Delacroix (Dölakrua), Matisse ve genelde büyük kuramcılar tarafından üne kavuşturulan bu eğilim, kalp ile ruhu bağdaştırmakla kalmaz; görme, duyumsama ve yansıtma konusunda, mekânîk yetilere ilişkin talepleri de karşılar.

Derain'ın sanat üzerine öne sürdüğü görüşler, herhangi bir itiraza yol açmamıştır bugüne kadar. Benimsenmiş ve sindirilmiştir bu görüşler (Nerede ve nasıl, diye kendime bir takım sorular yöneltmekten çekinmiyorum.). "Teknik, kendiliğinden bulunur." diyor Derain. Resim yapma eylemi ise katkısız bir fizik gevşemedir. Geçmiş dönemlerde yaşamış olan ressamların, yani primitiflerin ve rönesans sanatçılarının, tablolarını, bir mekânîkçi gibi oluşturdıklarına bizi inandırır Derain. Ancak şunu söyler: "O zamandan bu yana, sanatçı bilinci, malzemeye egemen olmayı bilmiştir." Bu düşündürücü yargı, bir dizi dolambaçlı yoldan geçerek, "Psychologie de L'art (Psikoloji dö La)"ta, Andre Malraux (Melru)'ya kadar ulaşmıştır. Malraux'ya göre her şey, malzemeye egemen olan sanatçının tavrında kendini açığa vurur; bir fırça darbesiyle son noktada her şey belirginleşir. Primitif ressamalarda tanık olduğumuz bir açıklıkla desen çizmekte usta olan Rubens'e bakmasaydım, ben de aynı görüşü paylaşmayacaktım. Belki de ben nesneleri, primitiflere özgü bir açıklık içinde görmüyor olabilirim. Çünkü ne bir sanat eleştirmeniyim ne bir estetikçi ne de edebiyatçı... Olsa olsa bir klasik resim okulu çırağıyım.

Kısaca söylemek gerekirse, mademki rastlantısal olarak tarih konusuna girmiş bulunuyorum, kimi zaman patetik vurgularla malzemeyi değerlendirme aşamasına ulaşmış ressamlar grubunun başına Derain'i koyacağım: Onu, Dunoyer de Segonzac (Sigonza), Soutine (Sotin) ve Rouault (Roul) izler. Ama bu, resim sanatının gelişim süreci içinde, tinselliğin dümen suyuna göre rota değiştirmek alamına gelmemeli. Gerçek yalınlığın peşinde koşan günümüzün ikinci sınıf ressamlarının özelliklerinden birine, malzemenin birliğine karşıt bir tutuma da dikkat çekiyor değilim bu sözümle. Segonzac'ın paletindeki yoğun renklere, Soutine'in resimlerindeki gelişigüzel sürülmüş görünen kalın boya katmanlarına dikkat edilirse nesnenin yapısal bütünlüğünü bozma yönünde bir eğilime tanık olunacağı açıktır. Kuşkusuz Van Gogh'u tanımadığını öne süren Soutine'in bunu kendi deneyimleri sonucunda öğrenmiş olması şaşırtıcıdır. Sanatçının mesajı, yapıtının içine kendiliğinden gelip yerleşmiş oluyordu böylece. Zaten hiç kimse birliğe ulaşıldığını kanıtlayan söylencesel olgudan kendini uzak tutamaz. Rouault'a gelince önceleri fırçasıyla yaptığı, bugün ise paleti üzerindeki denemelerle geliştirdiği değişik arayışlar sonucunda ulaştığı, Van Gogh'un deyiimiyle "solgun çiçekler"i anımsatan, hüznü verici renk tonları ya da gerilim yaratan sert kırmızılar, gerçek nesneye karşı bir öfke boşalmasını açığa vurur. Eğer hepimiz gibi bu yazgıyla o da bir oyun içinde değilse bu gizemci tavrı, düşlemiş olduğu gökyüzünün fizik ötesi duru görüntüsünü aşmak için peyzajın, duvarların ve zindanların gerçekliğini delmeye önünde sonunda onu zorlayacaktı.

Bahçedeki Genç Kadın, Bonnard (Bona), Metropolitan Sanat Müzesi, New York

Rouault'un onu harekete iten çabasından sonra biz, Bonnard'yı yine de gürültüsüz ve sakin görüntüsüyle selamlayabiliyoruz. Onun kuşağından kimi ressamalara, kendisinden daha genç olanlara, Bonnard'nın resimden konstrüksiyonu silerek hafif ve uçarı formlara bağlı kaldığının söylentisini işittim. Bu okul söz konusu olduğunda, izlenimci resim için de aynı şeylerin söylendiğine zaman zaman tanık olmuşumdur. Başlıca temsilcilerinin ve onlara özgü arşitektüral yöntemlerin müzelere kadar ulaştığı göz önüne alınırsa, izlenimcilere ilişkin bu yargının biraz aceleye getirilmiş olduğunu kabul etmek zorundayız. Bonnard'da Cezanne'a özgü resimsel değerlerin bulunmaması, onu zamansız sınıflandırılmış biçimlerde karar kılmaktan alıkoymuştur. Onun yaptığı; izlenimci sanatın Bonnard üzerindeki etkisinin payını, gelecekte üstleneceği salt öze yönelik soyutlamacılığı, hiçlik anlayışını ve iç dünyanın tek yorumlayıcısı olma yönünde gösterdiği çabayı doğrulamaya yönlendirmekle kalmıyor. Bizi, Verlaine (Verlan)'ın dediği gibi kafasının içindeki iki güzel göz taşıyan saf yürekli artizanlara özgü eğilimini göz ardı etmemeye de zorluyor; kompozisyon adına beğenilmeme riskini de üstleniyor bu resim. Van Gogh ve Gauguin'de gördüğümüz renklere karşın, açık mor lekeler ve turuncularla getirdiği yenilik, Bonnard'da sabahın erken saatlerindeki gökyüzünün saf güzelliğini yansıtır. Her şey bize bunları düşündürür: Düzenleme, renk, konumlandırma, kendine özgüdür; sürpriz etkisiyle bütünleşir tüm bunlar. Eğer resim bitmemiş gibi görünüyorsa bu, özellikle amaçlanmış bir şeydir. Başka hiçbir uzlaşma gerek göstermeyecek biçimde toparlanmış her şey. Van Gogh'da olduğu gibi müziğe göre biçimlendirilmiştir kompozisyon ancak mimariye özgü elemanlar, bu kompozisyona koyulaştırılmış bir kaç nesne görüntüsüyle sağlanan bir ağırlık da katar. Her şeyin mor renkli bir dayanakla tutturulduğu pencerenin diri etkisi, bu ağırlığı destekler.

(Andre Lhote, Çeviren: Kaya Özsezgin, Sanatta Değişmeyen Plastik Değerler, s. 165, 2000.)

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

1) Aşağıdakilerden hangisi betimleme soruları içinde yer alır?

- A) Sanatçı, bu sanat yapıtını neden yaratmıştır?
- B) Bu eser sizce önemli midir? Neden?
- C) Eser nasıl bir dokuya sahiptir?
- D) Bu eserin adı nedir?
- E) Eserde nasıl bir ifade var?

2) Aşağıdaki sanat terimlerinden hangisi kompozisyon ilkeleri içinde yer alır?

- A) Hacim
- B) Yön
- C) Ritim
- D) Denge
- E) Aralık

3) Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma işlemine verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Birlik
- B) Kompozisyon
- C) Tasar
- D) Hacim
- E) Denge

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- 1) Plastik sanatlarda kullanılan öğelerin kompozisyon bakımından birbirini tartacak biçimde düzenlenmesine denir.
- 2) Sanat eserlerinde dış görünüş ya da forma denir.
- 3) Bir sanat eserini ana çizgileriyle belirten ön çalışmaya denir.

II. ÜNİTE: SANATSAL DÜZENLEMEDE RENK

1. Resim Yüzeyinde Renk Uyumu

2. Renk ve Leke Değerlerini Resim Yüzeyinde Düzenleme Kurallarına Uygun Kullanma

1. Resim Yüzeyinde Renk Uyumu

Hazırlık Çalışması

- Armoni nedir? Kaç çeşit armoni vardır? Araştırınız.
- Renk uyumuyla ilgili bilgilerinizi hatırlayarak resim yüzeyinde uyum ya da uyumsuzluk kavramlarının anlaşılabilir olup olmadığını arkadaşlarınızla tartışınız.
- Renklerin psikolojik özelliklerini araştırınız.

Bilgi Notu

Renkli bir uygulamada, aynı büyüklük ve şiddette iki karşıt renk yan yana geldiğinde, biçimde rahatsız edici bir ortam oluşur. Çünkü her ikisi de sürekli bir egemenlik savaşındadır. Bu nedenle doğada olduğu gibi renklerden birini daha pasif, diğerini ise daha baskın duruma getirerek iki karşıt rengi, aracı bir renkle bağlamak gerekir.

Renklerin ilişkisindeki bu özellikler, değişik dengeleme sorunlarını dolayısıyla renk uyumu kurallarını oluşturmuştur. Genel olarak üç renk kullanıldığı zaman birincisi renklilik bakımından çok güçlü (katkısız), ikincisi hafiflemiş, üçüncüsü ise ancak fark edilebilecek derecede olmalıdır, böylece üç güç hiyerarşisi gerçekleşir.

Birincisi yani renklilik yönünden en güçlü olan çok küçük, ikincisi orta, renklilik yönünden çok hafif olan ise çok büyük olarak uygulanır. Büyük parçalardaki zayıf renklerin küçük parçalardaki güçlü renkleri tartıya almasıyla denge sağlanmış olur. Öyleyse renkli uygulamalarda, bir renk büyük bir alanı kaplamamaktadır. Öteki renkler, birbirinin ve birinci rengin değerini artırarak aralarında ilişki kurmaktadır.

Bir rengin renklilik gücü, içerisine az ya da çok başka bir rengin karıştırılmasıyla sağlanır. Örneğin mavi ile sarı karıştırıldığında yeşil renk elde edilir. Bu durumdaki yeşilin renklilik gücü, yabancı renk karıştırılmamış yeşilden daha zayıftır. Aynı kural öteki renkler için de geçerlidir. Elde edilen renge çok az başka bir renk daha eklendiğinde renklilik gücü çok azalmış bir renk elde edilir. Böyle bir renk, ne kadar büyük olursa olsun katıksız, son derece küçük bir karşıt renkle dengelenebilir.

Renkte bu üç güç hiyerarşisinden yola çıkılarak sağlanan denge, renk uyumunun temel koşuludur. İkinci koşul, rengin soğuk-sıcak değerlerinden kaynaklanır. Sıcak-soğuk ilişkilerini gerçekleştirirken uygulanan yöntemlerde belirgin bir kişilik sağlanması gerekir.

Renklerin birbirine uyması ve gözde güzel bir etki bırakmasına renk uyumu denir. Renklerin değişik biçimlerde yan yana gelmesiyle farklı farklı armoniler oluşur. Bu düzenlemeler günlük yaşamda da bulunur; yaşanan mekânların boya rengini seçerken, giyinirken, bir dekor hazırlarken vb. genel olarak üç çeşit renk uyumu vardır:

Karşıt renklerle (kontrast armoni) gerçekleştirme.

Tek rengin çeşitleriyle (ton üzerine ton armonisi) gerçekleştirme.

Yakın renklerle (nüanslı armoni) gerçekleştirme.

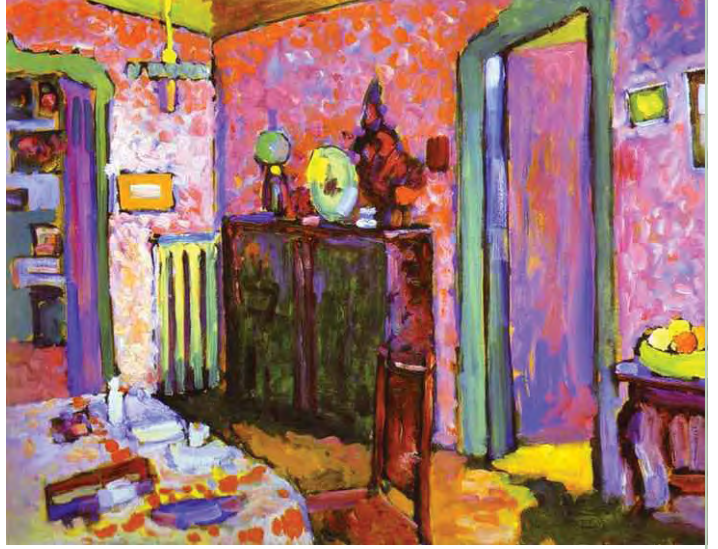
Karşıt Renklerle Gerçekleştirme (Kontrast Armoni)

Karşıt renklerle yapılan uyumda, adından da anlaşılacağı gibi bağırان, gerilim yüklü bir etki elde etmek istenir. Bu nedenle çalışmada karşıt renkler, bütün yüzeye dağılmış durumdadır ve çalışmanın karşıtlık kişiliği ön plana çıkar. Denge sağlamak için uygulanan üç güç hiyerarşisi doğal olarak burada da gereklidir.

Karşıt uyumda, renklerden birisi çoğunlukta bulunmak koşuluyla soğuk ve sıcak renklerin tümü kullanılabilir. Sıcak ve soğuk renklerden biri de seçebilir. Seçilen kümenin bütün renkleriyle karşıt tek bir renk kullanılır.

Doğaçlama 6 (Afrikalı), Kandinsky (Kandinski),
Lenbachhaus (Lenbahos) Galeri, Münih

İç Mekân (Yemek Odamı), Kandinsky, Lenbachhaus Galeri, Münih

Etkinlik

1. Sizce eserin adı ne olmalıydı?
2. Eserin konusu ne olabilir?
3. Eser hangi malzemeden yapılmıştır (taş, mermer, pişmiş toprak, tahta, cam, maden ...)?
4. Eser hareketli midir?
5. Eser dengeli duruyor mu (daha büyük, daha küçük, yakın ölçülerde)?
6. Eserde vurgulanan bir nokta var mı? Varsa nedir?
7. Eserde nasıl bir ifade vardır?
8. Bu eserde sanatçının ne söylemeye çalıştığını düşünüyorsunuz?
9. Bu esere baktığınızda içinizde ne gibi duygular uyanıyor?
10. Bu eser sizce önemli midir? Neden?
11. Bu eseri satın alıp evinize koymak ister miydiniz?
12. Bu sanat eseri müzeye konacak iyi bir yapıt mıdır?
13. Bu eser sizin duygularınızı etkiledi mi? Neden?

At Binen Çift, Kandinsky, Lenbachhaus Galeri, Münih

Bilgi Notu

İki ana rengin karışımıyla ortaya çıkan ara renk, karışıma katılmayan ana rengin tamamlayıcısı olur. Kırmızı için yeşil, mavi için turuncu, sarı içinse mor tamamlayıcı renk işlevi görür. Aynı zamanda birbirine karşıt olan bu renkler birlikte kullanıldıklarında da denge oluşur.

Cezanne'ın resimlerinde ışık turuncu, gölge ise zıt rengi olan mavidir. Renk çemberinde turuncudan maviye kadar olan renkler kırmızı, yeşil ve sarı etkisiyle oluşur. Gölge rengini oluştururken bu renklere birinin etkisiyle oluşan soğuk rengi seçmek gerekir. Renk düzeninde göze en yakın ve en ışıklı parça, en sağlam görünen kırmızı ve turuncudur. En uzak ve ışısız ise mavi renkle gösterilir.

Anne ve Kızı, Paul Gauguin, Özel Koleksiyon

Etkinlik

- Odanızın penceresinden görünen manzaranın siyah-beyaz fotoğrafını çekiniz ya da çektiğiniz fotoğrafın siyah-beyaz fotokopisini alınız. Bu manzarayı, yukarıdaki bilgi notunun ışığında, kâğıt üzerine guaj boya tekniğiyle uygulayınız.

Kullanılacak Malzemeler

resim kâğıdı, guaj boya, fırçalar, sünger veya bez

Bilgi Notu

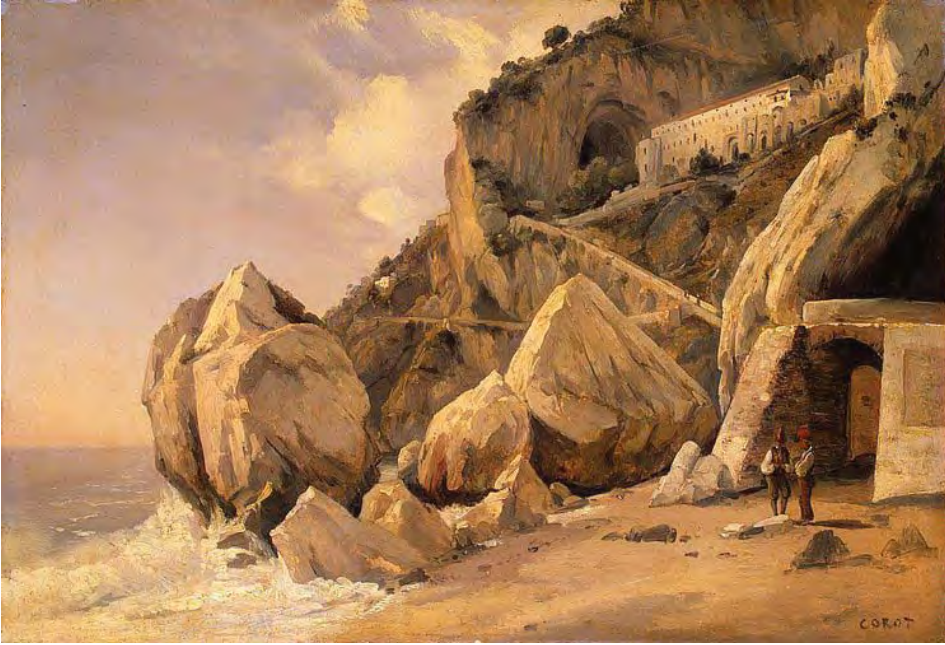
Tek Rengin Çeşitleriyle Gerçekleştirme (Ton Üzerine Ton Armonisi)

Tek rengin çeşitleriyle yapılan uyumda, bir rengin çeşitleri ve öteki renklerle karışımından elde edilen (siyah-beyaz kullanılarak elde edilen koyu-açık kesinlikle değil) çeşitleri çoğunluk rengi olarak kullanılır. Yüzeyin en uygun yerinde çoğunluk renginin karşıtı uygulanır.

Etkinlik

Fransız ressam Jean Baptiste Camille Corot'ya ait verilen görselleri inceleyiniz. Soruları sınıfta tartışarak yanıtlayınız.

Amalfi'de Kayalık, Corot, Hermitage Müzesi, Rusya

Constantine (Konstantin) Bazilikası'ndan Kolezyum Görüntüsü, Corot, Louvre Müzesi, Paris

1. Sizce eserin adı ne olmalıydı?
2. Eserin konusu ne olabilir?
3. Eser hangi malzemeden yapılmıştır (taş, mermer, pişmiş toprak, tahta, cam, maden ...)?
4. Eser hareketli midir?
5. Eser dengeli duruyor mu (daha büyük, daha küçük, yakın ölçülerde)?
6. Eserde vurgulanan bir nokta var mı? Varsa nedir?
7. Eserde nasıl bir ifade vardır?
8. Bu eserde sanatçının ne söylemeye çalıştığını düşünüyorsunuz?
9. Bu esere baktığınızda içinizde ne gibi duygular uyandırıyor?
10. Bu eser sizce önemli midir? Neden?
11. Bu eseri satın alıp evinize koymak ister miydiniz?
12. Bu sanat eseri müzeye konacak iyi bir yapıt mıdır?
13. Bu eser sizin duygularınızı etkiledi mi? Neden?

Sibylle (Sibil), Corot, Metropolitan Müzesi, New York

Etkinlik

- Ustaların resimlerinden sevdiğiniz bir resmin siyah-beyaz fotokopisini çekiniz. Bu fotokopiyi sulu boya tekniğinde, seçtiğiniz herhangi bir rengin tonlarıyla çalışınız.

Kullanılacak Malzemeler

sulu boya, 35x50 cm boyutunda sulu boya kâğıdı, kalem, su kabı, sünger, farklı kalınlıkta fırçalar

Bilgi Notu

Yakın Renklerle Gerçekleştirme (Nüanslı Armoni)

İki renk karıştırıldığında üçüncü bir renk elde edilir. Örneğin, kırmızı+mavi= mor olur. Karışımındaki renklerden birinin daha fazla kullanılması durumunda oluşan üçüncü renk, fazla kullanılabilecek renklere yakın olur. Değişik renklerin kullanılmasına karşın yakın renklerle yapılan düzenlemeye yakın renklerin armonisi denir.

Etkinlik

İsviçreli ressam Felix Vallotton'a ait 67. sayfada verilen görselleri inceleyiniz. Soruları sınıfta tartışarak yanıtlayınız.

Kum Adaları, Vallotton

Poker Oyunu, Vallotton, Orsay Müzesi, Paris

1. Sizce eserlerin adları ne olmalıydı?
2. Eserlerin konuları ne olabilir?
3. Eserler hangi malzemeden yapılmıştır (taş, mermer, pişmiş toprak, tahta, cam, maden ...)?
4. Eserler hareketli midir?
5. Eserler dengeli duruyor mu (daha büyük, daha küçük, yakın ölçülerde)?
6. Eserlerde vurgulanan bir nokta var mı? Varsa nedir?
7. Eserlerde nasıl bir ifade vardır?
8. Bu eserlerde sanatçının ne söylemeye çalıştığını düşünüyorsunuz?
9. Bu eserlere baktığınızda içinizde ne gibi duygular uyanıyor?
10. Bu eserler sizce önemli midir? Neden?
11. Bu eserleri satın alıp evinize koymak ister miydiniz?
12. Bu sanat eserleri müzeye konacak iyi bir yapıt mıdır?
13. Bu eser sizin duygularınızı etkiledi mi? Neden?

Tuvalet Masasında Misia, Vallotton, Özel Koleksiyon

Etkinlik

- Mandalina, portakal, havuç gibi sıcak renk tonlarındaki meyvelerle toprak testi benzeri bir objeyi, kırmızı örtü üzerinde düzenleyerek bir ölü doğa kompozisyonu oluşturunuz. Kompozisyonu pastel boya tekniğiyle renklendiriniz.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm boyutunda resim kâğıdı ya da fon kartonu, kalem, pastel boya, fiksatif

Bilgi Notu

Renğin Etkisi

Renkler; ısılarına, doygunluk, tür ve değerlerine göre değişen, sıcak-soğuk, aktif-pasif, büyük-küçük, ağır-hafif gibi algı uyandırmalarının yanı sıra insanlarda sevinç, hüznün, sükûnet, ciddiyet, asalet, heyecan ve daha pek çok his yaratmaktadır.

Renklerin insanlar üzerindeki etkileri öyle büyüktür ki tüm insanlık tarihi, rengin etkileme gücünün siyasi, sosyal, dinî ya da pazarlamaya yönelik uygulamayla doludur.

Renklerin psişik etkisi, dış dünyadaki bazı belirli olaylarla objelerin birleştirilmesinden de doğabilir. Bu açıdan bakıldığında yalnız objelerle değil, aynı zamanda diğer duyularla da bir bağlantı yaratılması mümkündür. Bu, daha çok kişinin duyarlık derecesine bağlıdır. İnsandaki değişik duyular arasında ortak bir titreşim, yakın bir bağlantı vardır. Bu açıdan bakılırsa görme duyusunu bütün duyularla ilişkilendirmek mümkündür.

Renklerin Diğer Duyular Üzerindeki Etkileri

Renklerin yarattığı etki, sadece görme duyusuyla ilişkili değil, beş duyuyu birden harekete geçirecek niteliktedir. Belirli renk nüansları ve kombinasyonları, gürültü - sessizlik, hoş koku - kötü koku, hafif - ağır, tatlı - acı, sıcak - soğuk, sert - yumuşak gibi algılamalara neden olabilir. Bazı renklerin sert, iğneleyici bir görünüşü vardır. Bazıları düz, perdahlı, kadifemsi olabilir; okşayıcı bir his verir (Koyu deniz mavisi, krom oksidi yeşili ve robbia kırmızısı böyledir). Renklerin sıcak - soğuk ayrımı da bu esasa dayanır. Bazı renkler yumuşak hissi verirken bazıları, (kobalt mavi) daima sert bir görünüme sahiptir. Bazı renkler (limon sarısı ve yeşili) ekşimsi tat hissi yaratırken bazıları (özellikle pembe tonları) tatlı hissi uyandırır. Tat alma, koku duyusuyla birlikte iş gördüğünden kirlenmiş renkler, kötü bir koku ve tat hissi uyandırabilir. Bu etkiler kullanıldığı yere göre yani nesnenin ne olduğuna bağlı olarak değişim gösterir. Çikolata reklamındaki bir kahve-rengi ile ev içi mobilyaları ya da giyimdeki başka hisler uyandırır.

Bütün sanatlar dalları arasında sıkı bir bağ vardır. Bu bağ, özellikle müzik ile resim arasında kuvvetlidir. Renk eğitimi sürecinde ses ve müzik yoluyla renk bulma çalışması yapılması, tasarımcının kendine özgü renkleri yansıtabilmesi için geçerli yolların başında gelmektedir. Newton (Nivtin), yedi temel rengi müzikteki yedi notaya bağlamıştır. Newton'ın renk kuramı, sonraki bilimsel buluşlardan farklılık gösterse de renkler ve sesler arasında gördüğü ilişki Kandinsky ve soyut sanatçıların 20. yüzyılda duyular arasındaki ilişkilerle ilgili sinestezi (duyum ikiliği) kuramlarını çağrıştırmaları açısından ilginçtir. Ses gibi bir enerji türü olan renklerle notalar arasında bağlantı kurularak hastalar tedavi edilmiştir.

Okuma Metni

Daltonizm

İnsanda renklerin ayırt edilemediği, kırmızının yeşil, yeşilin kırmızı, pembenin gri, grinin ise pembe görüldüğü, x kromozomuna bağlı çekinik genlerle kontrol edilen kalıtsal bir hastalık.

TDK Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü

Renklerin çeşitleri, kırmızının maviden ayırt edilmesi, koyuluk ve açıklık gibi hususlar, rengin dalga boyu ile belirlenir. Bazı kimseler kırmızı ile yeşili, gri ile pembe renkleri birbirinden ayırt edemez.

İngiliz kimyagerlerden Dalton, birgün annesine gri renkte sandığı bir çorap hediye eder.

Annesi ise ona:

-Yaşlı bir kadın pembe bir çorap giymez, der.

Dalton çorabın rengini kardeşine sorar. O da gri olduğunu söyleyince çorabı komşulara gösterir. Onlar da çorabın pembe olduğunu söyleyince Dalton ve kardeşinin renk körü olduğu anlaşılır. Erkeklerde renk körlüğü kadınlara göre %10 daha fazladır.

(Saadettin ÇAĞLARCA, Renk ve Armoni Kuralları, s.13, 1993.)

John Dalton

2. Renk ve Leke Değerlerini Resim Yüzeyinde Düzenleme Kurallarına Uygun Kullanma

Hazırlık Çalışması

Şairin Esinlenmesi, Nicolas Poussin, Louvre Müzesi, Paris

Şairin Esinlenmesi (lavi eskizi) Nicolas Poussin, Louvre Müzesi, Paris

- Seçtiğiniz bir ustanın resimlerinden en az üç tanesini mürekkep ve fırçayla renk-desen gibi özelliklere aldırmaksızın sadece mürekkep lekesinin açık-koyu-orta değerleriyle anlatınız. Kompozisyon öge ve ilkelerinin rengi ve lekeyi nasıl etkileyebileceğini sınıfta tartışınız.

Dikkat Çekme

“18. yüzyılın başında sanatçıların çoğu, bilginlerle aynı kanıdadır ve renk, geçici olarak desene üstün gelmiş gibi görünür. Artık hâkim olunabilir ve ölçülebilir olan renk, tabloda ya da sanat yapıtında önceleri ona verilmeyen görevi yerine getirebilir: sınıflandırmak, ayırmak, aşamalandırmak, bakışı düzene sokmak. Ayrıca ve özellikle desenin tek başına göstermeyi başaramadığı şeyi başarır. Canlı varlıklara renk hayat verir; resim yalnızca renktir. Çünkü ancak canlı varlıkların resmi olabilir. Renk tenseldir! Ama önceki yüzyılda muhaliflerinin düşündüğünün aksine renk tensel olduğu için artık daha gerçek görünmektedir.”

Michel Pastoureau (Pestoru)

Okuma Metni

Işık-gölge, iyi düzenlendiği zaman etki açısından tabloya çok şey kazandırır. Onun için özellikle romantik sanatçılar, ışık-gölge oyunlarına çok yer vermiştir. Bütün büyük üstatlar, kler-obiskürü daima incelemiş ve kompozisyonlarında uygulamıştır.

Rubens şöyle anlatır:

“Venedik'te bulunduğum zaman şu metotla çalıştım: Bir tabloda olağanüstü bir ışık-gölge etkisi (efekt) görünce hemen bir resim kâğıdı üzerine tablonun bütün koyuluk derecelerini boyardım. Işık etkisi için kâğıdın beyaz kısımlarını boş bıraktım. Bu işi yaparken ne konuya ne de desene önem vermezdim. Bu, tablonun aynı lekelerini verirdi. Bu inceleme bana bir tablo alanında ışığın kapladığı yerin $\frac{1}{4}$ oranında olduğunu gösterdi.”

İkinci derecedeki ışıklar, büyük esas ışığın dışında bırakılmıştı. Tablonun $\frac{3}{4}$ 'ü mümkün olduğu kadar koyu tutulmuştu. Ve geriye kalan yarım kısmı da dömitenlere bırakılmıştı. İşte büyük üstatları böyle incelemek lazımdır. Eğer bir kompozisyonda iki ışık kaynağı varsa birbirine eşit olmamasına dikkat ederek daima denge kanunları incelenmelidir. Işık-gölge etkileri kalem, lavi ve valörleriyle incelenir.

Rembrandt, gölgenin esrarengiz oyunları ile çok güzel şiir ve rüya âlemleri meydana getiren bir sanatçı olmuştur. Leonardo da kler-obiskür üzerinde derin incelemeler yapmıştır. “sfumato”da figürleri çok güzel bir hava içinde gösterir. Figür ve modellerine ışık-gölge ile çok tatlı hacimler vermiştir. Şahıslar esrarengiz bir atmosfer içinde yikanır.

(Amatörler, üstatlardan kopyalar yapmalıdır. Bu sırada önce büyük ışık-gölgelerin dağılımını sonra çizgi ve fonksiyonlarını en sonra da rengi incelemelidir.).

Bir ressam,

- Işık planlarını istediği gibi düzenleyerek seyircinin dikkatini istediği noktaya çekebilir, etkiyi artırabilir.
- Aralarında güzel bir orantı bulmakta güçlük çektiği bir sürü küçük detayı büyük ışık-gölge parçaları içine alarak aradığı orantı güzelliğini sadece bu gölge ve ışık lekeleri arasında sağlamaya çalışıp ve işini kolaylaştırabilir.
- Tabloyu daha sadeleştirebilir.
- Resimde derinliği sağlamayı başarır.

(Amatörler, ton kalitesini aramalıdır. Armoni, tonların birliğiyle elde edilir. Saf ve sönük renkli kâğıtları yan yana, üst üste koyarak göze hoş gelen armoniler kurulmalıdır. Bu yolla apstre bir tablonun renk kompozisyonuna gidilmelidir.)

Ton araştırmalarında dikkate alınacak konu; siyah, beyaz ve gri tonlarının dengeli bir şekilde kullanılmasıdır.

(Sadettin ÇAĞLARCA, Renk ve Armoni Kuralları, s. 117-118,1993)

Dikkat Çekme

“Güneşi sarı bir beneğe çeviren ressamlar var; bir de sarı bir beneği güneşe çevirdikleri için sanat ve yeteneklerine şükreden diğerleri.”

Pablo Picasso

Etkinlik

- Fransız ressam Claude Lorrain (Loren)'e ait görselleri inceleyerek soruları yanıtlayınız.

A)

Monte Mario (Maryo)'nun Güneyinden Tiber'e Bakış, Claude Lorrain, British Müzesi, İngiltere

- Görseli kompozisyon öğelerine göre inceleyip bulgularınızı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

- Görseli kompozisyon ilkelerine göre inceleyip bulgularınızı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

- Görseli yapmış olduğunuz mürekkep çalışmalarıyla karşılaştırıp bulgularınızı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

B)

Campagna (Kampanya) Görünüşü, Claude Lorrain, British Müzesi, Londra

- Görseli kompozisyon öğelerine göre inceleyip bulgularınızı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

- Görseli kompozisyon ilkelerine göre inceleyip bulgularınızı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

- Görseli yapmış olduğunuz mürekkep çalışmalarıyla karşılaştırıp bulgularınızı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

C)

Meşe Ağacından Bir Çalışma, Claude Lorrain, British Müzesi, Londra

- Görseli kompozisyon öğelerine göre inceleyip bulgularınızı yazınız.
.....
.....
- Görseli kompozisyon ilkelerine göre inceleyip bulgularınızı yazınız.
.....
.....
.....
- Görseli yapmış olduğunuz mürekkep çalışmalarıyla karşılaştırıp bulgularınızı yazınız.
.....
.....
.....

Bilgi Notu

Hava (Renk) Perspektifi

Hava ya da renk perspektifi denen derinlik etkisi, atmosfer katmanlarının renk ve biçimler üzerinde oluşturduğu yoğunluk nedeniyle yakınların net, uzakların ise daha silik görünmesine neden olmasındır.

Hava perspektifi, özellikle derinliği çok olan manzara resimlerinde çok etkili bir şekilde anlatılır. Hava perspektifi çalışırken renklerin özelliklerini, renk tekniklerini, tonlama tekniklerini, atmosfer şartlarını, günün saatlerini, güneşin konumunu, mevsimleri, iklimleri hatta yer kürenin hangi bölgesinde bulunduğunu bilmek gerekir. Güneşli, aydınlık bir havanın hâkim olduğu bir manzara resmi yaparken canlı sıcak renkler kullanılır; bulutlu, sisli bir havanın egemen olduğu bir manzara resmi yaparken de gri ve soluk renkler kullanılır.

Yöntem:

- Hava perspektifi çalışırken yakındaki nesneler, uzak olanlara göre daha büyük boyutta ve daha canlı renkler kullanılarak çalışılır. Nesneler, gözden uzaklaştıkça boyutlar küçülür ve renkler soluklaşır. Ayrıca her rengin renk değerlerinden farklı ton değerleri oluşur.
- Renklerin bu ton değerleri, derinlik etkisi vermede kullanılır. Bütün bu ton ve renk geçişlerini resme aktarabilmek için göze en yakın nesnelerden başlayarak önden arkaya doğru, peş peşe oluşan görüntü planları üç bölüme indirilmelidir.
- Birinci bölümde yani net görünen kısımlarda canlı, sıcak renkler ya da koyu tonlar kullanılmalıdır.
- İkinci bölüm yani daha az net görünen kısımlar soğuk renklerle oluşturulmalıdır.
- Üçüncü bölümde sönük renkler, gri ve tonları kullanılmalıdır.
- Bu plan doğrultusunda yapılan çalışmalarda derinlik etkisi oluşacaktır.

(cygm.meb.gov.tr)

Etkinlik

- Aşağıda verilen terimleri bulmaca üzerinde dikey veya yatay yönlerde bulunuz.

- ışık
- gölge
- uyum
- kurgu
- düzenleme
- leke
- değer
- kompozisyon
- armoni
- ahenk
- renk
- teknik
- malzeme
- taslak
- valör
- resim
- denge
- kontrast
- ton uyumu
- nüans

I	Ş	I	K	T	A	S	L	A	K
N	T	C	T	E	K	N	İ	K	C
B	O	Ğ	L	K	L	Ş	Ş	İ	D
D	N	O	Ö	F	V	Y	Z	E	E
Ü	U	K	K	G	Ö	L	G	E	Ğ
Z	Y	O	O	R	O	K	Ş	T	E
E	U	M	N	Ü	İ	V	Ş	M	R
N	M	P	T	M	N	İ	Ç	E	V
L	U	O	R	Z	C	B	N	U	R
E	Ğ	Z	A	U	Y	U	M	Ğ	E
M	R	İ	S	T	Y	V	Ö	Ç	N
E	J	S	T	Ğ	A	H	E	N	K
Ü	Z	Y	Ö	E	R	T	R	F	G
A	S	O	H	N	M	L	E	K	E
D	E	N	G	E	O	Y	S	K	J
L	N	M	İ	Ç	N	Ş	İ	P	U
K	U	R	G	U	İ	Y	M	S	A
E	E	R	T	Y	V	A	L	Ö	R
N	Ü	A	N	S	V	Ü	Ş	İ	P
A	S	M	A	L	Z	E	M	E	Ğ

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

1. Renklerin birbirine uyması ve gözde güzel bir etki bırakmasına denir.
2. Renklerin değişik biçimlerde yan yana gelmesi ile farklı farklı oluşur.
3. Herhangi bir rengin tonlarıyla yapılan ahenge denir.
4. Renk çemberindeki iki ya da üç komşu rengin karışımından kurulan uyumadenir.
5. Birbirine zıt renklerle ya da sıcak-soğuk renklerle kurulan armoniye denir.
6. Derinlik etkisi atmosfer katmanlarının renkleri ve biçimleri üzerinde oluşturduğu yoğunluk nedeniyle uzakların daha silik, yakınların ise daha net görünmesine denir.

Aşağıdaki ifadelerin sonuna doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

1. Uzakların daha silik, yakınların ise daha net görünmesine neden olan perspektife hava perspektifi denir. ()
2. Derinliği çok olan manzara resimlerinde hava perspektifi çok iyi anlatılamaz. ()
3. Hava perspektifi çalışılırken renklerin özelliklerini, tekniklerini, tonlama tekniklerini, atmosfer şartlarını, günün saatlerini, güneşin konumunu bilmek gereklidir. ()
4. Güneşli, aydınlık bir havanın hâkim olduğu manzara resmi yaparken canlı, sıcak renkler kullanılmaz. ()
5. Hava perspektifi çalışırken resimde yakın nesneler, uzak olanlara göre daha büyük boyutta ve daha canlı renkte görünür. ()
6. Hava perspektifinde rengin gerçek değerleriyle ton değerleri önemli bir yer tutar. ()

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruyu yanıtlayınız.

1. Aşağıdaki görsellerden hangilerinde hava-renk perspektifi yoktur ?

A) A-B B) C-D C) E-A D) E-B E) D-A

A

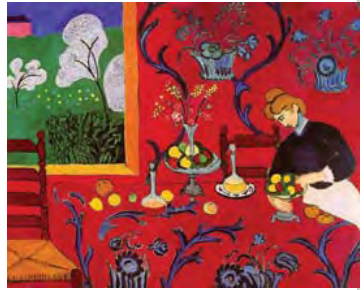
Laken'da Çiftlik, Rubens, Kraliyet Koleksiyonu, İngiltere

B

Havuz, Cezanne, Hermitage Müzesi, Rusya

C

Kırmızı Armoni, Matisse, Hermitage Müzesi, Rusya

D

Beklenti, Klimt, Avusturya Uygulamalı Sanatlar Müzesi

E

Barge Haulers on the Volga, Repin, Rusya Müzesi, St. Petersburg

ÖĞRENME ALANI RENK BİLGİSİ

1. ÜNİTE: RENK VE HACİM
2. ÜNİTE: RENGİN PSİKOLOJİK İFADESİ

I. ÜNİTE: RENK VE HACİM

1. Işık Kaynağı ve Renk

2. Doğadaki Nesnelerin Görünüş Özellikleri

1. Işık Kaynağı ve Renk

Hazırlık Çalışması

- Evinizde fotoğraf çekimi için uygun bir ortam hazırlayınız.
- Doğal veya yapay, renkli bir nesne alınız.
- Işığı farklı yönlerden (önden, yandan, üstten arkadan, aşağıdan vb.) almasını sağlayarak nesnenin fotoğraflarını çekiniz.
- Aynı nesnenin güçlü, orta ve zayıf ışıkta fotoğraflarını çekiniz.
- Çektiğiniz fotoğrafları çalışmalarınızda kullanmak üzere dosyalayınız.

Etkinlik

Öz Portre, Rembrandt, Londra

- Verilen görselde ışığın miktarını ve yönünü söyleyiniz.
- Işığın yönü ve miktarının renkli yüzeyler üzerinde ne tür farklılıklar yarattığını ve bu farklılığın kompozisyona yaptığı etkiyi görsel üzerinden açıklayınız.

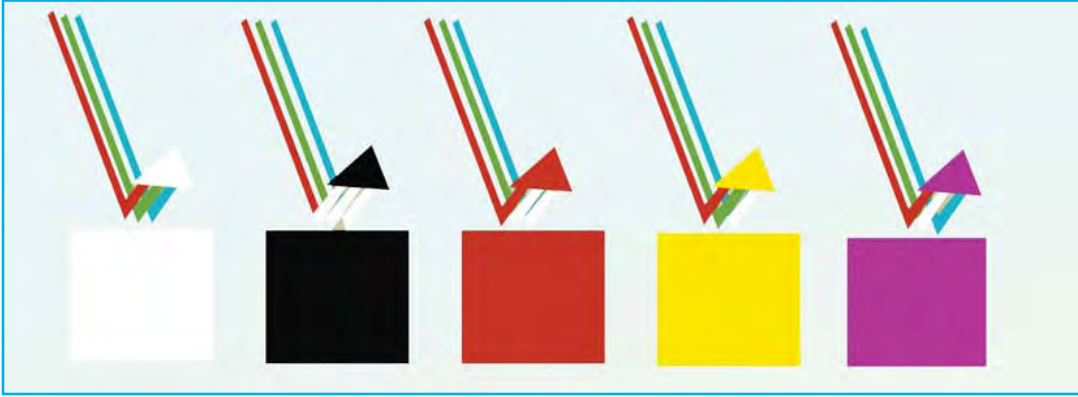
Bilgi Notu

İki tür ışık kaynağı vardır:

1. Doğal ışık kaynakları (güneş, ay ışığı)
2. Yapay ışık kaynakları (elektrik, gaz lambası, mum ışığı vb.)

Nesnelerin düz, kıvrımlı, küresel, içbükey, dokulu, ya da başka bir biçimde olup olmadığını ışık ortaya çıkarır. Nesnelerin tüm fiziksel özelliklerini, boyutlarını ve diğer nesnelere oranını da göz önüne seren de ışıktır. Renkler, gün ışığında (doğal ışıktaki) kendi değerinde görünür, bu görünüm yansıtıcı değildir. Sanatçılar, bu yüzden çoğunlukla gün ışığında çalışmayı tercih ederler. Yapay ışık, nesnelerin renginde farklılık meydana getirir. Örnek olarak gece sarı ışık yayan bir elektrik direğinin altındaki mavi bir arabanın rengi uzaktan yeşil algılanır.

Bütün cisimler aydınlatıldıkları zaman üç ana ışık rengini alır: Koyu mavi, kırmızı ve yeşil. Bazı cisimler aldıkları tüm ışığı yansıtırken bazıları da tümünü emer. Çoğu cisim ışığın bir bölümünü emer, gerisini yansıtır. Fizik kuralına göre "Saydam olmayan tüm cisimler, aydınlatıldığında aldığı ışığın tümünü ya da bir bölümünü yansıtır."

Işığın yansıma ve emilme biçimi, cismin rengini belirler. Görseldeki beyaz alanlar, ışısızlığı gösterir.

Cisimlerin neden görünen renkte olup da başka renklerde görülmediğinin sırrını çözememiştir. Domates neden kırmızıdır? Bilinen şey, bir domates aydınlatıldığında tüm renkleri emdiği hâlde yalnızca kırmızı sssışık ışınlarını yansıttığıdır. Bunun sonucunda da domates kırmızı görünür.

Eğer aydınlatılan yüzey siyahsa çarpan üç ana ışık rengi tümüyle emilir. Bu da cismi ışısız yani karanlık bırakır, bu nedenle cisim ışısız görünür.

Işık renkleri, karşılaştıkları cisimleri boyar. Üç ana ışık rengi, ikişer ikişer birleştiğinde daha açık, daha ışıklı diğer üç renk ortaya çıkar. Sarı ışık rengini elde etmek için kırmızı ışık rengi, yeşil ışık rengine eklenip karıştırılmalıdır. Böylece sarı ışık ortaya çıkar.

İkincil pigment rengi olan yeşil rengi elde edebilmek için siyan mavisi ile sarı karıştırılır. Mavi boya, ışığın kırmızı rengini; sarı boya ise ışığın mavi rengini emer. Her ikisinin de yansıttığı tek renk yeşildir.

Doğadaki cisimlerin göze gerçek görünümleri ışık değişimlerine bağlıdır. Her cismin kendine özgü temel bir rengi vardır. Buna lokal ton denir. Temel renk, cisme vuran ışığın özelliğine göre değişir. Örneğin, havanın mavi rengi, öğle vaktinin kuvvetli sarı ışığı altında atlas renginde, akşamın kırmızı güneşi altında eflatun veya mor olur.

Pigmentlerin cisme renk vermesi

Işığın cisme renk vermesi

Işığın renkli yüzeylere etkisinde ışık kaynağı ile nesne arasındaki mesafe ve ışığın yönünün rolü büyüktür. Nesne, ışık kaynağına yakınsa rengin ışıklılık miktarı artacağından daha parlak, açık değerler ile kuvvetli kontrastlar ve deformasyon oluşur. Işık kaynağı nesneye uzaksa, ışık yetersizliğinden renkler sönükleşir, orta ve koyu değerlerde görünerek kimliğini kaybeder, kontrastlık azalır.

Işık nesnelerin üstünden, altından, yanından, önünden ve arkasından gelebilir. Işıkla ilgili bütün bu yönlerin her biri, nesnelerin biçimini farklı bir şekilde ortaya çıkarır. Nesneleri modle etmedeki başarı, ışığın yönüyle yakından ilgilidir. En çok kullanılan ışık yönleri:

Önden Işıklandırma

Işık nesnelere önden geldiği için gölgeler arkada kalır. Çok az hacim ve derinlik duygusu oluşur. Nesneler renkleriyle algılanır.

Yanal Önden Işıklandırma

Işık kaynağı, nesnelerin önünde ve 45 derecelik bir açıyla gelirse nesneye mükemmel bir hacim ve derinlik kazandırır. Nesnelerin formunu, rengini, görünüşünü ortaya çıkarmada en çok kullanılan ışık türüdür.

Etkinlik

Çömleklili Ölü Doğa, Zurbarán, Prado Müzesi, Madrid

Verilen görseldeki ışığı inceleyiniz.

- Atölyenizde farklı renk ve biçimlerdeki doğal veya yapay objelerle bir kompozisyon düzenleyiniz.
- Kompozisyonu önden 45 derecelik açıyla ışıklandırınız (Çektiğiniz fotoğraflardan da faydalanabilirsiniz.).
- Kompozisyonu çiziniz.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken objelerin hacim, renk ve doku özellikleriyle ışığın yönünü ortaya çıkarmaya özen gösteriniz.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm boyutlarında yağlı boya kartonu, yağlı boya, farklı kalınlıkta fırçalar, palet, terebentin, boyayı inceltmek için farklı yağlar, fırça temizlemek için bez, içine terebentin ve yağları koymak için küçük kavanozlar

Bilgi Notu

Üstten Işıklandırma

Işık üstten geldiği için nesnelerin gölgeleri uzun olur. Bu, hacim duygusunu artırırken nesne biçimlerinin görünüşündeki netlik azalır.

Etkinlik

Verilen görselleri inceleyiniz.

- Atölyenizde daha önce hazırladığınız kompozisyonu üstten ışıklandırınız.
- Çiziminizi yapınız, sulu boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken objelerin renk, doku ve hacim özellikleriyle ışığın yönünü ortaya çıkarmaya özen gösteriniz.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm sulu boya kâğıdı, sulu boya, resim kalemi, fırçalar, su kabı, sünger

Bilgi Notu

Yandan Işıklandırma

Işık nesneye bir yandan gelir diğer yan gölgede kalır. Hacim ve derinliği düşen gölgeler ortaya çıkarır. Bu pek kullanılmayan bir ışık türüdür.

Etkinlik

Verilen görseldeki ışığı inceleyiniz.

- Atölyenizde daha önce hazırladığınız kompozisyonu yandan ışıklandırınız.
- Çiziminizi yapınız, pastel boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken objelerin renk, doku ve hacim özellikleriyle ışığın yönünü ortaya çıkarmaya özen gösteriniz.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 fon kartonu, pastel boya, resim kalemi, fiksatif

Bilgi Notu

Aşağıdan Işıklandırma

Nesnelere ışık aşağıdan geldiği için uzun gölgeler yaratır, fantastik ve gerçeküstü hacimler oluşur.

Nesnelerin doku ve renklerinin algılanmasında ışığın miktarı (güçlü, orta ve zayıf ışık) da çok önemlidir. Bu ışıklandırmaların her biri, modle edilen objenin değişik karaktere bürünmesine neden olur ve her biri resmi yapana farklı olanaklar sağlar. Zayıf ışıkta yansıma olmayacağı için nesne üzerinde karanlık ve içi görülmez gölgeler oluşur. Güçlü ışık ve yansımalar, parlaklık yaratarak deformasyona neden olur ve hacim duygusunu azaltır.

Arkadan Işıklandırma

Işık; nesnelere arkadan gelir, görülmesi gerekli planlar arkada kalır, nesnenin dış hatlarında ışık hüzmeleri görülür, arkadan gelen ışık hacmi azaltır, derinliğe pek etki etmez.

Hasat, Caravaggio, Özel Koleksiyon

Verilen görseldeki ışığı inceleyiniz.

- Atölyenizde daha önce hazırladığınız kompozisyonu arkadan ışıklandırınız.
- Çiziminizi yapınız, pastel boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken objelerin renk, doku ve hacim özellikleriyle ışığın yönünü ortaya çıkar-maya özen gösteriniz.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm sulu boya kâğıdı, sulu boya, resim kalemi, fırçalar, su kabı, sünger

2. Doğadaki Nesnelerin Görünüş Özellikleri

Hazırlık Çalışması

- Doğal ve yapay nesneleri, insan sağlığına ve çevre dokusuna verdiği zararlar açısından karşılaştırınız. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Notu

Doğadaki Nesnelerin Görünüş Özellikleri ve Görünüşün Lekesel İfadesi

Çevremizde her gün pek çok doğal nesneyle karşılaşır veya onları kullanırız. Ağaçlar, çiçekler, sebze ve meyveler, taşlar, toprak, otlar vb. doğada hazır olarak bulunur.

Doğal nesnelerin bazılarıyla ilgili olarak verilen görseller incelendiğinde hepsinin biçim, renk ve dokularının farklı olduğu görülür. Bu farklılık, ressamların üsluplarına göre nesnelerin renk, biçim ve dokularının lekese yorumlarında da görülmektedir.

Doğal nesnelerin gövde yapılarına gelen ışığın oluşturduğu açık-koyu zıtlığı sert değildir. Işık yansımalarıyla gövde yapısında bir deformasyon görülmez. Açıktan koyuya yumuşak bir geçişin olduğu gözlenir. Biçim, renk ve dokularının lekese ifadesinde modülasyon yaparken bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir.

Kilim, Masa ve Meyve Sepetli Ölü Doğa (ayrıntı), William Duffield

Süsenler, Van Gogh, J. Paul Getty Müzesi, Malibu, ABD

Kavun ve Armutlar (ayrıntı), Luiz Melendez, Güzel Sanatlar Müzesi, Boston

Deforme plastik şişe

Sarımsak ve Bardaklı Ölü Doğa, Chardin

Yapay Nesnelerin Görünüş Özellikleri ve Görünüşün Lekeseli İfadesi

Yapay nesneler, insanın doğadaki hammaddeleri kullanarak amaç ve işlevselliğe göre şekillendirip doku ve renk vermesiyle oluşur. Cam eşyalar (bardak, sürahi, ampul, şişe vb.) ,metal eşyalar (bardak, güğüm, sürahi, kova, vb.) ahşap (masa, sandalye vb.) ve topraktan yapılmış eşyalar (seramik vb.) insan eliyle şekillendirilerek yapılmış yapay nesnelerdir.

Kadehli Ölü Doğa (ayrıntı), Van Gogh, Van Gogh Müzesi, Amsterdam

Plastik ve cam eşyalar; şeffaf yapılı, bazen renkli olarak üretilen bazen etrafında yer alan eşyaların rengini yansıtarak ortaya çıkan nesnelerdir. Plastik ve cam eşyaların gövdesinde, çevresindeki renk ve ışığın etkisiyle kuvvetli açık-koyu kontrastlığı ve parlak ışık yansımaları oluşabilir. Bu yansımalar, bazen nesnelerin biçimsel görünüşünde deformasyon oluşturabilir. Plastik anlamında, plastik ve cam özelliğinin renklerle lekesele ifadesi de sanatçıların üslup anlayışlarına göre farklılık gösterir. Plastik eşyaların resmi yapılırken bu özelliklerin bilinmesi ve iyi gözlem yapılması, çalışmanın başarısı açısından önemlidir.

Metal Nesneler

Çelik, bakır, alüminyum vb. metaller kullanılarak yapılan nesnelerin gövde yapıları genellikle parlak ve pürüzsüzdür. Eskidikçe gövde yapısında doku oluşur, parlaklığı azalır, matlaşır ve deforme olur. Boyalı olmayan metal ve parlak eşyalar çevresinde bulunan her şeyin rengini yansıtır. Gövde yapısında ışık etkisiyle oluşan açık-koyu zıtlığı serttir, ışık yansımaları deformasyona yol açabilir. Plastik anlatımda metal etkisi vermek, sanatçıların üsluplarına göre farklılık gösterir. Boyama sırasında metal eşyaların bu özelliğini bilmek, iyi gözlem yapmak çalışmanın başarısını artıracaktır.

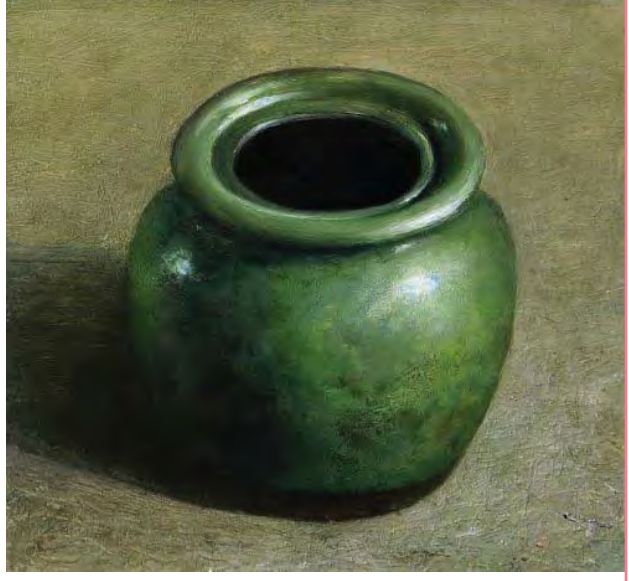

Bilgi Notu

Seramik Nesneler

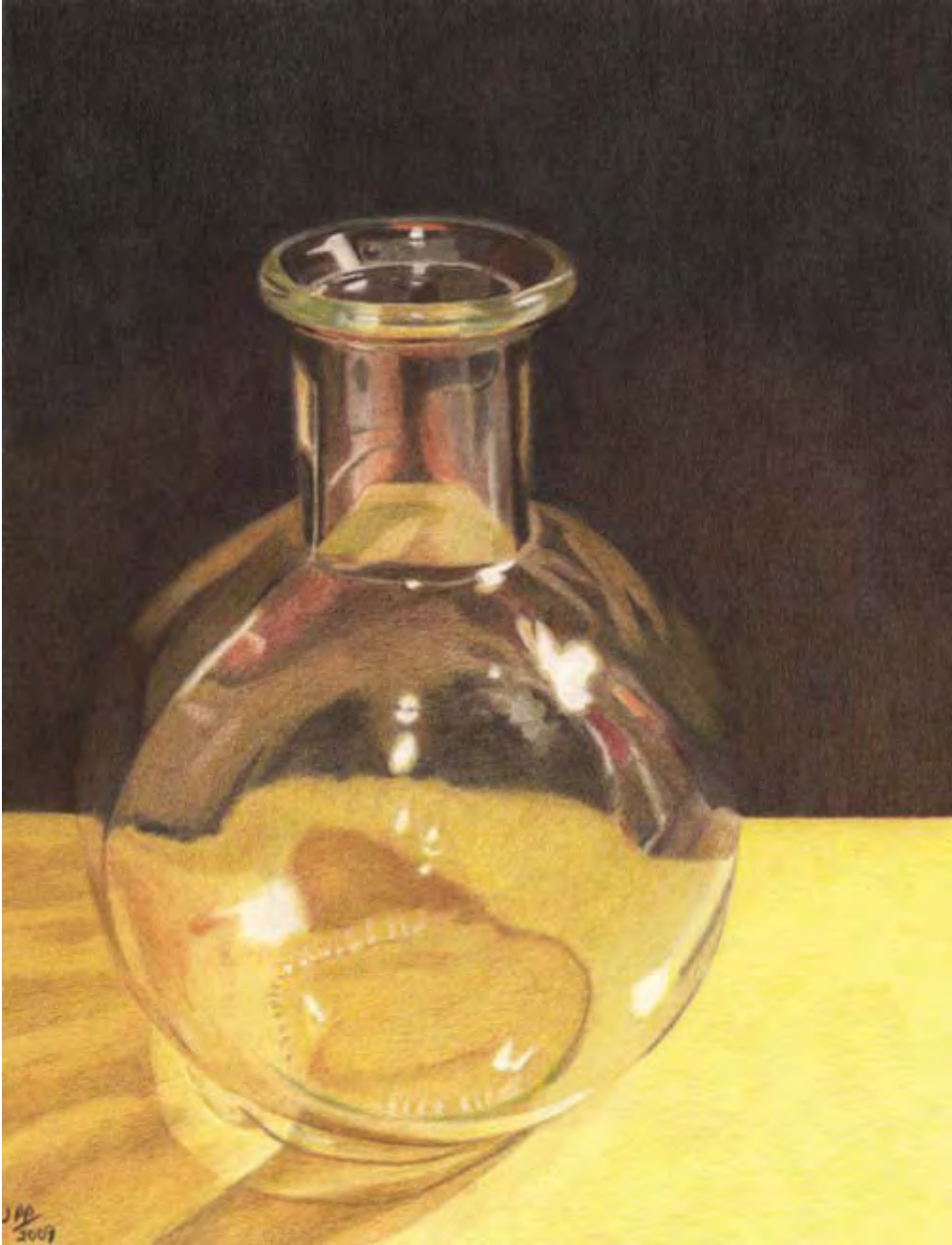
Seramik nesneler, toprak gibi doğal hammaddelerin insan eliyle şekillendirilip boyanmasıyla oluşur. Amaca göre farklı biçimlerde olabilirler. Işık etkisi, gövde yapılarında açık-koyu zıtlığı yaratmaz. Açıktan koyuya geçiş yumuşaktır, ışık yansımasıyla gövde yapısında bir deformasyon gözlenmez. Renk, doku ve biçim özelliklerinin plastik anlatımı, sanatçıların üsluplarına göre farklılık gösterebilir.

Seville (Sevil) Su Satıcısı (ayrıntı), Diego Velázquez, Wellington (Velington) Müzesi, Londra

Etkinlik

Verilen görseli inceleyiniz.

- Atölyenizde camdan yapılmış bir nesneyle kompozisyon düzenleyiniz.
- Kompozisyonun çizimini yapınız.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken renk lekeleriyle cam özelliğinin ifade edilmesine dikkat ediniz.
- Işık etkisiyle cam eşyanın gövdesinde oluşan açık-koyu zıtlığını, çevresindeki eşyaların renklerinin cam rengine olan etkilerini göz önünde bulundurunuz.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Etkinlik

Toprak Kâse ve Şişeler (ayrıntı), Van Gogh, Van Gogh Müzesi, Amsterdam

Verilen görseli inceleyiniz.

- Atölyenizde seramikten bir nesneyle kompozisyon düzenleyiniz.
- Kompozisyonu çiziniz.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken renk lekeleriyle seramik özelliğinin ifade edilmesine dikkat ediniz.
- Işık etkisiyle seramik eşyanın gövdesinde oluşan açık-orta-koyu değerleri, çevresindeki eşyaların renklerinin seramik rengine olan etkilerini göz önünde bulundurunuz.

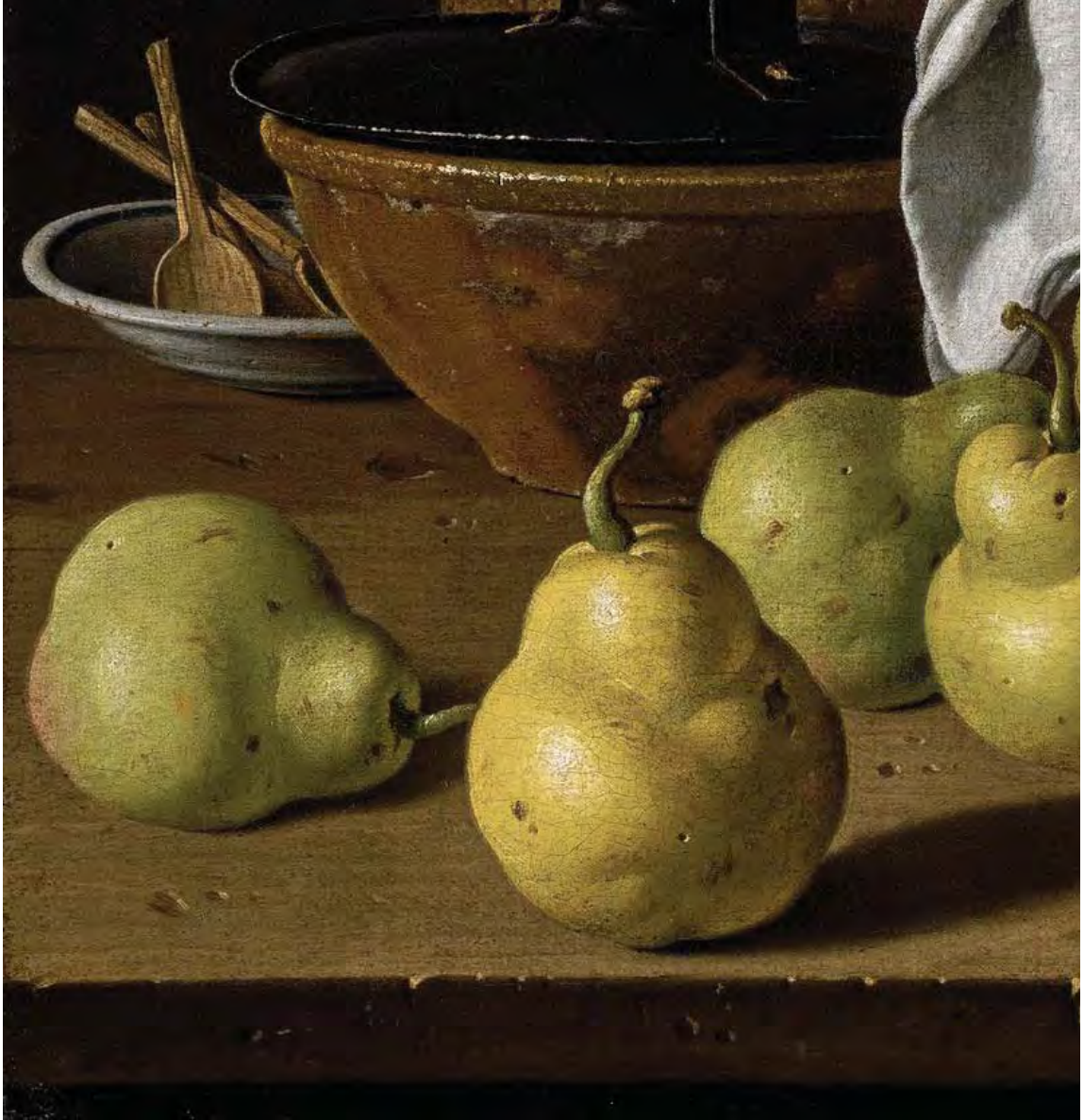

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça, temizleme bezi.

Etkinlik

Kavun ve Armutlar (ayrıntı), Luiz Melendez, Güzel Sanatlar Müzesi, Boston

Verilen görseli inceleyiniz.

- Atölyenizde doğal nesnelerle bir kompozisyon düzenleyiniz.
- Kompozisyonu çiziniz.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken renk lekelerini açık-orta-koyu tonlarda kullanarak yumuşak bir geçiş elde etmeye dikkat ediniz

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Nane Şişeli Ölü Doğa (ayrıntı), Cezanne, Ulusal Galerî, Washington

Verilen görseli inceleyiniz.

- Atölyenizde doğal ve yapay nesnelerle bir kompozisyon düzenleyiniz.
- Kompozisyonu çiziniz.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken renk lekelerini nesnelerin görünüş özelliklerini ortaya çıkaracak biçimde kullanınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

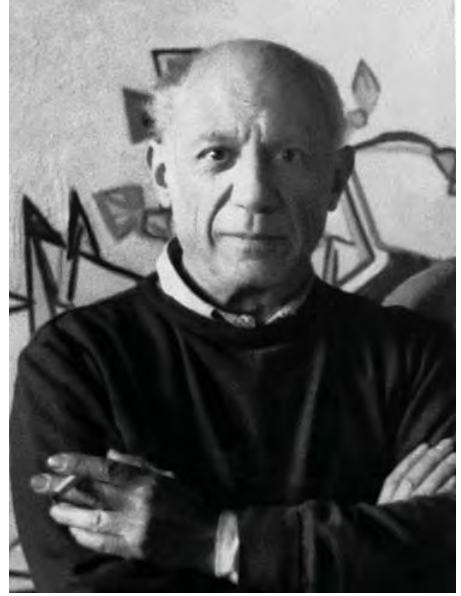
Okuma Metni

Pablo Picasso (1881-1973)

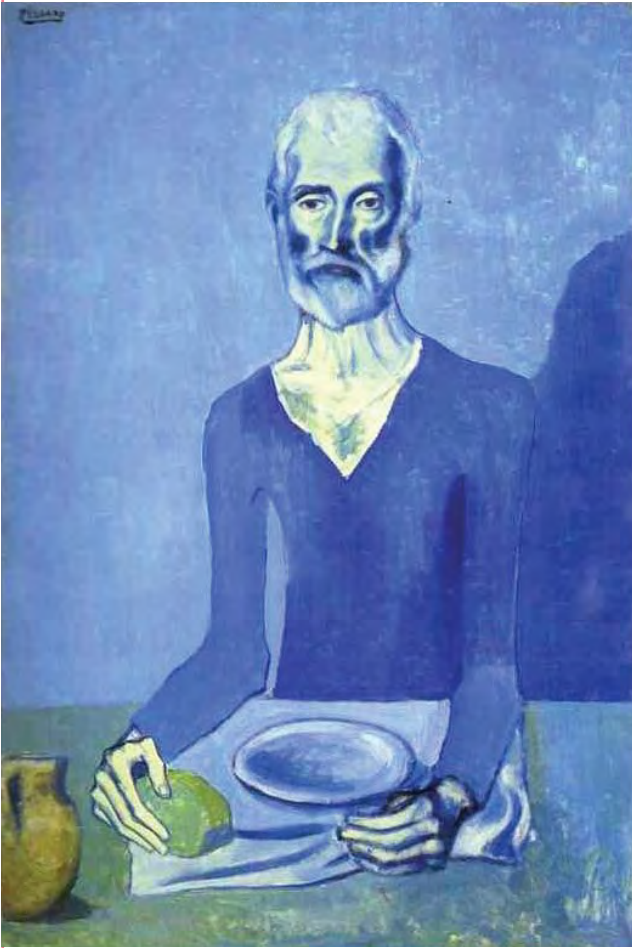
Picasso, İspanya'da doğdu. Babası ressam ve resim öğretmeniydi. Küçük yaşta resim yapmaya babası tarafından yönlendirildi. Resim yeteneği kısa sürede keşfedildi. 1895'te Barcelona Güzel Sanatlar Okulu'na girdi. 1901'den itibaren annesinin soyadı olan Picasso'yu kullanmaya başladı. Desenleri İspanya'da çıkan Juventut (Huventut) adlı dergide yayımlandı.

Picasso, ilk dönem yapıtlarında sıradan insanların, palyaçoların, akrobatların resimlerini yaptı. Büyük kentlerdeki yaşam kadar sirk yaşamı da ilgisini çekiyordu. Ne var ki tablolarında bu yaşamın hüzünlü yanını yansıttı. Sanatçının bu dönemi "Mavi Dönem" olarak tanımlanır.

Picasso, "Pembe Dönem"de verdiği eserlerde soğuk renklerin aksine neşeli portakal ve pembe renkleri kullanmıştır. Bunun muhtemel nedeni ise o dönemde arkadaş olduğu Fernande Olivier (Olivye) ile olan ilişkisiydi. Bu dönemde de akrobatlar ve palyaçoları eserlerinde kullandı. Bu dönemde, Mavi Dönemin aksine Fransız etkisindeydi.

Pablo Picasso

Münzevi, Picasso, Lincoln (Linkoln) Üniversitesi, ABD

Pablo Picasso, Akrobat ve Genç Herlequin (Herlekuin)
Lincoln Üniversitesi, ABD

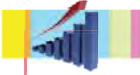
Picasso, Georges Braque ile kübizmin temellerini atmıştı. 1907'den 1914'e kadar kübist olarak adlandırılan tarzda tablolar yaptı. Kübist tabloların genel özelliği, geometrik şekillerin kullanılmasıdır. Resmedilen nesneler, geometrik formlar oluşturacak şekilde basitleştirilmiş yahut geometrik şekillere bölünmüştür. Kübizmin bir diğer özelliği de uzaydaki üç boyutlu bir cismi, iki boyutlu yüzeye aktarma çabasıdır. Bu amaçla Picasso, şekilleri yanal yüzeylerine bölüştürüp her birini iki boyutlu yüzeyde göstermeye çalışır. Bu nedenle portrelerindeki insanların hem profili hem de önden görünüşü görülür. Ayrıca mitolojiden de esinlenmiştir.

Picasso, tanınan en üretken sanatçıdır. Resim, baskı, kitap resmi, heykel ve seramik alanında eserler vermiştir.

Bir genelevdeki beş hayat kadını gösteren ve kübizm akımının en önemli örneklerinden biri olarak görülen ünlü eseri Avignon (Avinyon)lu Kadınlar'ı, Fransa'da 1907'de yapmıştır.

En tanınmış eseri, Alman ordularının Guernica (Guernika) kasabasını bombalamasını anlatan "Guernica" adlı eseridir. Resim 1937'de yapılmıştır. Bu resim, Madrid'de Reina Sofía Müzesi'nde bulunmaktadır. Picasso, bir sergisinde kendisine, "Bu resmi siz mi yaptınız?" diye soran bir Alman generaline, "Hayır, siz yaptınız!" yanıtını vermiştir. Bu resim, Picasso'nun Guernica'nın bombalanmasına ve savaşa duyduğu güçlü nefreti anlatmaktadır. Resimdeki insan ve hayvan figürleri acı, hüznün ve savaşın şiddetini nefretle yansıtmaktadır.

(www. wikipedia.org'tan alınarak komisyon tarafından düzenlenmiştir.)

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- 1) Nesnelerin görünüş özelliklerini ortaya çıkarantır.
- 2) Cisimler aydınlatıldıklarında ışığın bir bölümünü, bir bölümünü
- 3) Her cismin kendine özgü rengine denir.
- 4) Bir cismin aydınlatılan yüzeyi siyah ise gelen üç ana ışık rengi tümüyle

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

- 1) Aşağıdakilerden hangisinde üç ana ışık rengi verilmiştir?
A) Turuncu-sarı-mavi B) Turuncu-kırmızı-yeşil C) Kırmızı-mavi-yeşil
D) Yeşil-mavi-sarı E) Sarı-mor-yeşil
- 2) Nesnelere gelen ışık, uzun gölgeler yaratır; fantastik ve gerçeküstü hacimler oluşturur. Bu ışıklandırma türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Önden ışıklandırma B) Yandan ışıklandırma C) Üstten ışıklandırma
D) Aşağıdan ışıklandırma E) Arkadan ışıklandırma

II. ÜNİTE: RENGİN PSİKOLOJİK İFADESİ

1. Renklerin Yan Yana Durumları
2. Rengin Doğadaki Oluşumu ve Zenginliği
3. Renkteki Fiziki Değişim Özellikleri
4. Renk Titreşim ve Enerjisinin İnsan Ruhuna Etkisi

1. Renklerin Yan Yana Durumları

Hazırlık Çalışması

- Farklı renk ve tonlarda (açık ve koyu kırmızı gibi) el işi kâğıtları alınız. İki el işi kâğıdını yan yana getirerek oluşan renk farklılıklarını gözlemleyiniz. Bu deneyi farklı renklerle tekrarlayınız. Gözlemlerinizin sonuçlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

- Verilen renkleri inceleyiniz.
- Bu iki soğuk rengin birbirini nasıl etkilediğini söyleyiniz.

Bilgi Notu

Yan yana konulan çeşitli renkler, birbirini etkiledikleri için olduklarından farklı görünür. Örneğin; biri koyu, diğeri açık gri iki kâğıt yan yana konulduğu zaman açık renkte olanın koyu renkliye bitişik kısmı, uzakta kalan yerlerden açık görünür. Koyu gri kâğıdın, açık gri olana bitişik kısmı diğer kısımlardan daha koyu görünür.

Her renk, daima yanında bulunan bir rengin tamamlayıcı (komplementer) rengiyle renklenir ve ona benzer. Örneğin, sarı ile mavi yan yana geldiği zaman sarı, yanındaki mavinin tamamlayıcısı olan turuncuya benzer. Sarının yanındaki mavi renk de sarının tamamlayıcısı ve mavi ile kırmızının birleşiminden meydana gelen mora benzer. Bir başka deyişle her renk, yanındaki renkten diğer renklere doğru gider.

Sarının yanındaki kırmızı daha mor, sarı da yeşilce bir sarı gibi görünür. Bu olay empresyonist (izlenimci) ressamların başlıca esas teorilerini oluşturmuştur.

Bir renk, bir başka rengin yanına konulduğunda o rengin tamamlayıcısı tarafından hafifçe boyanır. Bir sıcak rengin tamamlayıcısı soğuk olduğu zaman bu iki renk mutlaka kromatik dairede karşı karşıya bulunur. Terside böyledir. Bu iki rengin kuvvetini azaltmak veya çoğaltmak kolaydır. Bu renkleri birbirlerine yaklaştırmak, yan yana getirmek suretiyle onları canlılıklarının en yüksek noktasına vardırıarak aydınlatabiliriz veya sıcak renk yanına soğuk renk konulmak suretiyle soğuklaştırılır. Örneğin kırmızı ve yeşil renkler yan yana getirildikleri zaman yeşil daha mavimsiye görünür. Çünkü kırmızı, mavi-yeşil ışınları gönderir; dolayısıyla kırmızı daha fazla ışıklanmış olur.

Kırmızı ve mor renkler yan yana getirildikleri zaman mor daha mavimsiye dönüşür ve koyuluğu azalır. Yan yana konulan renklerin değişimi, birleşim çizgilerinden itibaren uzaklara doğru zayıflar.

Kromatik dairede zıt olan karşılıklı iki renk, birbirinden uzak oldukları oranda birbirlerinin etkisini büyütürler zaten kromatik daireden tamamlayıcı renkler birbirlerinden mümkün olduğu kadar uzak bulunurlar ve boya etkilerini değiştirmezler. Çok parlak ve koyu görünürler.

Yan yana konulmuş iki sıcak renk birbirlerini karşılıklı olarak soğuklaştırır. Çünkü her biri diğerinin soğuk olan tamamlayıcısının etkisinde kalır ve yine her ikisi de kendi soğuk kısmında bulunan tamamlayıcılar ile karşılıklı olarak birbirlerini etkiler. Göz retinasında kaynaşma ve karıştırma olur. Örneğin turuncu daha çok sarımsıya dönüşür, kırmızı mavimsiye dönüşür ve lacivertleşir. Daha ergüven kırmızı görünür.

İki soğuk renk yan yana konulsa, zıtları ile karşılıklı olarak birbirlerini etkileyerek sıcaklaştırır. Yani sıcak kısımda olan tamamlayıcıları birbirini etkiler. Örneğin; mavimsiye dönüşen yeşil ve ultramer mavimsiye dönüşür. Yeşil sarıdan alır. Ultramer de mordan alır. Çünkü morun tamamlayıcısı sarı, yeşilin zıttı da kırmızıdır. Renkler kromatik daire üzerinde birbirinden belirli aralık ve belirli şartlar içinde ayrıldığında tamamlayıcıları tarafından etkilenir. Özet olarak yan yana konulan iki renk, görünüşlerini değiştirerek niteliğini kaybeder.

Etkinlik

- Atölyenizde 25x35 cm boyutlarında resim kâğıtları hazırlayınız.
- Resim kâğıdını ikiye bölünüz, sulu boyayı kullanarak bir tarafını kırmızı, diğer tarafını turuncu ile boyayınız.
- Kullandığınız sıcak renklerin birbirini nasıl etkilediğini gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi paylaşınız.
- Aynı işlemi soğuk, zıt, yakın vb. renkleri kullanarak tekrarlayınız. Yan yana sürülen boya renklerinin birbirini nasıl etkilediğini arkadaşlarınıza anlatınız.

Etkinlik

Verilen görseli inceleyiniz.

- Atölyenizde doğal nesnelerle bir natürmort düzenleyiniz.
- Kompozisyonu çiziniz.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğiyle zıt renkleri kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken renk lekelerini kullanarak yumuşak geçişlerle modülasyonu gerçekleştiriniz.
- Zıt renklerin birbirine etkilerini uygulamana yansıtınız.

Testili ve Meyveli Ölü Doğa (ayrıntı), Cézanne, Orsay Müzesi, Paris

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça, temizleme bezi

2.Rengin Doğadaki Oluşumu ve Zenginliği

Hazırlık Çalışması

- Çevrenizdeki cisimlerin gün içinde renklerinin görünüşünde meydana gelen değişimleri ve bu değişime etkisi olan faktörleri gözleyiniz. Gözlemlerinizin sonuçlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Dikkat Çekme

- Doğada yer alan her nesneyi rengiyle hatırlarız. Domatesin kırmızı, biberin yeşil, patlıcanın mor, ayçiçeğinin sarı olduğunu biliriz. Günlük hayatımızın ayrılmaz parçası olan bu doğal nesneleri niçin bu renklerde algıladığımızı hiç düşündünüz mü?

Etkinlik

- Verilen görselleri inceleyiniz.
- Görsellerin yaklaşık olarak günün hangi saatlerine ait olduğunu, renklerdeki farklılıkları ve bu farklılıkların sebeplerini söyleyiniz.

Bilgi Notu

Doğal ışık olarak kabul edilen güneş ışığını, Isaac Newton 1676'da üçgen bir prizma kullanarak ışınlarına ayırmayı başarmıştı. Bu ışınlar veya renkler insan gözünün algılayabildiği ve algılayamadığı dalga boylarına sahipti. Prizmadan kırılan bu ışınlar, karşıdaki ekran üzerinde mor, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızı sırasıyla yer alıyordu. Bu sıralama fiziksel olarak bakıldığında en kısa dalga boylarından başlıyor, kırmızıya doğru dalga boyları büyüyordu.

Bugün, foton adlı ışın parçacıklarının oluşturduğu ve bir kısmı gözle, renkli olarak algılanabilen ışınların gerçekte renkli olmadığı bilinmektedir. Göz, sinirler ve beyin iletişimde belli dalga boyu ve titreşimdeki ışınları renk olarak algılamaktadır.

Doğadaki her madde fiziksel ve kimyasal yapısı gereği üzerine düşen doğal ve yapay ışığın bir bölümünü yansıtır. Karanlıkta renklerin görünmemesi maddelerin yansıtabilecekleri ışıktan yoksun olmalarındandır. Buradan hareketle, siyah görülen bir maddenin üzerine düşen tüm ışınları emdiği, beyaz görülen bir maddenin de üzerine düşen tüm ışınları yansıttığı söylenebilir. Bir yüzeyin gri olması ise beyaz ışığın tümünü biraz yansıtır biraz emmesindendir.

Işık ışınları elektromanyetik enerji dalgaları hâlinde yayılan parçacıklardır. İnsan gözü bu elektromanyetik enerjilerden 400-700 m arasında dalga boyuna sahip olanları algılayabilir. Prizmadan kırılan ışık ışınları farklı dalga boylarına sahiptir. Prizma renk dizisindeki ışınların dalga boyları da büyükten küçüğe şöyle sıralanır:

kırmızı: 800-650 m, turuncu: 640-590 m, sarı: 580-550 m, yeşil: 530-490 m, mavi: 480-460 m, lacivert: 450-440 m, mor: 430-390 m.

Bu yedi renk, müzik notaları gibi farklı titreşimlerde aralık oluşturur. Eflatun, diğer renklerden farklı olarak kimyasal boya karışımlarıyla elde edilir ve prizma renk dizisinde yer almaz. Çünkü karışarak bu rengi oluşturan kırmızı ve mor, prizma dizisinin iki baştaki renkleridir. Gözün algılayabildiği bu renklerin dışında mordan önce başlayan ve kırmızıdan sonra devam eden ancak gelişen teknoloji sayesinde yardımcı aygıtlarla algılanabilen, fotoğrafçılıkta, tıpta, kimyada birçok bilim dalında kendilerinden yararlanan ışık dizileri bulunur. Bunlar, mor ötesi (ultraviyole) ve kırmızı altı (infrared) ışınlarıdır.

Doğadaki maddeler, üzerlerine düşen ışığın hangi bölümünü yansıtabiliyorsa o bölümün rengine sahip olur. Örneğin içinde yer yer yeşil ve turuncu olan bir limon, prizma renk dizisinde 600-520 m arasındaki dalga boylarındaki ışığı yansıtip diğerlerini emer. Göz, yansıyan bu ışınları sinirler kanalıyla beyne iletir, limonun rengini; içinde yeşil ve turuncu olan bir sarı biçiminde algılar.

Doğal ışık kaynağı olan güneşin ışığı, günün çok erken ve geç saatlerinde gözle görülür derecede değişimler gösterir. Bunun nedeni ise dünyanın çevresini saran atmosferdeki su buharının dev bir prizma görevi yaparak atmosfere değişen açılarla giren güneş ışınlarının bir bölümünün emilmesine bir bölümünün yansımaya neden olmasıdır. Bu değişik ortamlarda maddelerin renkleri de değişir. Çünkü gerçek renklerinde görünmeleri için üzerlerine düşmesi gereken ışınların bir kısmı eksilmiş olabilir. Bu değişim, yapay ışıktaki daha da belirginleşir. Örneğin bir lambanın önüne kırmızı ve yeşil filtreler konursa ışıksızlık (renksizlik) oluşur. Çünkü kırmızı filtre, kırmızı dışındaki tüm renkleri emer ve sadece kırmızı ışınların geçmesini sağlar. Yeşil filtrenin geçirebileceği ışın ise sadece yeşildir. Oysa kendisine gelen ışın, içinde hiç yeşil olmayan kırmızıdır. Doğal olarak geçirebileceği ışın kalmadığından ışıksızlığı karanlığı oluşturur. Bu rengin çıkartma (eksiltme) metodu ile elde edilmiştir. Yalnızca kırmızı ışın, bulunduğu odada tüm maddeler yalnız kırmızı ışınları aldığı için renk değişimine uğrayacak içinde kırmızı olmayan renkler; karanlık, siyah olarak görülecektir.

Maddeler üzerlerine düşen ışığın yansıttıkları dilim ile renklenir. Kuramsal olarak gerçek renk, güneş ışığının atmosfere dik olarak girdiği zaman yansıyan renktir. Buradan da anlaşılacağı üzere cisimlerin rengi ışık emiliminden gelir. Yapılan fiziksel araştırmalar ışığın madde içindeki elektronlar tarafından emildiğini göstermektedir.

Doğadaki bütün maddelerin rengi organik, inorganik ve fiziksel kökenlidir. Tekstil boyalarının çoğu organiktir ve hayvan ve bitkilerden elde edilir. Seramik, emaye, cam, ve taşlara renk veren maddelerin ise hemen hepsi inorganik maddelerdir. Soyut renklere gelince bunlar ışığın dağılma, yansıma ve kırılma gibi fiziksel efektleriyle elde edilen renklerdir. Gerçekte renkli bir madde yoktur. Örneğin; gökyüzü ve gün batımı renkleri, birçok böcek kanadı ve kuş tüylerinin parlak mavi, yeşil ve mor renkleri ışığın fiziksel efektlerine göre değişir.

Cisim renklerinin değişiyormuş gibi görünmesi başlıca iki olayın etkisine bağlıdır:

1. Işık değişiklikleri
2. Uzaklık ve yakınlık

Çevremize baktığımızda havanın mavi, ağacın yeşil olduğunu, bunların ne zaman olursa olsun, hangi ışık şartları içinde bulunursa bulunsun, kendi renklerini kaybetmeyeceklerini biliriz. Gerçekten cisimler renklerini muhafaza eder fakat lokal renkleri, atmosferin yani havanın değişikliğine uyarak gözümüze değişir gibi görünür. Cisimlerin atmosferin içinde yer aldığı düşünülürse o cismin rengi, üzerine düşen sıcak ve soğuk ışınların etkisi altına girer.

Bir cisim uzaklaştıkça göz ile uzaklaşan cisim arasındaki hava tabakası çoğalır. Hava tabakaları arasında kalan cisim, sanki mavi bir perdenin arkasındaymış gibi görünür. Beyaz renk uzaklaştıkça mavileşir, kırmızı renk ise mor görünür.

3. Renkteki Fiziki Değişim Özellikleri

Bilgi Notu

Ana renkler; sarı, kırmızı, mavi ikiye ikiye karıştırılırsa turuncu, yeşil ve mor yani ara renkler oluşur. Ana renklerle ara renkler kendi aralarında ikiye ikiye karıştırılırsa üçüncü dereceden ara renkler oluşur. Bu renklere siyah, beyaz ve griler katarak sarıların, kırmızılarının, mavilerin aile serisi meydana getirilir. Bu suretle birbirine uygun düşecek pek çok değişik ton elde edilir. Renklerin karışımını ana prensiplere bağlamak kolaydır. Kırmızı, kahverengi yeşil, mavi ve mor renk ailesi ile nötr renklerin tonlarını bulmak kolaydır. Bunun için kromatik daire üzerinde renklerin yeri iyi bilinmelidir. Karıştırılarak sonsuz sayıda renk elde edilebilir.

Üç ana renk (kırmızı, mavi ve sarı) karıştırılırsa akromatizm denilen bir renksizlik ortaya çıkar. Bu üç ana renkten biri karışımda fazla olursa nötr renksizlik o renge benzer ve bu metot yardımıyla kırmızı, mavi ve sarının pek çok tonu elde edilebilir.

Kırmızı ile sarı boyanın karışımı turuncuyu, kırmızı ile mavinin karışımı mor rengi verir. Sarı ile mavi boyaların karışımı yeşili verir. Fakat hangi kırmızıyı hangi sarı veya maviyle kullanmak gerektiği bilinmelidir. Özellikle aralarında kolayca birleşip ve istenen sonucu verebilecek boyalar seçilmelidir. Alüminyumlu boyalar, kobalt kadmiyum ve nikelli boya renklerle birleşir. Krom ve demirli olanlar kullanışı en zor olanlardır. Toprak ve mineralli boya renkleri güzel etkilere sahiptir, ışığa dayanıklıdır.

Kromatik daireye göre yeşil mor, sağ ve solundaki komşu renklerle mavi, sağ ve solundaki komşu renklerle karıştırılmalıdır. Karışım, renklerin kuvvetini ve rengini korur. Tek başına kullanılan boya rengi, azami boya haddine sahiptir. Eğer iki renk karıştırılıp saf bir boya etkisi elde edilirse onu söndürmek, şiddetini azaltmak gerekir. Kırmızı, sağındaki turuncu tonla karıştırıldığı zaman istenen saf, kuvvetli ton elde edilir. Fakat bu ton, çok canlı olacağından ona zıt renginden biraz katarak söndürmek gerekir. Bir rengi veya birleşik renkleri söndürmek için zıt renklerinden faydalanmak gereklidir. Bu şekilde elde edileler, siyah eklenerek elde edilen tonlardan daha güzeldir.

Beyaz boya; renkleri aydınlatmaya, açmaya yarar. Siyah, bütün renk ışınları etkilerinin yokluğudur. Bütün ışık demetlerinin doymuş hâlidir. Işığın olmadığı yerde siyah hâkimdir, o hâlde siyah renk değildir. Bundan dolayı siyah ve beyaza nötr denilmiştir. Beyaz ve siyahın karışımından meydana gelen renkler de tarafsız renklerdir. Siyah yanında bulunan bütün renklerin şiddetini artırır, daha canlı görünmelerini sağlar. Karıştırıldığı renkleri koyulaştırır ve yok eder; bütün renkleri donuklaştırır. Karışımlarda dozu dikkatlice ayarlanmalıdır.

Etkinlik

- Çalışmanızda kullanmak üzere bol miktarda yağlı boya kâğıdı alınız.
- Önce yağlı boyanızın içindeki ana renkleri ikiye ikiye karıştırarak ara renkleri elde ediniz.
- Ara renkleri kendi aralarında ikiye ikiye karıştırarak yeni renkler elde ediniz.
- Kullandığınız ana ve ara renkleri birer kez beyazla açarak yeni tonlar elde ediniz.
- Aynı işlemi siyah ve gri kullanarak tekrarlayınız.
- Boyamalarınızı yaparken renkleri istediğiniz miktar ve oranlarda karıştırarak kişisel renkler elde edebilirsiniz.
- Atölyenizdeki objelerle serbest düzenlemeler yaparak elde ettiğiniz renklerle boyayınız.
- Boyamanızı yaparken en fazla iki rengi karıştırarak armoni oluşturunuz.

Kullanılacak Malzemeler

yağlı boya kâğıtları, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

4. Renk Titreşim ve Enerjisinin İnsan Ruhuna Etkisi

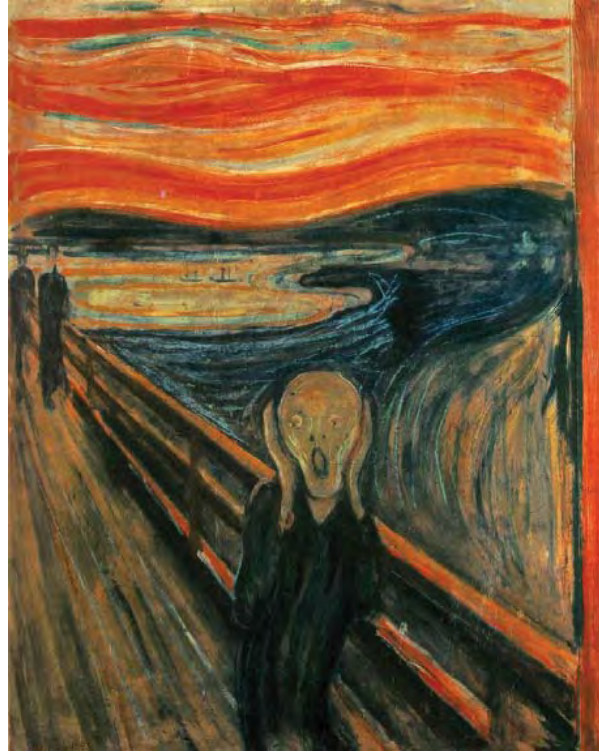
Hazırlık Çalışması

- Yaşadığınız çevrede, cadde ve sokaklarda en çok karşılaştığınız renkleri ve bu renklerin nerelerde kullanıldığını araştırınız. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- İnsan yüzünde oluşan korku, sevinç, heyecan gibi farklı durumları içeren fotoğraflar çekiniz. Fotoğrafları çalışmalarınızda kullanmak üzere dosyalayınız.

Etkinlik

Korku, Edvard Munch (Munch), Oslo Müzesi

Çığlık, Edvard Munch, Oslo Müzesi

- Verilen görselleri inceleyiniz.
- Görsellerin sizde bıraktığı etkiyi söyleyiniz.
- Bu etkileri uyandıran plastik anlatım unsurlarının neler olduğunu görsel üzerinde göstererek açıklayınız.

Bilgi Notu

Herkes kendi zevkine, yaşına, kültürüne göre bir beğeniyle renk tercihi yapar. Küçükken allı morlu giyinen bir hanım, yaşlanınca bu bana yakışmaz diye daha az renkli, koyu değerli, doymuşluğu fazla renklere tercihinin kaydırır. Buna karşılık köylerde yaşlı hanımların giysilerinde yine canlı renkler bulunur. Kimse kimseyi “Renkler ve zevkler tartışılmaz.” diye kınamaz. Beyaz, bazı ülkelerde matem rengidir. Bazı ülkelerin matem rengi ise siyahtır. Bu da kültürle ilgilidir.

Renklerin insanlar üzerinde farklı psikolojik etkileri vardır. Farklı ruh hâllerindeki insanlar başka başka renklerden hoşlanırlar. Gençlerin ve bazı etnik grupların parlak renklerden ve kuvvetli renk zıtlıklarından hoşlanması bu konuda verilebilecek önemli bir örnektir. Buna karşılık olgun insanlar ve gelişmiş memleketlerde yaşayanlar, grillerle doyurulmuş renklerden hoşlanabilir, pastel renkleri sevebilirler.

Renk ışıktır, renkli ışığın enerjisindeki canlılık ruhsal etkiye ve ruhsal algılamalara dönüşür. Nitekim tatma duyuları acıya, tatlıya, ekşiye; işitme duyuları hoş a giden ve gitmeyen seslere dönüşür. Renkler tahrik eder, sakinleştirir, iştah açar ya da kapatır. Renkler; sıcaklık, yakınlaşma ya da soğukluk, çekimserlik duygusu yaratır. Bunlar renklerin dinamiğidir. Bu yüzden sabah kalkınca giyilecek elbise seçiminde kumaş, desen ve modelinin yanında rengi de rol oynar.

Sıcak Renkler

Renk çemberindeki kırmızı bölgesinde (kırmızı, turuncu, sarı) sıcak renkler yoğundur. Bunlar, aktif ve tahrik edici renklerdir. Sıcak renkleri, kan basıncını artırır ve insanı cesaretlendirir. Çevreyle ilgilenmeye ve samimiyet hissi duymaya yönlendirir. Bu etkilerin oluşması, düşünme olgusu dışında, göz ve beyin arasında gerçekleşir. İnsanlar kırmızı ışık altında fazla kalırsa riske atılma, bahse girme ve kumar oynama eğilimini de artırabilir. Bu nedenle kırmızı neon ışıkları Las Vegas'ta fazlaca kullanılır. Sıcak renkleri genellikle hareketliliğin, canlılığın ve eğlencenin olduğu yerlerde kullanılır.

Soğuk Renkler

Renk çemberinin mavi-yeşil bölgesindeki renkleri soğuk renkleri dir. Soğuk renkleri, pasif ve sukûnet vericidir. İçe kapanıklığa sevk edicidir. Soğuk renkleri, tansiyon düşürücü etki yapar. Genelde sakinlik gerektiren hacimlerde kullanılır. Sıcak ve soğuk renkleri etkilerinde bunların açıklık ve koyuluğunun da rolü vardır. Açık renkleri; daha aktif, koyu renkleri daha pasif etki yapar. Soğuk renkleri, güneş alan bir odada olumlu etki yaparken almayan odalarda olumsuz etki gösterir.

Renklerin Fiziksel ve Ruhsal Etkileri

KIRMIZI

Sıcağı, yangını, yasakları, ölüm tehlikelerini hatırlatan; aşkı, ihtirası, canlılığı ve mücadeleyi simgeleyen kırmızı, renklerin en çekici ve güçlü olanıdır. Metabolizmayı harekete geçiren, kan basıncını artıran, iştah açan, eylemi tahrik ve teşvik eden bir renktir. Canlılık ve huzursuzluk doğurur. Araç trafiğinde geçişi durdurucu ve uyarıcı levhalarda, zehirli ilaç etiketlerinde, sıcak su ve sıcak hava tesisatının işaretlenmesinde, gece kulübü gibi eğlence yerlerinin aydınlatılmasında gizli ve acil olan yazıların damgalanmasında da kırmızı renk kullanılır.

PEMBE

Yumuşak huyluluğu kibarlığı ve dişiliği simgeler. Sukûnet veren ve gerginliği azaltan bir renktir. Pembe, hapishanelerde mahkûmların sakinleştirilmesi için eşya rengi olarak, şekerlemelerde, yatak odalarında, sabun ve deterjanlarda çok kullanılan bir renktir.

GRI

Gri, bulanıklığı ve kirliliği çağrıştırır. Yanında yer aldığı renklerin daha iyi algılanmasını sağlar. Olgunluk, rahatlık telkin eder. Ofis eşyalarında, mutfak ve banyolarda kullanılan bir renktir.

TURUNCU

Turuncu; güneşi, alevi, tehlikeli işleri, direnç ve iktidarı simgeler. Hareket ve canlılık doğuran, yaşama şevkini ve toplumsal ilişkileri artıran bir renktir. Tehlike belirten levhalarda, iş makinelerinin rengine turuncu kullanılır. Çocuk ve gençlerin eşya ve giysilerinde, ameliyat sonrası istirahat edilen odalarda, lokantalarda, duvar, eşya ve ışık rengi olarak kullanılır

SARI

Sarı, simgesel olarak güneş ışığını hatırlatır ve önemli noktalar için uyarıcı rol oynar. Renklerin en ışıklısı olduğu için uzaktan en kolay görülebilenidir. Dikkati toplamaya yardımcı olur. Metabolizmayı hızlandırır, fikir ve zekayı açar. Kapalı havalarda ışıktaki sarılığın eksikliği, insanları sıkar ve tembelleştirir. Parlak güneş ışığı ise canlılık doğurur. Bulaşıcı hastalıkları belirten levhalarda sarı renk yer alır. Metrolarda peron kenarlarındaki son yaklaşım çizgisinin rengi sarıdır. Trafik ışıklarında, yeşil ile kırmızının değişiminde dikkat çekmek amacıyla sarı kullanılır.

YEŞİL

Yeşil, doğanın yaygın rengi olarak tazelik ve sukûnetin simgesidir. Aynı zamanda verimliliği ve doğurganlığı da simgeler. Gözün en duyarlı olduğu renktir. Dinlendirir, huzur verir ve ümit vericidir. İnsan, en çok yeşil rengin değerlerini ayırt edebilmektedir. Trafikte, yangın çıkış levhalarında, ameliyathane giysilerinde, hastane duvarlarında, güneşe bakan odalarda açık değerler hâlinde yeşil renk kullanılır.

MAVİ

Mavi; suyu, gökyüzünü ve erkekliği simgeler. Kırmızıdan sonra en güçlü ikinci renktir. Düşünme ve karar verme yeteneğini artırır. Stresi azaltır ve tansiyonu düşürür. Mavi renkli taşların kan akışını yavaşlattığına inanılır bu yüzden nazar boncukları mavidir. Tesisatlarda, haritalarda, verimliliği artırmak için üretim yerlerinde, banyolarda, fazla güneş alan odalarda mavi renk kullanılır.

MOR

Mor; gücü, lüksü, duygusallığı ve ihtirası simgeler. Açık değerleri, gerginliği azaltır ve romantik duygular oluşturur. Koyu değerleri; hüznü verir, içe kapanıklığı simgeler. Geniş yüzeyler hâlinde kullanılırsa korku ve pişmanlık oluşturur. Eğlence yerlerinde ve giysilerde canlandırıcı bir renk olarak mor ve değerleri kullanılır.

KAHVERENGİ

Kahverengi; doğallığı, alçak gönüllülüğü, rahatlığı ve memnunluğu simgeler. Renklerin dengelenmesinde kullanılır. Açık kahverengi, samimiyet hissi doğurur; koyu kahverengi, araya mesafe koyar. Giysilerde, pastalarda en çok kullanılan renktir.

SIYAH

Siyah; resmiyet, matem, korku, ölüm ve üzüntünün simgesidir. Ciddiyet ve resmiyet telkin eder. Yanında yer alan renkler ortaya çıkarır. Modası geçmeyen bir renktir. Giysilerde, ev eşyalarında, mutfak ve banyolarda siyah kullanılır.

BEYAZ

Beyaz; saflığın, temizliğin, barışın ve tarafsızlığın simgesidir. Yüzeylerdeki dalgalanmaları, dokularda ayrıntıları en iyi gösteren renktir. Gelinlik, önlük, örtü, bayrak, ve mutfak eşyalarında sıkça kullanılan renk beyazdır.

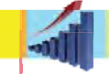
Etkinlik

- Daha önce dosyaladığınız; insan yüzünde oluşan korku, sevinç, heyecan gibi farklı durumları içeren fotoğraflardan bir tanesini seçiniz.
- Fotoğrafın desenini çiziniz.
- Çiziminizi yağlı boya tekniğini kullanarak boyayınız.
- Boyamanızı yaparken portrede anlatmaya çalıştığınız duyguya uygun renkleri seçerek kullanmaya özen gösteriniz.
- Aynı çalışmayı farklı duyguları anlatmak için tekrarlayınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- 1) Bir renk, başka bir rengin yanına konulduğunda o rengin tarafından hafifçe boyanır.
- 2) Gerçek renk, güneş ışığının atmosfere olarak geldiği zaman yansıyan renktir.
- 3) Doğadaki bütün maddelerin rengi,, vekökenlidir.

Aşağıdaki ifadelerin sonuna doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

- 1) Sıcak bir renk yanına bir soğuk renk konularak soğuklaştırılır. ()
- 2) Yan yana gelen iki sıcak renk birbirini karşılıklı olarak soğuklaştırır. ()
- 3) Yan yana gelen iki soğuk renk, zıtları ile karşılıklı olarak birbirini sıcaklaştırır. ()
- 4) Beyaz, üzerine düşen tüm ışınları emer. ()
- 5) Siyah, yanında bulunan renklerin şiddetini artırır. ()
- 6) Beyaz boya; renkleri aydınlatmaya, açmaya yarar. ()

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

- 1) Işığın prizmadan geçerek kırılmasıyla oluşan yedi rengin sıralaması, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Kırmızı, mavi, yeşil, sarı, mor, turuncu, lacivert
- B) Kırmızı, turuncu, sarı, mavi, yeşil, lacivert, mor
- C) Kırmızı, mavi, yeşil, turuncu, sarı, lacivert, mor
- D) Yeşil, mavi, mor, lacivert, sarı, turuncu, kırmızı
- E) Yeşil, mor, mavi, lacivert, kırmızı, sarı, turuncu

- 2) İnsan gözü elektromanyetik ışınların belli aralıkta dalga boyuna sahip olanların renklerini algılar. Aşağıdakilerden hangisi insan gözünün algıladığı aralıktır?

- A) 600-750 m
- B) 450-420 m
- C) 400-700 m
- D) 400-675 m
- E) 375-700m

ÖĞRENME ALANI RESİMDE KONU

1. ÜNİTE: PORTRE
2. ÜNİTE: RESİMDE ÇOKLU FİĞÜR
3. RESİMDE NESNE, FİĞÜR, MEKÂN İLİŞKİSİ

I. ÜNİTE: PORTRÉ

1. Yüz Anatomisini Araştırma
2. Yüzün Farklı Cephelerden Görünüşü
3. Yüzde Kişisel Özellikler
4. Oto Portreyi Tanıma

1. Yüz Anatomisini Araştırma

Hazırlık Çalışması

- İnsan başının kemik ve kas yapısını gösteren görsel örnekleri toplayarak dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Bir portrede oluşan tüm girinti ve çıkıntılara derinin altında bulunan kemik ve kasların sebep olduğunu biliyor musunuz?

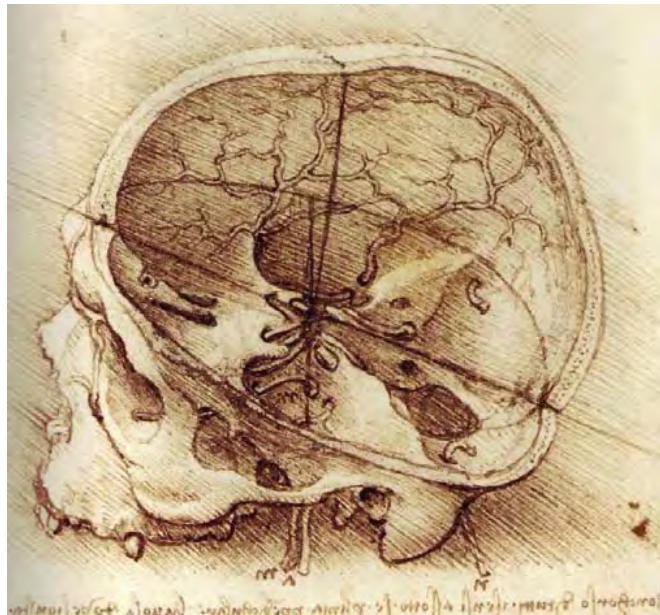
Bilgi Notu

Tıp bilimi ile ressamlar arasında her zaman yakın bir ilişki olmuştur, ikisi de insan bedeninin bilgisine ulaşmaya çalışmıştır.

Ressamlar, insan anatomisine eserlerinin gücünü, ifadesini artırmak ve derinleştirmek için ihtiyaç duymaktadır.

İnsan bedeninin araştırılmasına yönelik ilk çalışmalar, MÖ 2'de yapılmıştır. Bu dönemden Rönesans'a kadar başka bir araştırmanın izine rastlanamamıştır. Leonardo da Vinci, insan bedenini anatomisi üstüne kapsamlı çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar, günümüzde de anatomik araştırmanın temel kuralları arasında yer almaktadır.

Aşağıda Leonardo da Vinci'nin insan başının kemik yapısıyla ilgili yaptığı incelemelerden iki örnek verilmiştir.

İnsan Başının Kemik Yapısı

- İnsan başında bulunan kemik ve kaslar yüzeydeki şekli belirler.
- Her bir yüz mimiği, küçüklü büyüklü kemik ve kasların kombinasyonu ile oluşur. Kafatası; alın, art kafa kemiği, yan kafa kemiği, şakak, kalbur kemikleri ve temel kemiklerden oluşur.
- Yüzde bulunan kemikler ise elmacık kemiği, burun kemikleri, alt ve üst çene kemikleridir.
- Elmacık kemikleri göz boşluğunun hemen altında ve üst çene kemiğinin üstünde dışarıya doğru çıkıktır. Elmacık kemiği, arkaya doğru uzanarak elmacık kemerini oluşturur. Bütün bu yüzeyin et ve deri ile kaplı olması yağ miktarının kalınlığına göre bu kemiğinin algılanmasını etkiler. Zayıf bir yüzde, elmacık kemiğinin biçim ve büyüklüğü rahatlıkla algılanabilir.
- Burun kemikleri, birbirine eş iki parçadan oluşur. Yüzün tam ortasında birleşerek burun kemerini oluşturur. Bu kemiklerin altındaki bölüm, kıkırdaktan meydana gelir. Kıkırdak doku, burnun hareketini kolaylaştırır. Bu kemik ve kıkırdak yapı, burnun biçimini belirler.
- Üst çene kemiği, at nalına benzetilebilir. Alt kısmında dişler yer alır. Üst çene kemiği kafatasına bağlı olduğu için kendi başına hareket edemez.
- Alt çene kemiği, bağımsız hareket eden tek parçadır. Bu kemiğe bağlı kaslar yardımıyla hareket sağlanır.

Etkinlik

İnsan başının kemik yapısına ait bilgilerin yer aldığı yukarıdaki metni okuyunuz.

- Metinde adı geçen kemikleri yukarıda verilen görseller üzerinde bulunuz.
- Yüzünüze dokunarak bu kemiklerin yerlerini ve biçimlerini tarif ediniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Notu

İnsan Başının Kas Yapısı

Baştaki kaslar iki gruba ayrılır:

Çiğneme kasları ve mimik kasları.

- Çiğneme kasları, çiğneme hareketini gerçekleştirir. Bunlar, şakak kasları ve çiğnetici kaslardır.
- Yüz ifadesini kontrol eden mimik kasları, yüzün hareketini kontrol ederek üzüntü, ağrı, gülme vb. eylemler nedeniyle oluşan kırışıklıkları yaratır. Bunlar alın, göz ve dudak çevresi kasları, gözün iç kenarından üst dudağa inen ve üst dudağı yukarı doğru kaldıran, ağız kenarından yanağa doğru ilerleyen üfletici kaslar, dudakların yanında bulunan güldürücü kaslar, ağız kenarından çene altına inen çene ucu kası, elmacık kemiğinin üstündeki ve kaştaki kaslardır. Bunlardan bazıları derinin hemen altında, bazıları da diğer kaslarla iç içe geçmiş durumdadır. Sözü edilen bu kaslar, çift olarak bulunur.

Etkinlik

- İnsan başının kas yapısına ait verilen bilgilerden hareketle tarif edilen kasları yukarıdaki görsel üzerinde bulmaya çalışınız.
- Yüzünüze dokunarak bu kasların yerlerini bulmaya çalışınız.
- Kemik ve kas yapısının öğrenilmesinde yapacağınız çalışmaların sanat eğitiminize ne gibi katkıları olabileceğini söyleyiniz.

Etkinlik

- Biyoloji laboratuvarınızda insan başının kemik ve kas yapısını gösteren dokümanlardan çizimler yapınız.
- Atölyenizde canlı modelden baş anatomisiyle ilgili farklı açılardan çizimler yapınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm boyutunda resim kâğıdı, resim kalem

2. Yüzün Farklı Cephelerden Görünüşü

Hazırlık Çalışması

- Farklı cephelerden yapılmış renkli portre örnekleri toplayarak dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Gördüğünüz her şeyin karikatürünü yani özgün özelliklerini yakalamalısınız.
Jean Auguste Domnigue Ingres (Engr)

Bilgi Notu

Fransız sanatçı Ingres'in portre ve figür çizimi üzerine verdiği bilgiler; bir öğrencisinin derslerde tuttuğu, yakınları tarafından sonradan bulunan notlarda yer almaktadır. Günümüzde de Ingres'in önerileri geçerliliğini korumaktadır.

- İyi bir sanatçı modelin düşüncelerine nüfuz etmelidir.
- Modelinizin benzersizliğini, eşsizliğini yakalayınız.
- Modelin en tipik (karakteristik) duruş pozunu araştırınız.
- Vücut, başın hareketlerini izlememelidir.
- Resme başlamadan önce ona dikkatle, derinlemesine bakıp onu tanıyınız.
- Dünyada birbirine tam olarak benzeyen iki kişi bulamazsınız. Bu nedenle her kişinin bireysel farklarını gösteriniz.
- Modelin karakteri, yüzündeki belirgin özellikleri ve kişiliği, ön çalışmada yakalanmalıdır.
- Çalışmakta olan bir sanatçı, resmini bitirene kadar daima uyanık bir gözlemci, tüm ayrıntılara önem veren bir kişi olmalıdır.
- Sırası geldiğinde gözleri çiziniz. Göz çizimini işin sonuna bırakmayınız.
- Çizimi tamamlamayı beklemeden bir yandan da resminizi boyamaya başlayınız.
- Karanlık alanlara da biraz hayat verin.
- Gözlerin ilk yakaladığı renk, beyaz değildir; orta tonlar, koyu gölgelerdir.
- Detaylar çok göz alır, onları biraz örtmek gerekir.
- Gölgelemin, orta tonların ve ışıklı alanların sınırlarına, nerede başlayıp nerede bittiğine dikkat ediniz.
- Resmin havasını bozabileceği için çok fazla yeri vurgulamaktan kaçınınız.
- Kadın portreleri olabildiğince ışıklı ve aydınlık olmayı gerektirir.
- Figüre canlılık kazandırınız.
- Sürekli olarak gözlemleyiniz, ilişki kurunuz ve kıyaslayınız.

Etkinlik

- Okuduğunuz metinden hareketle Ingres'in önerilerinin neden -sonuç ilişkisini tartışınız

Bilgi Notu

Portre belli kişi veya kişilerin sanat malzemeleriyle (heykel malzemesi, boya, grafik ya da desen] yapılan resmidir.

İnsanın önemli sorunlarından biri de geleceğe kalmak, kendisini ardından gelenlere bırakmak olmuştur. Bu da kişilerin portrelerini yaptırma ihtiyacını doğurmuş buna resmî gereksinimler de eklenmiştir. Krallar, yöneticiler, iktidar sahipleri vb. portrelerini yaptırarak varlıklarını sonsuzlaştırmayı amaçlamışlardır. Rönesans Dönemi, portrenin kaynağını oluşturur.

Eski Mısır ve Uzak Doğu sanatlarında da portrecilik görülmektedir. Fakat buna Rönesans'ın aydınlanma ve gerçeği arama çabası eklenmiştir.

Portre çalışmalarında insan başının konstrüksiyonuna önem vermek gerekir. Müzelere giderek buralarda sergilenen resimleri incelemek, usta ressamların portre sorununu nasıl çözmeye çalıştıklarını görmek ve bu resimlerden kopya çalışmaları yapmak önemlidir.

Etkinlik

Charles Godefroy (Godiffo)'un Portresi, Chardin, Louvre Müzesi, Paris

Kardinalin Portresi, El Greco, Metropolitan Müzesi, New York

Yukarıda sanat tarihinin bazı dönemlerinden portre örnekleri verilmiştir.

- Portrelerde yer alan kişilerin karakter ve kimlikleriyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- İfade ve karakterlerin anlatılmasında sanatçının çabalarıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
- Bu portrelerin önemli olmalarının sebebi, portresi yapılan kişiye benzemeleri mi, yoksa taşıdıkları sanatsal değer midir? Niçin?

Kadın Portresi, Velasquez, Berlin Resim Galerisi, Almanya

Bayan Bermúezné Képmása (Bermüsizni Kipmeza), Goya, Szepmuveseti (Sepmuvezeti) Müzesi, Budapeşte

Etkinlik

Flütlü Çocuk, Frans Hals, Berlin Resim Galerisi, Almanya

Pipolu Adam, Gustave Courbet, Büyük Montpellier (Monpilye) Müzesi

Sanat tarihinin farklı dönemlerinden portre örnekleri verilmiştir.

- Modellerin duruş açıları ve bu açılara bağlı olarak yüzlerde oluşan anatomi değişimlerini inceleyerek düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Açık ve koyu alanların portrelerin ifadelerine katkısıyla ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Yüzlerde oluşturulan girinti ve çıkıntıları renk kullanımı açısından inceleyerek bulgularınızı söyleyiniz. Verilen görselleri İngres'ın öğrencilerine önerileri bölümündeki bilgilerle karşılaştırarak çıkarımlarda bulununuz.

Öz Portre, Rembrandt, Münih, Almanya

Papa X. Innocent (İnosint), Doria Galerisi, Roma

Etkinlik

- Atölyenizde canlı modelden portre çalışmaları yapınız.
- Modelin yüzünü farklı konumlandırarak çalışma sayısını artırınız.

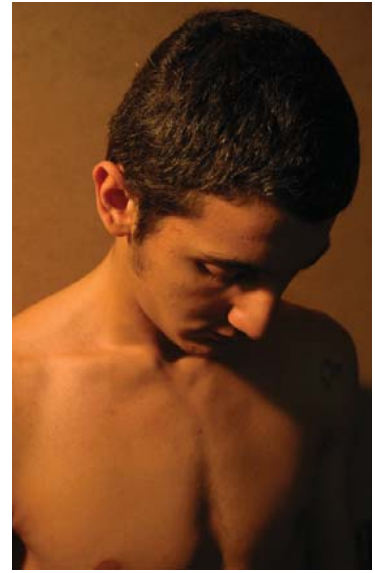
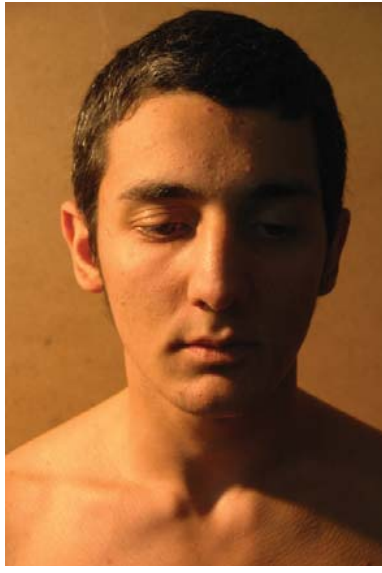
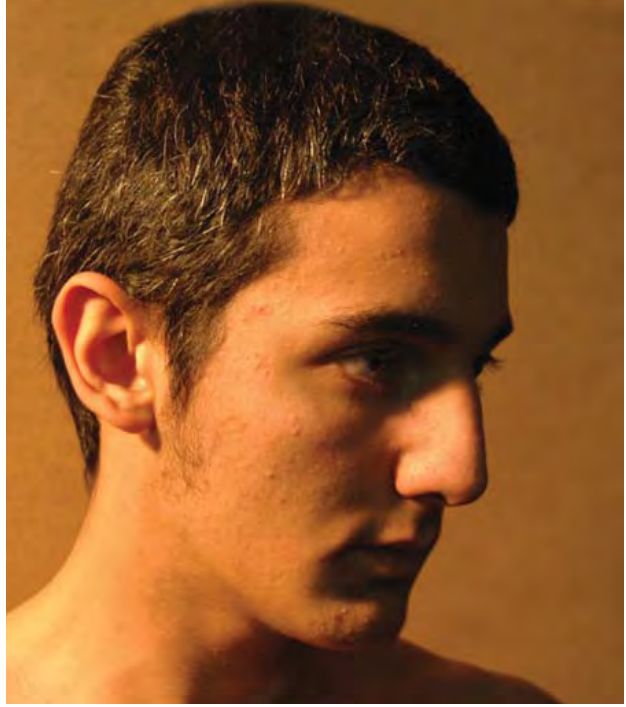

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Etkinlik

- Yukarıda verilen yüzün farklı açılardan görsellerini inceleyiniz.
- Açı farklılığının yüz anatomisinde oluşturduğu farklılıklar nelerdir?
- Atölyenizde canlı modelle farklı açılardan portre çalışmaları yapınız.

Kullanılacak Malzemeler

50x70 cm resim kâğıdı, resim kalemi

3. Yüzde Kişisel Özellikler

Hazırlık Çalışması

- Ailenizden ve çevrenizden farklı yüz karakterlerine sahip kişilerin fotoğraflarını çekerek inceleyiniz. Fotoğraflara bakarak karakterler arasındaki fiziksel özellikleri ayırt ediniz.

Dikkat Çekme

- Her yaş grubunun kişisel özelliklerini ve tipik olan duruş biçimlerini araştırınız ve inceleyiniz.
Jean Auguste Domnigue İngres

Etkinlik

Alti Hizmetkârın Portresi, William Hogart, Tate Galeri, Londra

Yukarıda verilen görseli inceleyiniz.

- Resimde yer alan kişilerin karakterleriyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Kişilerin yaşını tahmin ediniz.
- Kişilerin yaşlarıyla fiziki görünüşleri arasındaki ilişkiyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- William Hogart, karakterlerin yaş farklarını nasıl ifade etmiştir?
- Çocuk, kadın, erkek ve yaşlı yüzlerinin fiziki özelliklerinin renkle nasıl ifade edildiğiyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.

Bilgi Notu

Yeni doğmuş bir çocuğun gözleri ve kafatası buruna, ağza ve çeneye oranla daha büyüktür; çene kemikleri ile dişler oluştuktan sonra yüz uzar ve alın daha ileri çıkar. Gözler iridir, burun küçük ve yukarı kalkıktır, çene kemikleri gelişmemiştir. Yüz, yandan kareye yakın bir görünümde-dir.

Kadınlarda erkeklere oranla yüz, biraz daha küçük, gözler daha büyük, kaşlar ise yüksek ve kavislidir. Burun ve ağız daha küçüktür, çene yuvarlaktır. Kadın yüzü; yumuşak hatlardan ve yuvarlak biçimlerden oluşur. Erkek yüzü daha keskin ve köşelidir. İleri yaşlarda yüzdeki yağ oranı azalır, deri kırışır ve yüzün biçimi tamamıyla kemik yapısı tarafından belirlenir. Saçlar azalır, kemikli geniş bir alın görüntüsü oluşur. Şakaklardaki kemik yapısı daha belirginleşir, damarlar görünmeye başlar. Göz çukuru ve genel olarak gözün kendisi daha çok çöker ve gözün üstündeki kemikler belirginleşir. Göz çevrelerinde torbalar ve kırışıklıklar oluşur. Yanaklar sarktıkça elmacık kemikleri iyice belirgin hâle gelir. Burun kemeri belirginleşir, dudaklar incelir. Çene ve boyunda sarkmalar meydana gelir. Sözü edilen tüm bu özellikler, kişiden kişiye değişiklik gösterir.

Etkinlik

Rembrandt'ın Babası, Rembrandt, Özel Koleksiyon

Kız Portresi, Rubens

Eldivenli Genç Adam, Frans Hals, Hermitage Müzesi, Rusya

111. sayfadaki bilgi notunu okuyunuz.

- 111 ve 112. sayfalarda verilen görsellerle bilgileri karşılaştırarak düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Portre çalışmalarında, bu bilgileri kullanmanın çalışmalarınıza etkisiyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Atölyenizde farklı modellerden portre çalışmaları yapınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Mme Récamier (Rekamiye)'nin Portresi (ayrıntı), David, Louvre Müzesi, Paris

4. Oto Portreyi Tanıma

Hazırlık Çalışması

- Sanat tarihinden öz portre örnekleri araştırarak dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Öz portrenin ilk örneklerinin Rembrandt ve Leonardo da Vinci'nin kendi yüz ifadelerini desen olarak çizmeleriyle başladığını biliyor musunuz?

Bilgi Notu

- Öz portre, sanatçının kendi yüzünü resimlemesidir. Özellikle Rönesans Döneminde Rembrandt ve Leonardo da Vinci'nin kendi yüz ifadelerini desen olarak çizmeleri bir anlamda oto portre resminin ilk örneklerini oluşturmaktadır. Ressamların kendi yüz ifadelerini, ruh hâllerini iki boyutlu yüzey üzerine yansıtmaları aynı zamanda bir resim geleneğidir. Günümüzde de birçok ressam öz portrelerini yaparak bu geleneği devam ettirmektedir.

Etkinlik

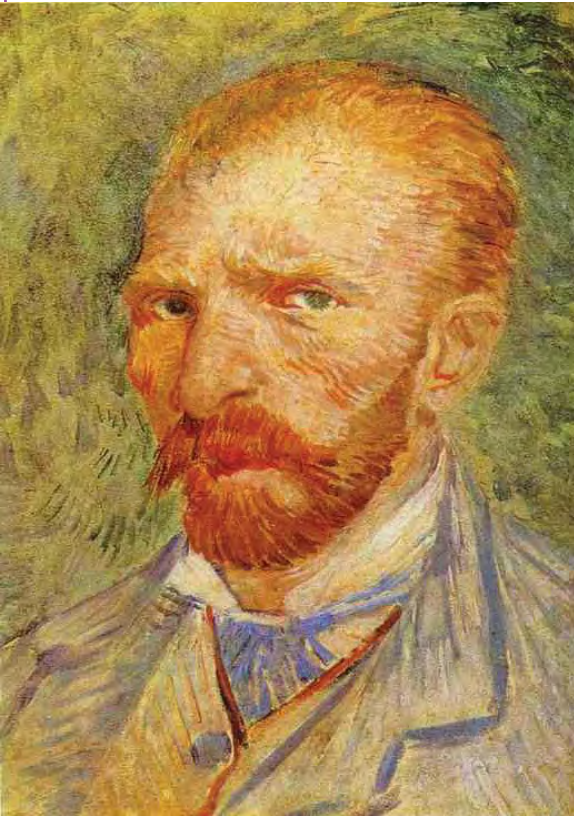
Arkadaşı ile Kendisi, Rafaello, Louvre Müzesi, Paris

Öz Portre, Rubens, Viyana Müzesi, Avusturya

Öz Portre, Rembrandt, Viyana Müzesi, Avusturya

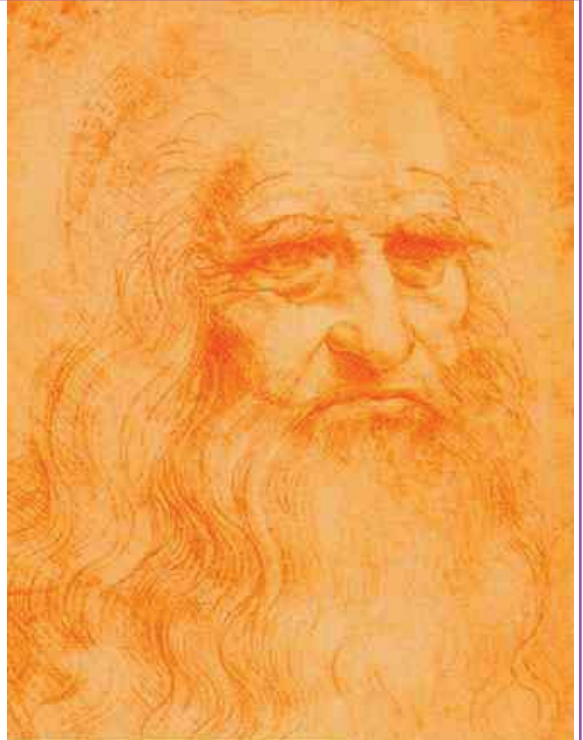
Öz Portre, Van Gogh, Rijks Müzesi, Hollanda

Öz Portre (Mavi Dönem), Picasso

Öz Portre Velasquez, Uffizi Galerisi, İtalya

Öz Portre, Da Vinci, Torino, İtalya

113, 114, 115. sayfalarda sanat tarihinin bazı dönemlerinden önemli sanatçıların öz portre çalışmaları verilmiştir. İnceleyiniz.

- Portrelerdeki kişilerin ruh hâllerıyla ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Kişilerin karakterleriyle ilgili fikir yürütünüz.
- Sizce ressamların kendi portrelerini yapma sebebi neler olabilir?
- Ressamların genel olarak birçoğu yaşamının son dönemlerinde daha çok öz portre yapmıştır. Bunun sebebi sizce ne olabilir?
- Öz portre yapmak, bir resim geleneği mi, yoksa ressamın kişisel bir tercihi midir? Niçin?

Öz Portre, Davit Pushkin (Puşkin), Moskova Güzel Sanatlar Müzesi, Rusya

Etkinlik

- Atölyenizde aynaya bakarak renkli öz portre çalışması yapınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

1. İnsan başının kemik ve kas yapısıyla ilgili bilgilerden aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
A) Alt çene kemiği bağımsız hareket eden tek parçadır.
B) Yüzde başlıca şu kemikler bulunur: elmacık kemiği, burun kemikleri, alt ve üst çene kemikleri.
C) Yüzde bulunan kasların her birinden iki adet bulunur.
D) Yüzdeki kaslar mimik kaslarından oluşur.
E) Burun kemiği iki parçadan oluşur.
2. Öz portre ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
A) Sanatçının kendi yüzünü resimlemesidir.
B) Sanat tarihindeki bütün ressamlar öz portrelerini yapmışlardır.
C) Baş, boy ve grup portresi gibi çeşitleri vardır.
D) Öz portrede en önemli unsur benzetme kaygısıdır.
E) Yüzün farklı açılardan resmedilmesi anlamına gelir.
3. Aşağıdaki dönemlerden hangisinde ilk öz portre örnekleri verilmiştir?
A) İzlenimcilik B) Kübizm C) Barok Dönem D) Rönesans E) Maniyerizm

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- 1), belli kişi veya kişilerin sanat malzemeleriyle (heykel malzemesi, boya, grafik ya da desen) yapılan resmidir.
- 2) sanatçının kendi yüzünü resimlemesidir.

Aşağıdaki ifadelerin sonuna doğruysa (D), yanlışsa (Y) yazınız.

- 1) Yeni doğan bir bebeğin gözleri ve kafatası; burun, ağız ve çeneye oranla daha küçüktür. ()
- 2) Kadınlarda erkeklere oranla yüz biraz daha küçük, gözler daha büyük, kaşlar ise yüksek ve kavislidir. ()
- 3) İnsan başında, çiğneme ve mimik kasları olmak üzere iki grup kas vardır. ()
- 4) İnsan bedeniyle ilgili ilk araştırmalar MÖ 2 yılında başlamıştır. ()

II. ÜNİTE: RESİMDE ÇOKLU FİĞÜR

1. Resimde İnsan Figürünün Özellikleri

2. Birden Fazla Figürü Bir Mekânda Leke Değerleri İle Resim Yüzeyinde Kompoze Etme

1. Resimde İnsan Figürünün Özellikleri

Hazırlık Çalışması

- Biyoloji öğretmeninizin yardımıyla insan anatomisiyle ilgili bilgi ve görseller toplayarak dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- İyi bir ressamın resmedeceği iki temel konu vardır: İnsan bedeni ve ruhunun amacı. Birincisi kolaydır ancak ikincisi zordur. Çünkü bunu uzuvların duruş ve hareketiyle tasvir etmek zordur.

Leonardo da Vinci

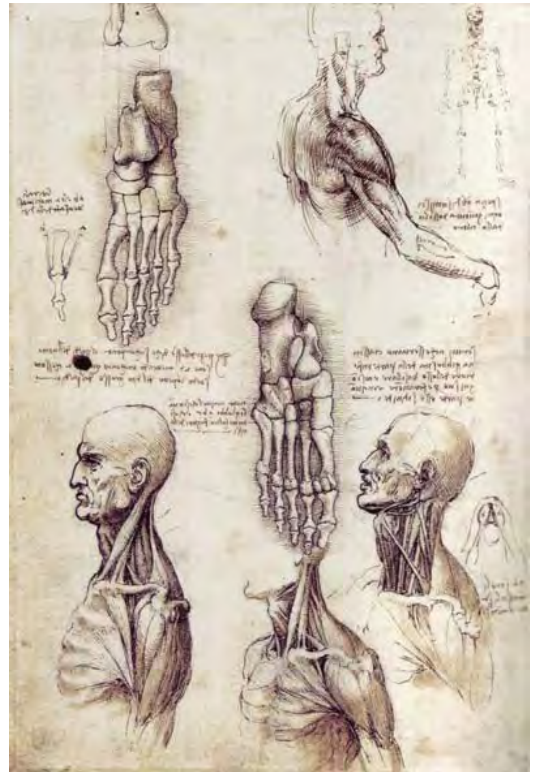
Bilgi Notu

Anatomik Yapı

İnsan bedenini hareket ettiren sistemin, mekanik güçle oluşmasının ötesinde gerçekten bunun ne anlama geldiğini sorgulamak önemlidir.

Bedenin yüzeyine etki eden kemik ve kasların bedende nasıl yer aldığı ve işlevlerinin ne olduğu bilgisi ressam için önemlidir. Anatomi bilgisine sahip olmak, formun doğru olarak ifade edilmesini sağlar.

İnsan bedeninin ilk teşhiri, MÖ 2'de Erasistratus ve Herophilus tarafından ortaya konulmuştur. Bundan sonra, bedenin işleyişine dair başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Orta Çağ inancının insan bedeninin incelenmesine yönelik yasaklarının yerini İtalyan Rönesansı'yla bedenin, kusursuzluğun bir yansıması olduğu ve bu güzelliğin yüceltilmesi düşüncesi almıştır. Her anlamda aydınlanma çağı olan Rönesans'ta birçok sanatçı anatomik araştırmalar yapmıştır. Bunlardan en önemlisi kuşkusuz Leonardo da Vinci'dir. İnsan bedeni anatomisi üstüne kapsamlı çalışmaları, çağının ilerisinde hatta günümüzde bile anatominin temel kuralları arasında yer almaktadır.

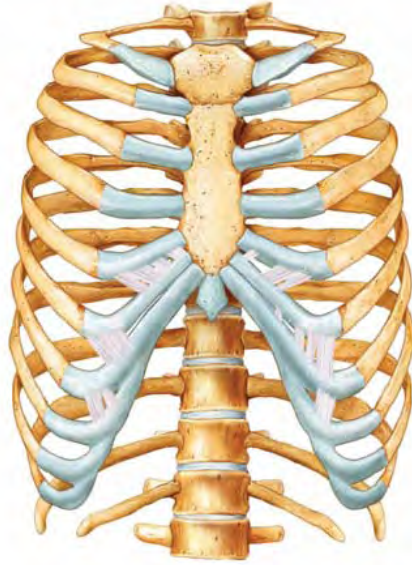

Bedenin oranları da tarihte araştırma konusu olmuştur. En eski orantı kuralları Mısır medeniyetine aittir. Antik Yunan'da beden, yedi buçuk kafa olarak formüle edilmiştir.

Leonardo da Vinci ile aynı dönemde yaşayan Alman sanatçı Albrecht Dürer, beden oranıyla ilgili iki ciltlik bir kitap hazırlamıştır.

İnsan Bedeninin Kemik Yapısı

İnsan bedeninde birbirinden ayrı, iki yüzden fazla kemik vardır. Her bir kemik, belirli bir işlevi yerine getirir ve çevresindeki diğer kemik, kas ve organlarla bir sistem içindedir. İskeletin asıl işlevi, destek sağlamak ve bedeni korumaktır. Kaslar için kaldıraç işlevi gören belirli kemikler menteşe şeklinde tutturulmuştur. Böylece kasların işlevlerini verimli biçimde yerine getirmesi ve rahatça hareket etmesini sağlar. Kasık bölgesinde bulunan uyluk kemiği bunun en iyi örneğidir. Bu kemik; ayakta durma, yürüme vb. eylemlerin oluşumunu sağlar. Kafatası; beyni, göğüs kafesi; kalp, karaciğer ve akciğerler gibi organların korunmasını sağlar. Kaburga, yay gibi kavisli bir dizi kemikten oluşur. Kaburga kemikleri; sırta omurgaya, önde de göğüs kemiğine bağlanır.

Leğen kemiği üst bedeni alt bedenden ayırır. Bu bölgede bulunan kemikler kas ve sinir hareketi için bir kavşak görevi yapar. Aynı zamanda gövdeye destek vererek geniş bir hareket çeşitliliği sağlar.

Bazı kemikler küçüktür ve sıkı sıkı kümelmiştir, bu durum darbe kuvvetini azaltarak hareketin çeşitliliğini artırır. El ve Ayak kemikleri buna örnek verilebilir.

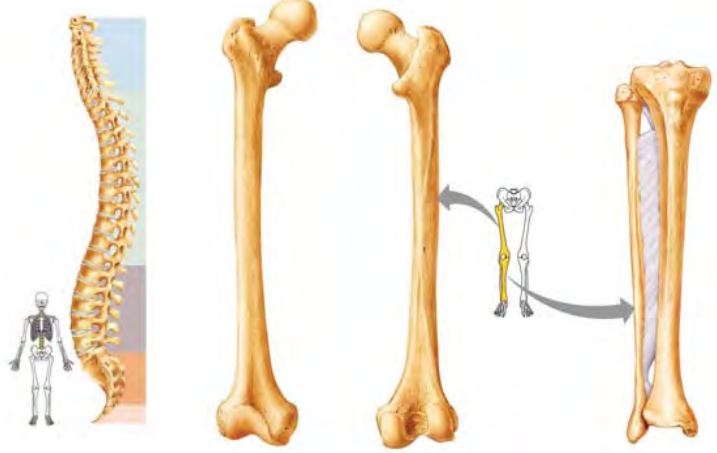
Kol kemiği, kolun üst bölümündeki tek kemiktir. Omuzdan başlayarak dirsekte biter. Köprücük kemiği, kürek kemiği ve kol kemiği birbirine eklemlerle bağlıdır. Kolun veya omzun hareketinde bu kemikler birlikte hareket eder. Köprücük kemiği, göğüs kemiğine eklemlerle bağlıdır; kürek kemiği ise köprücük kemiğine bir eklemlerle bağlıdır. Kol kemiği de kürek kemiğine bir eklemlerle bağlıdır. Ön kol ise iç ve dış kemiklerden oluşur. Bu kemikler birlikte hareket eder. Ön kol kemikleri birbirine paralel konumdadır, elin döndürülmesiyle kemikler de çapraz hâle gelir.

Kas, deri ve yağ kitlesinin altında bulunan kemikler, vücudun bazı bölgelerinde belirgin bir şekilde hissedilir. Bedenin bu noktaları, figür çalışmalarında anahtar niteliği taşır.

Bedendeki en karmaşık ve uzun kemik dizisi omurilikte yer alır. Omurga aksisi, birinci omur, yedi boyun omuru, on iki göğüs omuru, kuyruk sokumu kemiği ve koksiksten meydana gelir. Omurga ve kafatası beden boyunca dolanan sinir sisteminin idare merkezini oluşturarak birlikte çalışır.

Vücudumuzda en uzun ve hacimli kemik uyluk kemiğidir. Ucundaki topuz gibi yuvarlak parçayla leğen kemiğine bağlıdır. Bir tarafa yüklendiğimizde vücudun yükü onun üstüne biner. Silindirik biçiminde hafif eğimli uzanarak diz kapağıyla birleştiği yerde genişler, dizin iki yanında oluşan çıkıntıları meydana getirir. Bacağın alt bölgesinde bulunan kaval ve baldır kemikleriyle birleşir.

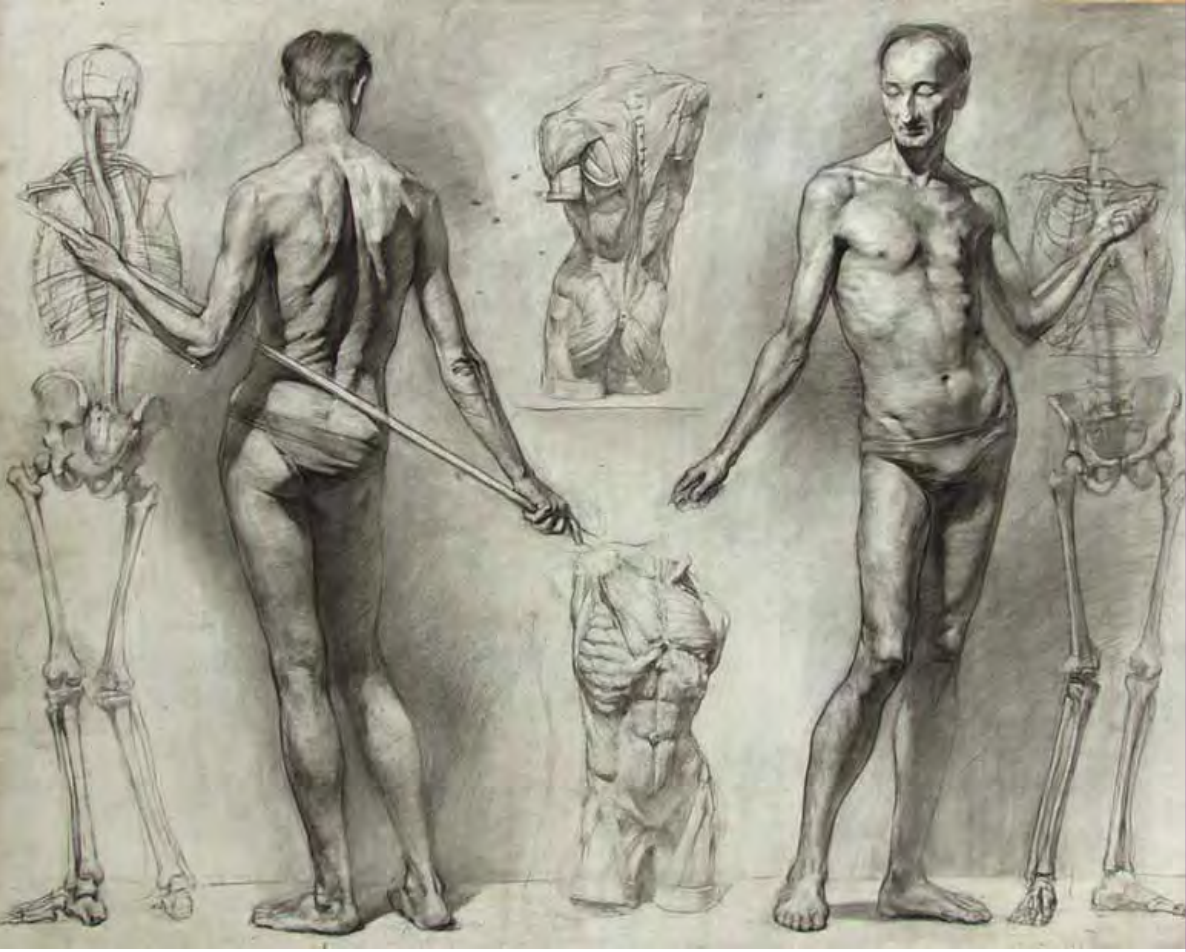
Etkinlik

- İnsan bedeninin kemik yapısıyla ilgili verilen bilgilerden hareketle yukarıdaki görseller üzerinde bu kemiklerin yerlerini bulunuz.
- Bu kemiklerin vücudunuzun nerelerinde bulunduğunu dokunarak bulunuz ve biçimlerini tarif ediniz.

Etkinlik

Öğrenci Çalışması, St. Petersburg, Rusya

- İnsan bedeninin kemik yapısıyla ilgili bilgileri göz önünde bulundurarak üstte verilen görseli inceleyiniz.
- Kemik yapısının yüzeye olan etkisiyle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- İskelet yapısının öğrenilmesinin figür bilginize katkısıyla ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- İskelet yapısıyla ilgili çizimler yapınız.

Bilgi Notu

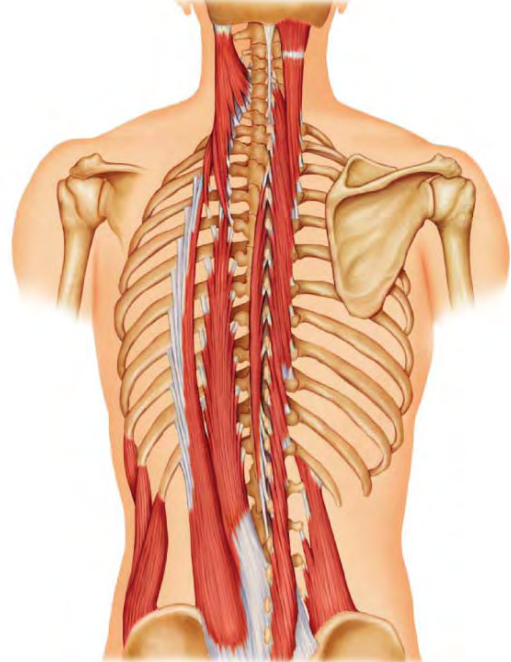
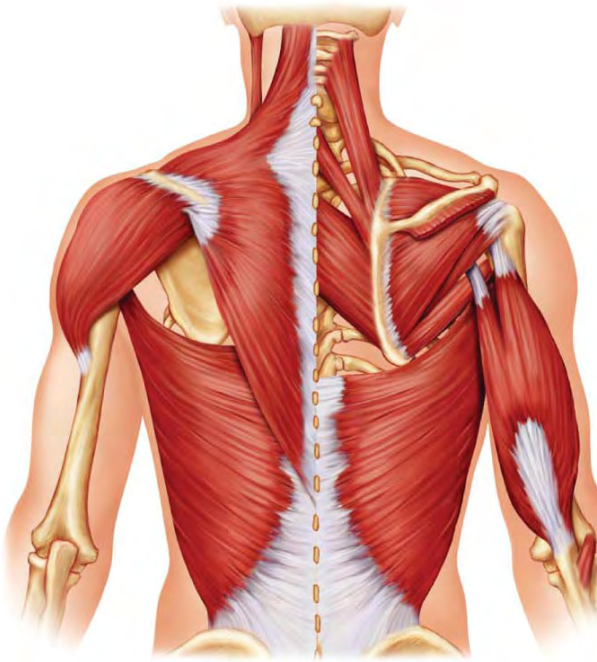
İnsan Bedeninin Kas Yapısı

Kaslar; kemikten kemiğe, kemikten kasa ya da kastan kasa bağlı olabilir. Kasların ana işlevi insan bedenini hareket ettirmektir. Kas ve kas hücrelerinin tek mümkün hareketi kasılmadır. Hareket kasılma sonrası oluşur. Bir kas, yerine getirilecek görev için gerekli olan güce tepki verir. Bir kas, hareket yaratmak için neredeyse boyutunun yarısı kadar kasılabilir. Bu kasılma her zaman daha oynak (eklenti) bir noktadan, sabit bir noktaya doğru hareketle sonuçlanır. Kas; gövde ve daha sert, sabit bir bölüm olan tendondan (kas lifi) oluşur.

Kasların görünüşü kadar üslendiği görev de çizim için önemlidir. Belirli bir kastan ya da işlevin gerektirdiği kuvvete bağlı olarak kemiklere göre tendonun şekli ve bağlantı biçimi farklılık gösterir. Daha fazla kuvvet gerektiğinde tendon, yassı-tendon diye adlandırılan düz geniş bir şekil alır. İnsan bedeninde bulunan kasların hepsini bir resim öğrencisinin bilmesine gerek yoktur. Daha çok yüzeydeki formu etkileyen kaslar incelenmelidir.

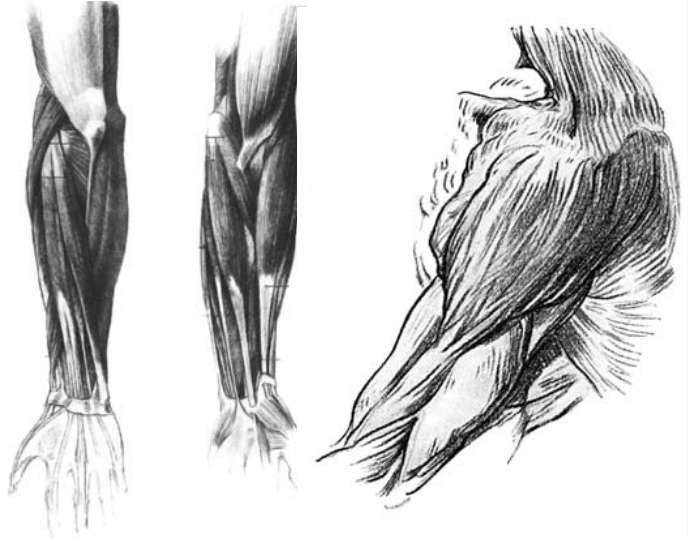
Sırttaki kaslar omurga boyunca omurgayı sararak uzanır. Bu kasların asıl görevi kaldırma gövdenin çevrilmesi ve gövdeyi dik düzgün tutmaktır. Omurganın her iki tarafında yüzeyden görünebilir.

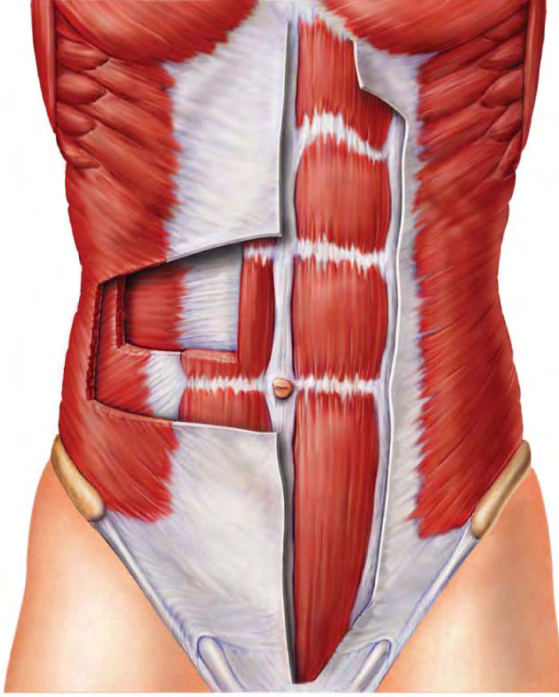
Göğüste iki ana kas yer alır (pektoralis minör, pektoralis majör). Bu iki kas köprücük ve göğüs kemiğine bağlıdır. Bu kasların asıl görevi, kolu bedene doğru getirmek ve direnç uygulandığında esnemesini sağlamaktır. Kol kemiğine eklemelenmesi kolun hareket kabiliyetini genişletir. Eklemleendiği bölüm kıvrımlıdır. Kol kaldırıldığında kıvrımlı olan bu bağ çözülerek daha çok uzatılmasını sağlar

Göğüs kasları, kürek kemiğindeki kaslara ve üçüncü, dördüncü ve beşinci kaburgalara bağlıdır. Kolun uzatılması ve omzun öne doğru itilmesini arttırmada göğüs kaslarının önemli bir rolü vardır. Üst gövdenin yanı boyunca kaburgaları takip eden kaslar (serratus anterior) uzanır. Bunlar üstteki dokuz kaburgaya bağlıdır ve kürek kemiğinin içine doğru girinti yapmıştır. Bu kısa kaslar itme, yumruklama gibi eylemleri sağlar.

Üst kolda üç ana kas (deltoid, pazu ve triceps) vardır. Bu kaslar, kaldırma ve çekme gibi eylemleri yapar. Üst koldaki üç ana kastan her birinin farklı işlevleri vardır. Birincisi kolun bükülmesini, ikincisi uzanmasını, üçüncüsü de kolun kaldırılmasını sağlar. Alt kolda ise elin kavrayışını kontrol eden kaslar vardır. Bu kasların ele uzanan uzun tendonları vardır. Kaslar, alt kolun üst bölgesinde toplanmıştır.

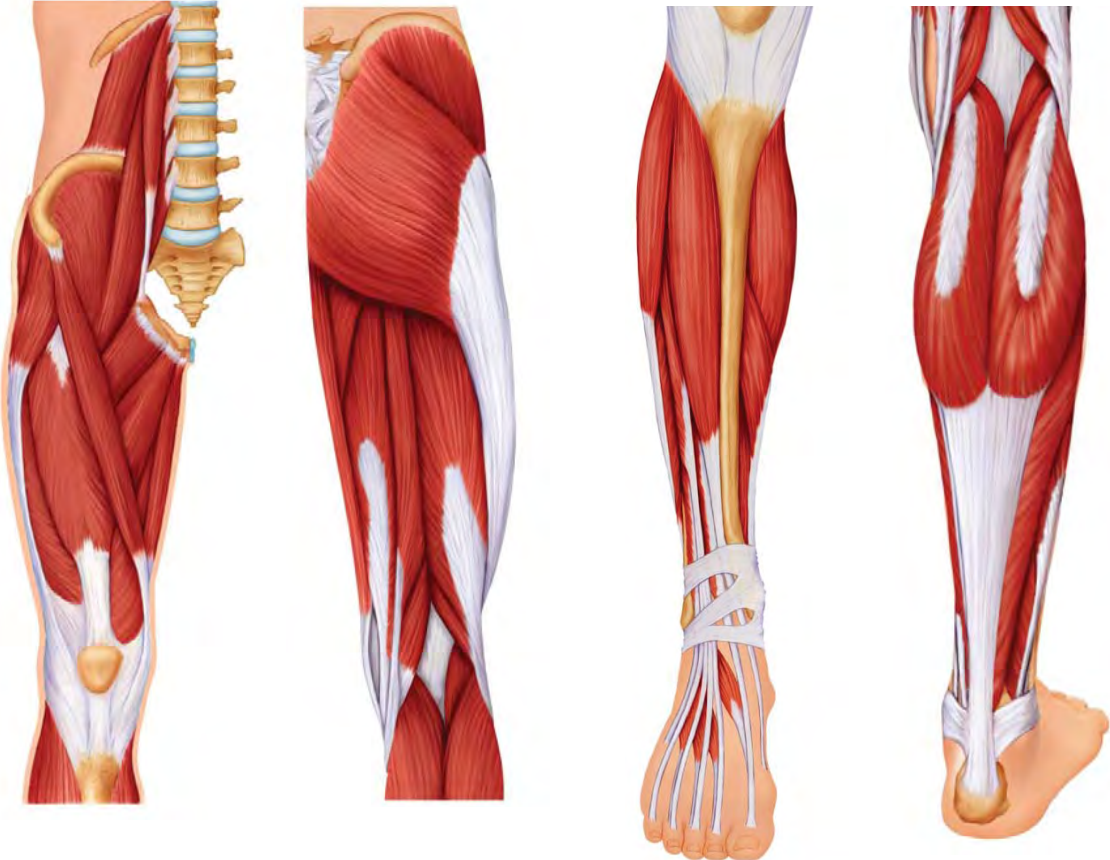

Karında sekizli kutucuk (rektus) denilen kaslar yer alır. Bunlar gövdeyi bacağı doğru çeker, ikişerli şeritler hâlinde leğen kemiğine kadar uzanır. Bu şeritler arasında dikine bir çizgi oluşur. Bu çizginin her iki tarafında bulunan kaslar, gövdeyi çevirme ve öne doğru bükme işlevi görür. Bu kaslar karnın her iki tarafında katmanlar oluşturur. Göğüs kafesiyle alt karnın üst çıkıntısını birbirine bağlar.

Kalça kasları en geniş ve bedendeki en güçlü kaslardır. Yürümek, koşmak, inmek, çıkmak gibi hareketleri gerçekleştirir.

Üst bacakta iki ana kas (guadriceps ve hamstrings) bulunur. İlk kas, üç parçadan oluşur, bacağın ön tarafı boyunca uzanır ve bacağı kaldırmak, döndürmek gibi işlevleri vardır. Üç parçadan oluşan ikinci kas ise birlikte hareket ederek alt bacağı bedene doğru çeker. Bunlar, bacak yüzeyinde kalçayla diz arkasında uzanan güçlü kablolar gibi görünür.

Bacağın ön kısmında emniyet kemeri gibi çapraz uzanan bir başka kas daha vardır. Dizi bükme ve uylukları döndürme gibi işlevleri vardır. Alt bacakta, deri altı boyunca bacağın önünde ve arkasında uzanan kaslar yer alır. Bu kaslar, bedenin dengesinin korunmasında ve öne doğru ilerlerken güç vererek ayağın hareketini desteklemekle görevlidir. Bu kaslar, topuk kemiğine güçlü bir tendonla bağlanır.

Etkinlik

- İnsan bedeninin kas yapısıyla ilgili bilgileri kullanarak verilen görseller üzerinde bu kasların yerlerini söyleyiniz.
- Biyoloji laboratuvarında bulunan insan anatomisi maketi üzerinde ders öğretmeninizle birlikte inceleme yapınız. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Kas yapısının öğrenilmesinin figür bilginize katkısı neler olabilir?
- Kas yapısıyla ilgili çizimler yapınız.

Kullanılacak Malzemeler

resim kalemi, resim kâğıdı

2. Birden Fazla Figürü Bir Mekânda Leke Değerleri ile Resim Yüzeyinde Kompoze Etme

Hazırlık Çalışması

- Sanat tarihinden tek ve çok figürlü kompozisyon örnekleri araştırarak dosyalayınız.
- Farklı iç ve dış mekânlardan kalabalık figür eskizleri çiziniz.
- Canlı modelden yapılmış yağlı boya görsellerine örnekler toplayarak dosyalayınız.

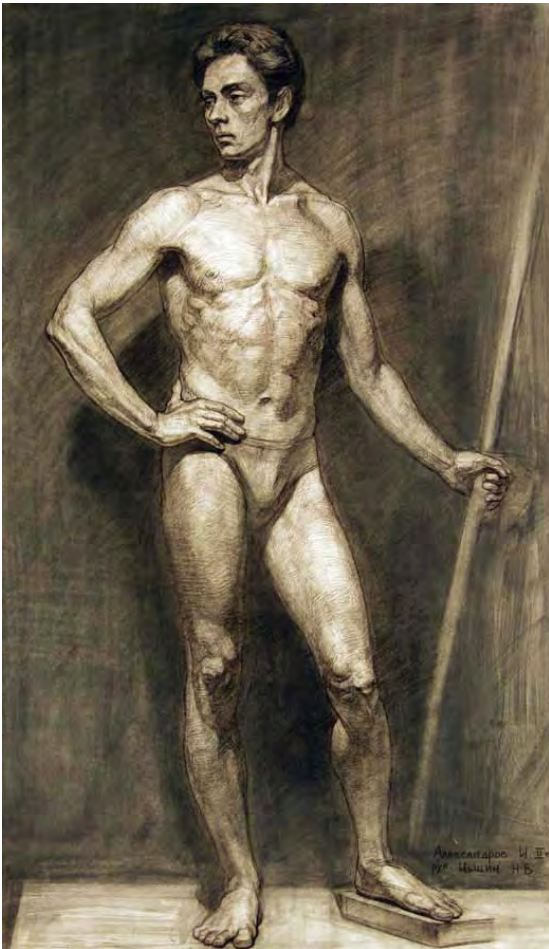
Dikkat Çekme

- Resim yüzeyinde birden fazla figürün birbiriyle ilişkisinden önce tek figürün kendi içinde ve mekânla olan ilişkisi sorgulanmalıdır.

İnceleme

Tek Figürlü Kompozisyon

Öğrenci çalışması, St. Petersburg, Rusya

Öğrenci çalışması, St. Petersburg, Rusya

Etkinlik

Verilen görselleri inceleyiniz.

- Poz seçiminin kompozisyona katkısıyla ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Açık, orta, koyu alanların birbirine oranını ve bu oranın nasıl oluşturulduğunu söyleyiniz.
- Görselleri hacimlendirme açısından inceleyerek düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Vurgunun nerede ve nasıl yapıldığını söyleyiniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

İnceleme

Çok Figürlü Kompozisyon

Öğrenci çalışması, St. Petersburg, Rusya

Etkinlik

Yukarıda birden fazla figürün bir arada resmedilmesine örnek bir görsel verilmiştir. İnceleyiniz.

- Figürlerden bir tanesinin çıkarılması, kompozisyonu nasıl değiştirebilir?
- Figürler arasındaki ilişki hangi öğelerle sağlanmıştır.
- Figürlerin kapladığı alan ile boş bırakılan alan arasında nasıl bir oran ilişkisi vardır?
- Açık, orta, koyu alanların birbirine oranları hakkındaki düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Figür sayısının artmasının kompozisyon kurgusuna katkısı neler olabilir?
- Tek figürle oluşturulan kompozisyondan farkı nelerdir? Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

- Bir figürün yürüme, koşma gibi bir eyleminde gözlemlediğiniz hareketleri çiziniz.

Kullanılacak Malzemeler

resim kâğıdı, kurşun kalem

Etkinlik

- Atölyenizde canlı modellerle tek ve iki figürlü kompozisyonlar oluşturarak yağlı boya tekniğinde çalışınız.

Kullanılacak Malzemeler

50x70 cm boyutunda yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

İnceleme

Birden Fazla Figürün Açık Koyu Dengesini Oluşturma

Yüz Lonca Üyesi, Rembrandt, Rijks Müzesi, Amsterdam

Etkinlik

Çocuk ve Kadın, Rembrandt

Çoban ve Melekler ile Kutsal Aile, Raffaello

Verilen görselleri inceleyiniz.

- Kompozisyonlardaki açık, orta, koyu alanların birbirine oranlarını söyleyiniz.
- Figürlerin kapladığı alan ile boş bırakılan alanların birbirine oranlarını söyleyiniz.
- Vurgunun nerede ve nasıl yapıldığını söyleyiniz.
- Ressamların, oluşturacakları kompozisyonun ön çalışmasını yapma nedenlerini ve bu hazırlığın asıl çalışmaya katkısının neler olabileceğini söyleyiniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.
- İç ve dış mekânlardan lavi tekniğinde kalabalık figür çalışmaları yapınız.

Bilgi Notu

Figürlü kompozisyon çalışmalarında aşağıdaki öneriler, göz önünde bulundurulmalıdır.

- Canlı modelden yağlı boya çalışması yaparken modelin hareketinin kompozisyona katkısı düşünülerek durağanlıktan kurtarılmalı, harekette oluşacak tekrarlardan kaçınılmalıdır.
- Açık ve koyu alanların birbirine oranı hesaplanmalı, ışığın bu orana etkisi düşünülmelidir.
- Kompozisyonda boş ve dolu alanların yerleri, birbirine oranları, figür veya figürlerin resim alanında kaplayacağı yer ve etrafında oluşması gereken boşluklar hesaplanmalıdır.
- Kompozisyonda vurgunun nerede ve nasıl yapılacağına karar verilmelidir.
- Işığın her yüzeyi aynı şiddette aydınlatmayacağı düşünülerek ışığın rengi nasıl etkileyeceği hesaplanmalı ve kullanılacak renklerin tonları bu doğrultuda hazırlanmalıdır.
- Yansıyan ışığın hacimlendirmeye katkısının önemli olduğu unutulmamalıdır.

- Kalabalık kompozisyonlarda açık-koyu dengesi, figürlerin yerlerinin birbirleriyle ve mekânla ilişkilerini doğru yansıtabilirmek için ön çalışma yapılmalıdır.
- Ön çalışmalarda, ayrıntıdan çok figürlerin genel hareketleri, birbiriyle ve mekânla ilişkileri geniş lekelerle ifade edilmelidir.
- Sulu boya, lavi vb. nin teknik olanakları düşünülürse Ön çalışmalarda bu teknikler tercih edilebilir.
- İlk yağlı boya çalışmalarda çok renk yerine bir rengin açık-koyu ton değerleri elde edilerek çalışılmalıdır.
- Boya, ince katmanlar hâlinde üst üste sürülerek hacimlendirme sağlanmalı, boya katmanları koyu alanlara göre açık alanlara daha fazla sürülmelidir.
- Sanat tarihinden konuyla ilgili görsel örnekleri araştırılmalı, benzer sorunların nasıl çözümlendiği incelenmelidir.

Etkinlik

- Bilgi notunda verilen önerilerle ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

1. Aşağıda verilen anatomi araştırmalarıyla ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Anatomi bilgisi formun doğru olarak ifade edilmesini sağlar.
 - B) Anatomiyle ilgili ilk araştırmalar, MÖ 2'de yapılmıştır.
 - C) Anatomi araştırmalarına en çok önem veren sanatçılardan biri de Lenardo da Vinci'dir.
 - D) Sanattaki anatomi araştırmaları bir anlamda tıp bilimine öncülük etmiştir.
 - E) Sanat tarihinde ilk anatomi araştırmalarını Albrecht Dürer yapmıştır.
2. Aşağıda verilen insan bedeninin kemik ve kas yapısıyla ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A) Leğen kemiği alt bedenle üst bedeni birbirinden ayırır.
 - B) İnsan bedeninde birbirinden ayrı üç yüz kemik bulunur.
 - C) İnsan bedeninde bulunan en uzun kemik dizisi omurilikte bulunur.
 - D) Hareket kasların kasılmasıyla oluşur.
 - E) Kalça kasları bedendeki en geniş kaslardan biridir.
3. Aşağıdakilerden hangisi figürlü bir kompozisyon oluşturmada önemli değildir?
 - A) Modele poz verilirken harekette oluşacak tekrarlardan kaçınılmalıdır.
 - B) Kompozisyonun geometrik kurgusu yapılmalıdır.
 - C) Figürün kaplayacağı alan ile boş bırakılan alanın oranı hesaplanmalıdır.
 - D) Figürün kaplayacağı alan diğer alana göre daha fazla olmalıdır.
 - E) Vurgunun yapılacağı bölge, daha ışıklı olmalıdır.

III. ÜNİTE: RESİMDE NESNE-FİGÜR-MEKÂN İLİŞKİSİ

1. Nesne ve Figürün Mekânda Görsel Algılanması

2. Resimde İlgili Merkezi

3. Plastik Sanatlarda Yer Değiştirme Prensipli Uygulama

1. Nesne ve Figürün Mekânda Görsel Algılanması

Hazırlık Çalışması

- Usta ressamlardan, figür ve objelerin bir mekân içinde resmedildiği görsel örnekleri araştırarak dosyalayınız.
- Farklı iç ve dış mekânların fotoğraflarını çekiniz.

Dikkat Çekme

- Doğada var olan düzenin bir sanat eserinde de var olabileceğini düşündünüz mü?

Etkinlik

Öğrenci çalışması, St. Petersburg, Rusya

Etkinlik

Figürün bir mekân içinde farklı objelerle birlikte resmedildiği 129. sayfadaki görseli inceleyiniz.

- Kompozisyon nasıl bir geometrik alt yapı üzerine inşa edilmiştir?
- Açık, orta, koyu alanların yerlerini ve birbirine oranlarını söyleyiniz.
- Dolu ve boş alanların yerlerini ve bunların birbirine oranlarını söyleyiniz.
- Kompozisyonda hareket ve vurgunun nasıl sağlandığını söyleyiniz.
- Modelin hareketinin kompozisyona katkısı nedir?
- Seçilen biçimlerin neler olduğunu, bunların birbirine olan büyüklük farklarını söyleyiniz.
- Seçilen objelerden bir tanesinin çıkarılması, kompozisyonda nasıl bir değişime sebep olur?
- Objelerin birbiriyle, mekânla ve figürle olan mesafe ilişkileri hangi öğelerle ve nasıl sağlanmıştır?
- Mekân içinde kuracağınız figürlü bir kompozisyonda nelere dikkat etmeniz gerektiğini söyleyiniz.

Bilgi Notu

- Seçilen resim yüzeyinde bütünü anlatan sınırlar baştan belirlenmelidir.
- Dikeyler, yataylar ve diyagonaller resim alanının iskeletini oluşturur. Tüm obje ve figürler bu iskelet üzerinde şekillenir. Figür ve objeler; üst üste, yan yana, ileri-geri, sanatçının sezgilerine göre oluşturduğu bölümlere ve parçalanmalara göre yerleştirilir.
- Seçilen biçimlerin zıtlıkları, kompozisyonda sınırsız güzellik etkileri yaratabilir.
- Mekân içinde obje ve figürlerle oluşturulan kompozisyonlarda biçimler arası mesafeler istenen etkiye göre planlanmalıdır.
- Resmin öğelerinin (çizgi, renk, valör vb.) seçilen alanda birbiriyle denge oluşturmaları önemlidir. Örneğin, seçilen koyu renkli bir objenin ağırlığına karşılık farklı biçimde açık renkli başka bir objeyle denge oluşturulabilir. Seçilen biçimlerin birbiriyle oluşturduğu zıtlıklar da bir denge yaratır.
- Resim alanında hareket, yönleri seçilen biçimler ve açık, koyu alanlarla sağlanır. Biçimlerin önem derecesi hareketin yönünü belirler.
- Sanatçı, önceden karar verdiği yön çizgileriyle izleyicinin bakışını kontrol altına alabilir. İzleyicinin gözü, yüzeydeki biçimler arasındaki mesafe ilişkilerini bu sayede kavrar. İzleyici, seçilen alanda sanatçının çizdiği yön çizgileriyle gezinir.
- Seçilen biçimlerin üç boyut yanılsamaları mesafeleri belirleyebileceği gibi renk değerleri de mesafe etkisi oluşturabilir.

Etkinlik

- Doğada her şey bir bütünlük içinde yer alır. Bu bütünlük yakınlık ve zıtlıkların uyumuyla vardır. Kış, kar, soğuk, mavi gibi yakınlıklar, kış-yaz, mavi-sarı, dikey-yatay düz-eğri gibi zıtlıklar buna örnek verilebilir.
- Resim alanının düzenlenmesiyle doğadaki bu denge arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Daha önce çektiğiniz iç ve dış mekân fotoğraflarını bu bilgilerle göz önünde bulundurarak inceleyiniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

- Atölyenizde üçerli gruplara ayrılınız.
- Yukarıdaki bilgi notundan hareketle gruplar arasında mekân içinde canlı model ve objelerden oluşan birer kompozisyon hazırlamak için iş bölümü yapınız.
- Hazırlanan kompozisyonların diğer gruplar tarafından değerlendirilmesini isteyiniz.
- Değerlendirmelerin sonuçları tartışarak oluşturulan kompozisyonların olumlu ve olumsuz yönlerini belirleyiniz.

2. Resimde İlgi Merkezi

Hazırlık Çalışması

- İzlediğiniz bir sinema filminde başrol oyuncusu ile diğer oyuncuların izleyiciye görünme sıklıklarını karşılaştırınız.

Dikkat Çekme

- Tüm sanat dallarındaki eserlerde bir ilgi merkezi olduğunu biliyor musunuz?

Etkinlik

Emile Zola'nın Portresi, Edouard Manet, Orsay Müzesi, Fransa

Beklenmedik Dönüş, Ilya Repin, Tretyakov Galerisi, Rusya

Bahar, Edvard Munch, Ulusal Galerisi, Norveç

Ağır Yaralı, Vasily Vereshchagin (Verehyakin)

Sabah, Boris Kustodiyev, Rusya Müzesi, St. Petersburg

Jairus (Yayru)'nun Kızını Yetiştirme, İlya Repin, Rusya Müzesi, St. Petersburg

Etkinlik

131, 132, 133, 134. sayfalarda verilen görselleri inceleyiniz.

- Resimlerin temalarını söyleyiniz.
- Seçilen biçimlerin temaya katkıları neler olabilir?
- Obje ve figürlerin ilk algıları ve algılanma sırasıyla ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Bu izleme sırasının ne şekilde oluşturulduğunu söyleyiniz.
- Rengin, açık- koyu değerlerinin, seçilen biçimlerin, obje ve figürlerin izlenme sırasına katkısı ilgili neler olabilir?
- Görsellerdeki ilgi merkezlerini söyleyiniz. Bulgularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Notu

- Resim yüzeyinde ilgi merkezi, en baştan ve akıllıca planlanmalıdır.
- İlgi merkezi, resim yüzeyinin kenarlarında olmamalıdır.
- Işık, renk, çizgi, açık-koyu gibi resim öğeleri ilgi merkezinin algılanmasında önemlidir. Örneğin, vurgunun yapıldığı herhangi bir biçim, diğer alanlara göre daha şiddetli bir ışıkla aydınlatılabilir.
- Bir şeklin sınırı ve yönü, gözü bir pozisyondan diğerine kaydırır. Renk, doku, çizgi, biçim, açık-koyu gibi öğelerin arasındaki farklar ve bağlar gözün bu hareketinin sebebinin oluşturur.

Etkinlik

Paula Rego

- Atölyenizde canlı model ve objelerden oluşan bir kompozisyon hazırlayınız.
- Yukarıdaki verilen bilgilerden hareketle yağlı boya tekniğinde uygulama yapınız.
- Tamamladığınız çalışma üzerinde ilgi merkezlerini nasıl oluşturduğunuzu arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılacak Malzemeler

35x50 cm yağlı boya kâğıdı, farklı renklerde yağlı boyalar, farklı kalınlıkta fırçalar, terebentin, inceltici yağlar, gode, yağlı boya kâğıdını üzerine yapıştırmak için resim altlığı, kâğıt bant, fırça temizleme bezi

Edvard Munch (1863-1944)

Norveç'in kültürel ve siyasal yaşamına büyük katkıları olan Dr. Christian ve Laura Cathrine'in oğlu olan Munch, 1863'te Løten'de doğdu.

Annesi 1868'de verem hastalığından hayatını kaybetti. Ardından 1877'de kız kardeşi Sophie'yi de aynı hastalıktan kaybeden Munch, çocukluk ve gençlik yıllarında yaşadığı ölüm korkusundan hayatı boyunca kurtulamadı.

1885'te ağır eleştiriler alan kız kardeşi Inger'in portresini, 1886'da ise daha ağır eleştiriler alan "Hasta Çocuk" adlı çalışmasını sergiledi.

Her iki tabloda, kız kardeşi Sophie'nin hayat mücadelesini anlatan resim, hem üslubu hem de olayın dramatik yapısı nedeniyle eleştirilmişti.

Bu resimler yarım bırakılmış gibi fırça lekeleri ve akıtmalarla oluşturmuştu. Eleştirilen bu üslup, Munch tarafından konunun dramatik etkisini arttırabilmek amacıyla özellikle kullanılıyordu ve yarım kalan bir hayatı simgeliyordu. Munch hayatı boyunca bu stili hiç terk etmedi.

Hasta Çocuk, Edvard Munch, Ulusal Galerisi, Norveç

Daha çocuk yaşlarda resme yatkın olduğu anlaşılan Munch resim eğitimi görmedi. 1879'da başladığı mühendislik eğitimini 1880'de bırakarak ressam olmaya karar verdi. Oslo'da akademiye girdi ve resimleri 1883'te "Oslo Sonbahar Sergisi"nde ilk olarak sergilendi. Henüz 23 yaşındayken Oslo'da 110 eserden oluşan ilk kişisel sergisini açtı. 1889'da devlet bursuyla, Paris'teki Leon Donnat (Dona)'nın sanat okuluna girdi.

1892'de Berlinli Sanatçılar Birliği'nden aldığı davetle Almanya'da 45 yapıtını sergiledi. 1908'de yaşadığı ruhsal bunalımla Berlin'deki ilk sergisi arasında geçen 16 yıl, Munch'un sanat yaşamındaki en önemli dönemdi. Bu dönemde yaşadığı yoğun ve tutkulu duygularının acısını ve bunalımlarını çizgisel bir üslupla işledi.

Melankoli, Edvard Munch, Rasmus Meyer Koleksiyonu, Norveç

Ünlü resmi olan "Çığlık" (1893) modern insanın ruhsal acılarının simgesi hâline geldi. Bu eseri, kullanılan renkler ve deformasyonun bir ifade aracı olarak yoğun şekilde kullanıldığı ilk modern başyapıt olma özelliğini kazandı.

1909'da sinirsel depresyon nedeniyle kliniğe yatırılan Munch, sonunda Oslo yakınlarındaki Fjod (Fiyod)'a yerleşti.

1930'da gözlerindeki bir hastalık nedeniyle çalışmaları yavaşladı. Fakat hem Jugendstil (Yüğüştil) sanatçıları hem de ekspresyonistler tarafından bir usta kabul edilen Munch, sürrealistler tarafından da onurlandırılarak sergilerine alındı.

"Doğanın büyük çılgılığı"na duyarlı oluşu ve en büyük acı ifadelerini kullanması Munch'un ateşli bir aşkla aydınlanan bir tür karanlığı işlemesine engel olmadı ve 1944'te Norveç Ekely (İkiliy)'de hayatını kaybetti.

Önemli eserleri arasında "Hasta Çocuk" (1886), "Ölüm Odası" (1892), "Ölüm Döşegi" (1895), "Ölü Anne" (1899), "Çığlık" (1893), "Temel" (1896), "Erkek ve Kadın" (1898), "Öpücük" (1897), "Hayat Dansı" (1897-99) sayılabilir.

(www. wikipedia. org'tan alınarak komisyon tarafından düzenlenmiştir.)

3. Plastik Sanatlarda Yer Değiştirme Prensiğini Uygulama

Hazırlık Çalışması

- Farklı iç ve dış mekânların fotoğraflarını çekerek dosyalayınız.

Dikkat Çekme

- Sanatçı, sanat eserini oluşturma sürecinin başlangıcından, sonuçlandırma aşamasına kadar figür ve objelerin yer, biçim ve renklerini değiştirme hakkına sahiptir.

Bilgi Notu

Yer Değiştirme (Transposition)

- Sanatçı, çalışma sırasında oluşan yüzeyi bozup yeniden düzenleme hakkına sahiptir.
- Seçilen objeleri sınırlı bir alanda organize etmek kompozisyonun gereğine uygun yer değiştirmeler yapmak önemlidir.
- Resim yüzeyinde; ilaveler, çıkarmalar, kısaltmalar, uzatmalar, yer değiştirmeler, deformasyonlar, alanların bölünmesi, mesafelerin ayarlanması çalışma sürecinde yapılabilir. Örneğin, figür ve objelerle oluşturulan bir kompozisyonda amaca yönelik olarak herhangi bir biçim çıkarılabilir, yeri değiştirilebilir veya uzatılıp kısaltılabilir.
- Konuyu sanatsal düşünceyle tasarlamak, ona değer katmak, biçimleri seçmek, seçileni iyi ve etkili kullanmak, sanatçının sezgi ve bilgisiyle mümkündür.
- Çizgi, renk, biçim, açık-koyu gibi öge ve ilkeler, her ne kadar en baştan hesaplanırsa da çalışma sürecinde sanatçının bilgi ve sezgisiyle yeniden düzenlenebilir.
- Aşağıda Leonardo Da Vinci'nin "Mona Lisa" tablosunun x ray cihazıyla çekilmiş röntgen görüntüsünde figürün son hâlimden farklı tasarlandığı, çalışma sürecinde birçok biçim ve renk değişimine uğradığı görülmektedir.

Mona Lisa adlı tablosunun x ray görüntüsü

Mona Lisa, Leonardo Da Vinci, Louvre Müzesi, Paris

Etkinlik

- Atölyenizde canlı model ve objelerden oluşan bir kompozisyon oluşturunuz.
- Figürün; objeler ve mekânla ilişkisinin gelişi güzel yerleşmesine izin veriniz.
- Düşünmeden oluşturduğunuz kompozisyonun karşısına geçerek yapılması gereken ekleme, çıkarma ve yer değiştirmeleri arkadaşlarınızın önerileri doğrultusunda tartışarak yeniden düzenleyiniz.
- Yeniden düzenlenen kompozisyonu yağlı boya tekniğinde çalışınız.
- Çalışma sırasında da resim yüzeyinde birtakım yer değiştirmeler yapınız.
- Var olan biçimlerde uzatma, kısaltma, küçültme, büyütme, yerlerini değiştirme ve renginin açık-koyu değerlerinde birtakım değişiklikler yapınız.
- Tamamlanan çalışmaları arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
- Yaptığınız yer değiştirmelerin nedenlerini arkadaşlarınızla tartışarak çıkarımlarda bulununuz.

Ölçme ve Değerlendirme

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları yanıtlayınız.

1. Resimde ilgi merkezinin oluşturulmasıyla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
A) İlgi merkezi resim yüzeyinin kenarlarında olmamalıdır.
B) İlgi merkezi; ışık, renk, biçim, çizgi, açık-koyu gibi öğelerle oluşturulur.
C) Her resimde bir ilgi merkezi olmalıdır.
D) İlgi merkezi, sadece biçim zıtlıklarıyla oluşturulabilir.
E) İlgi merkezi, temanın ifadesini güçlendirir.
- 2) Aşağıdaki bilgilerden hangisi figürlü bir kompozisyon için **söylenemez**?
A) İlgi merkezinin oluşturulmasında renk ve biçim zıtlıkları kullanılmalıdır.
B) Yüzeyde oluşturulan zıtlıklar, sınırsız güzellik etkileri yaratabilir.
C) Kompozisyonda kullanılan koyu değerler, ağırlık etkisi yaratır.
D) Tek figürlü kompozisyonlarda mekân olmaz.
E) Hacimlendirmede yansıyan ışıklar, formun üç boyutlu algılanmasında etkilidir.
3. Aşağıdaki görsellerden hangisinde ilgi merkezi yanlış işaretlenmiştir.

A)

B)

C)

D)

E)

SÖZLÜK

A

açık-koyu:	Resimde belirtilecek önemli yerlerin koyu-açık lekeler zıtlığı içinde anlatımı. Işık-gölge de aynı anlamda kullanılır.
algı:	İdrak etme eylemi. Duyular yoluyla elde edilen bilgi.
altın oran (altın kesit):	Plastik sanatlarda geçerliliği olan bir ölçü oranıdır. Bir doğru parçası iki parçaya bölündüğünde küçük parçanın büyük parçaya oranı, büyük parçanın tüm parçalara eşit olmasıdır. $A:B = B:(A+B)$ gibi.
akım:	Sanatta, siyasette, düşünce hayatında ortaya çıkan yeni bir görüş, yöntem, hareket, cereyan, tarz.
arkeoloji:	Tarih öncesi ve eski çağlardan kalma eserleri tarih ve sanat bakımından inceleyen bilim, kazı bilimi.
armoni (uyum):	Bir yapıtta parçaların birbiriyle ve yapının tümüyle olan uygunluğu.

B

betimleme:	Söz, yazı veya çizgiyi kullanarak tasarlama.
biçim:	1. Dış görünüş, şekil. 2. Yakışık alan uygun şekil. 3. Sanat ve edebiyat eserlerinde dış görünüş, form. 4. Tarz.

Ç

çizgi:	1. Çizilerek veya çeşitli yollarla oluşmuş iz, çizgi, hat. 2. Bir yüzey sanatı ögesi olarak uzunluğuna oranla kalınlığı çok az olan bir şerit anlamını taşır.
---------------	---

D

deformasyon:	Biçim bozma, resim ve heykelde model olarak alınan nesnelerin görüntü biçimini, yapılan yoruma uygun hâle getirme.
degrade:	Geçiş. Bir rengin koyudan açığa doğru geçişi.
değer:	Bir tablonun genel renk ahengi. Tablodaki bir rengin öteki renklere kıyasla değeri, açıklığı, koyuluğu, canlılığı, soğukluğu.
denge:	1. Bir nesnenin veya bir insanın devrilmeden durma hâli. 2. Plastik sanatlarda kullanılan öğelerin kompozisyon bakımından birbirini tartacak biçimde düzenlenmeleri.
dingin:	Durgun, kımıldamayan.
diyagonal:	Köşegen, köşe birleştirici.
düzlem:	Üzerinde girinti, çıkıntı ve seviye farkı olmayan düz yüzey.

E

eboş:	1. Taslak hâline gelen bir tablonun ilk düşünülmüş hâli. 2. Kaba, geliştirilmemiş iş.
eskiz:	Bir proje, tasarım ya da sanat yapıtını son hâliyle ortaya koymadan önce yapılan ön hazırlık.

F

figür:	Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi.
figüratif:	Resim ve heykel sanatlarında doğayı ve nesneleri somut biçim olarak gösteren eser.
fiksatif:	Füzen ya da pastel boya ile yapılmış resimlerde kullanılan boya koruyucu, sabitleştirici bir tür kimyasal bileşim.
form:	Biçim, kütle. Bir şeyin şekli. Resim sanatında biçim, bir tablonun tümünün yapı bakımından kuruluşunu ifade eder.
fresk:	1. Yaş duvar sıvası üzerine kireç suyunda eritilmiş madenî boyalarla resim yapma yöntemi. 2. Bu yöntemle yapılmış duvar resmi.
füzen:	1. Resim çizerken kullanılan, taflan çubuklarından yapılan kalem, kömür kalem. 2. Kömür kalemle yapılmış resim.

H

hiyeroglif:	Eski Mısırlıların kullandığı yazı türü. Betimlenen bir resim ile anlatılmak istenen bir kelimenin gösterildiği yazı, resim yazı.
--------------------	--

İ

ikona:	1. İkon. 2. Hristiyanlarda İsa, Meryem veya ermişlerin tahta üzerine mumlu ve yumurtalı boyalarla yapılmış dinî içerikli resimlerine verilen ad.
illüstrasyon:	Kitap resmi, kitap içindeki bir yazıyı açıklayan ya da süsleyen resim.

K

kadraj:	Her tür resimsel düzenin çerçeve sınırlarının belirlenmesi işlemi.
kolaj:	Kumaş, tahta gibi malzemelerle kâğıt veya kartona yapıştırılarak yapılan resim veya kompozisyon.
kompozisyon:	Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma biçimi ve işi.
kontrast:	1. Karşıt, aykırı, zıt. 2. Karşıtlık, aykırılık, zıtlık.
kroki:	Bir konu veya nesnenin başlıca özelliklerini yansıtacak biçimde hazırlanmış taslağı.
kromatik:	1. Renklerle ilgili, renksel. 2. Sanat yapıtında renkli anlamında niteleyici olarak kullanılır.

L

lavi:	Tek renk sulu boya veya çini mürekkebi ile yapılan lekese, baskın açık-koyu karşıtlığına dayalı etkili bir resim tekniğidir.
leke:	1. Bir yüzeyde türlü sebepler dolayısıyla oluşan ton değişikliği. 2. Parlak ya da açık tondaki bir yüzeyde görülen karanlık ya da koyu bölüm.

M

minyatür:	1. Çoğunlukla eski el yazması kitaplarda görülen ışık, gölge ve hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatı. 2. Bu biçimde yapılmış küçük resim.
mitoloji:	1. Mitleri, doğuşlarını, anlamlarını yorumlayan, inceleyen bilim. 2. Bir ulusa, bir dine, özellikle Yunan ve Latin uygarlığına ait mitlerin, efsanelerin bütünü.
modle:	Üç boyutlu nesneleri, iki boyutlu bir yüzey üzerinde göstermek amacıyla ışık ve gölge ile açık veya koyu kullanarak nesnelerin üzerindeki kabarıklık ve girintileri resmetme tekniği.
modülasyon:	Resim sanatında renkle hacimlendirme.
mozaik:	Türlü renklerde, küçük küp biçiminde, mermer, taş veya pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi.
müze:	Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı.

N

natürmort:	Konusu cansız varlıklar ve nesneler olan resim. Ölü doğa.
nokta:	1. Çok küçük boyutlarda işaret, benek. 2. Hiçbir boyutu olmayan işaret. 3. Merkezî dengeye sahip bir yüzey düzenleme ögesi.

O

obje:	Nesne.
oran :	Büyüklik, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parçayla bütün arasında bulunan bağıntı, nispet.
orantı:	Bir şeyi oluşturan parçaların kendi aralarında ve parçalarla bütün arasında bulunan uygunluk, oran, tenasüp.

P

patetik:	Dokunaklı, etkili.
perspektif:	1. Eşya ve nesnelerin uzaktan görünüşü. 2. Nesneleri bir yüzey üzerine görüldükleri gibi çizme sanatı.
pigment:	Canlı bir organizmanın oluşturduğu, ona özel bir renk veren kimyasal madde.
plan:	Resimde tablonun düzleminde paralel, düşey yüzeylerin her biri. Resimde gösterilen çeşitli nesneler arasında uzaklıklarına bağlı olarak meydana gelen boyut farkı.
primitif sanat:	İlkel kavimlerin sanatı.
puantilizm:	Noktacılık.

R

renk:	Cisimler tarafından yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
resim sanatı:	Düz bir yüzey üzerinde çizgi ve renklerle doğadan bir parçayı ya da sanatçının iç dünyası ile tasarımlarını betimleme sanatı.

S

sanat:	1. Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık. 2. Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım.
sanat tarihi:	Sanatın doğuşundan günümüze kadar dünyada var olan tüm sanatçı ve sanat yapıtlarının en genel analizlerini yapan bilim dalı.
soyut sanat:	1. Non figüratif sanat, Osmanlıca mücerret sanat. 2. Doğa görüntülerine bağlı olmayan sanat anlayışı.
stil:	1. Sanatçının eserlerindeki müşterek anlatım ve biçimlendirme tarzı.
strüktür:	Yapı.

T

tasarım:	1. Tasarımlamak işi veya tasarımılanan biçim, tasavvur. 2. Tasar çizim, dizayn. 3. Daha önce algılanmış olan bir nesne veya olayın bilinçte sonradan ortaya çıkan kopyası.
taslak:	Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ancak ana çizgileriyle, türlü bölümleriyle belirten ön çalışma, eskiz.
ton:	Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi.
transparan:	Şeffaf, altını gösteren.

Ü

üslup:	1. Oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz. 2. Bir sanatçıya, bir çağa veya bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçem.
---------------	--

V

valör:	Bir rengin en koyusundan en açığına kadar olan ton dereceleri.
vitray:	Birbirine bağlı kurşun bölmelere yerleştirilmiş renkli cam parçalarından oluşan, saydam, pencere süslemesi veya resim.

KAYNAKÇA

- ATALAYER, Faruk, Temel Sanat Öğeleri, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1994.
- ARTUT, Kazım, Sanat Eğitimi Kavramları ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- BALCI, Yusuf Baytekin; Dr. SAY, Nuran, Temel Sanat Eğitimi, Ya-pa Yayınları, İstanbul, 2003.
- BİĞALİ, Şeref, Resim Sanatı, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, İstanbul, 1999.
- ÇELLEK, Tülay, Temel Sanat Ders Notları, İstanbul, 2003.
- CUMMING, Robert, Görsel Rehberler ve Sanat, İnkılap Kitabevi, Ankara, 2008.
- ÇAĞLARCA, Sadettin, Resim-Heykel, İnkılap Yayınevi, Ankara, 1999.
- ÇAĞLARCA, Sadettin, Renk ve Armoni Kuralları, İnkılap Yayınevi, Ankara, 1993.
- ERİNÇ, Sıtkı M., Resmin Eleştirisi Üzerine, Hil Yayınları, İstanbul, 1995.
- ERSOY, Ayla, Sanat Kavramlarına Giriş, Yorum Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- GAMBRICH, E. H., Sanatın Öyküsü, Remzi Kitabevi, Singapur, 1997.
- GÖKAYDIN, Nevide, Temel Sanat Eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- GÜNGÖR, İ. Hulusi, Temel Tasar, Esen Ofset Matbaacılık, İstanbul, 2005.
- FREEMANTLE, Jonathan, Anatomi, Alfa Basım-Yayın-Dağıtım Ltd. Şti. İstanbul, 2008.
- HOGARTH, Burne, Sanatsal Anatomi, Engin Yayıncılık, İstanbul, 1999.
- Hacettepe Üniversitesi G. S. F. 4. Ulusal Sanat Sempozyumu, Kültürün Gelişmesinde Sanatın Öncülüğü, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 1994.
- Hacettepe Üniversitesi G. S. F. Sanat Yazıları II, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 1987.
- İŞİNGÖR, Mümtaz; ETİ, Erol; ASLIER, Mustafa, Resim-1, MEB Yayınları, Ankara, 1986.
- İ. Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Anatomi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyeleri, Anatomi Atlası, Birol Basın Yay. Dağ. ve Tic., 1996-1997.
- JOSE, M. Parramon, Işık ve Gölge, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.
- KANDİNSKY, Vasily, Sanatta Zihinsellik Üstüne, Yapı Kredi Yayınları, Çev.: TURAN, Tevfik, İstanbul, 1993.
- KILIÇKAN, Hüseyin, Resim Bilgisi, Fil Yayınevi, İstanbul, 1999.
- KILIÇKAN, Hüseyin, Renk ve Armoni Kuralları, İnkılap Yayınları, Ankara, 1993.
- KILIÇKAN, Hüseyin, Resim Bilgisi, Taç Yayınevi, İstanbul, 1996.
- KILIÇKAN, Hüseyin, Resim-İş, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2002.
- KILIÇKAN, Hüseyin, Resim-İş, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2003.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin, Sanatta Eğitim, TED Yayınları, Ankara, 1991.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Resim İş Öğretmenliği Kılavuzu, İlköğretim 1-5, İstanbul, 1998.
- Nokta- Çizgi Modülü, METGE, Ankara, 2002.
- ÖZSOY, Vedat, Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri, Gündüz Eğitim ve Yayınları, Ankara, 2003.

ÖZSOY, Vedat, Yöntem ve Teknikleriyle Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar, Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları, 4. Cilt, Ankara, 2006.

PARAMON, Jose M., Resimde Renk ve Uygulanışı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1995.

PEKMEZCİ, Prof. Hasan, A.G.S. Liseleri İçin Desen Ders Kitabı, MEB Yayınları, Ankara, 2003.

Renk Modülü, METGE, Ankara, 2000.

SAN, İnci, Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınları, Ankara, 2003.

SİMBLET, Sarah, Anatomy For The Artist, Adorling Kindersleybook Yayınları, 2001.

SİMBLET, Sarah, The Drawing Book, Adorling Kindersleybook Yayınları, 2001.

SÖZEN, Metin; TANYELİ, Uğur, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992.

SÖZEN, Metin; TANYELİ, Uğur, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.

SÜDOR, Gülseren, Aynanın Gerçeği, Çağ Pazarlama AŞ, İstanbul, 2000.

TEPECİK, Adnan, Desen, YA-PA Yayınları, Ankara, 2003.

TURANİ, Adnan, Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.

TURANİ, Adnan, Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

Türk ve Dünya Ressamları Ansiklopedisi, Cilt 1-2, Nesa Basın-Yayın, İstanbul, 2004.

VAN GOGH, Vincent, Theo'ya Mektuplar, Çev.: KÜR, Pınar, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 1996.

YILMAZ, Meliha, Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar, Gündüz Eğitimi ve Yayıncılık, Ankara, 2009.

İNTERNET ADRESLERİ

www.eczacibasisanalmuzesi.org
www.istanbulsanateviunluressamlar.net
[www. gorselsanatlar.org](http://www.gorselsanatlar.org)
<http://cygm.meb.gov.tr>
<http://www.nga.gov>
<http://www.sanalmuze.org>
<http://www.tdk.gov.tr>
<http://www.upload.wikimedia.org>
<http://www.wikipedia.org>
Chardin: www.dl.ket.org
Raphaello: www.fas.history.rutgers.org
Parmigiannino: www.facult.evansville.edu
Caravaggio: www.malaspino.org
Seurat: www.solidaarchive.org
Van Gogh: www.artst.org
Van Gogh: dl.ket.org
Cezanne: met.museum.org
Gris: facweb.cs.depacl.edu
Henri Fantin La Tour: met.museum.org,
www.kameraarkasi.org

Françoise Millet: mfa.org
Cezanne: afaweb.org
Van Gogh: commons.wikimedia.org
Signac: impressionism.art.org
Leonardo: uga.edu Millet, jeanmillet.org
Rousseau: commons.wikimedia.org
Daubigny: Ardor.net
Corot: commons.wikimedia.org
Courbet: seigneur.org
Rembrandt: gameo.org
Sisley: dl.ket.org
Picasso: artquotes.net
Picasso: Pablo-Ruiz-Picasso.net
Braque: a-r-t-asso.org
Leger: tate.org.uk
Picasso: mcs.csueastbay.edu
Monet: commons.wikimedia.org
Modigliani: royalacademy.org.uk
Cezanne: commons.wikimedia.org

